

**A helyi önkormányzati képviselők
és polgármesterek választásának
lebonyolítása**

JACKLI TAMÁS – GÁVA KRISZTIÁN

A HELYI ÖNKORMÁNYZATI KÉPVISELŐK ÉS POLGÁRMESTEREK VÁLASZTÁSÁNAK LEBONYOLÍTÁSA

Szerzők:

© Dr. Jackli Tamás
© Dr. Gáva Krisztián

Szakmai lektor:

Dr. Pálffy Ilona

A hatályosítást 2024-ben végezte:

Dr. Jackli Tamás

A hatályosított kézirat lezárásának dátuma:

2024. február 29.

Ötödik, hatályosított kiadás

Eredeti megjelenés éve:

2019

Kiadja:

© Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Közigazgatási Továbbképzési Intézet, 2024

Felelős kiadó:

Dr. Deli Gergely rektor
Címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

1. TARTALOM

Előszó.....	6
Előszó a negyedik kiadáshoz.....	6
1. Alapvetések.....	7
1.1. A választójog fogalma	7
1.2. A választójog helye a jogrendszerben	7
1.3. A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választását szabályozó jogi normák	7
1.4. A nemzetközi dokumentumok rendelkezései.....	8
1.5. Az Alaptörvény szabályai.....	9
1.6. Az Övjt. rendelkezéseinek részletes elemzése.....	10
1.6.1. A választás rendszere.....	10
1.6.2. Az egyes választástípusok konkrét előírásai	12
1.6.3. A választójogosultság.....	20
2. Az önkormányzati választás lebonyolítása.....	21
2.1. A feladatok vázlatos áttekintése	21
2.1.1. A választás kitűzését megelőző feladatok.....	21
2.1.2. A választás kitűzését követő feladatok.....	22
2.1.3. A választási eredmény megállapítása utáni feladatok	23
2.2. A névjegyzék összeállítása és továbbvezetése.....	23
2.2.1. A központi névjegyzék.....	24
2.2.2. A fogyatékossgal élő választópolgár által igényelt segítség	24
2.2.3. A központi névjegyzéki adatok kiadásának megtiltása.....	25
2.2.4. A nemzetiségi regisztráció.....	25
2.3. A választójoggal nem rendelkező polgárok jegyzéke – NESZA.....	25
2.3.1. A NESZA adattartalma	25
2.3.2. A NESZA adatainak nyilvánossága, felhasználása	26
2.4. A szavazóköri névjegyzék	26
2.4.1. A szavazóköri névjegyzék létrehozása	26
2.4.2. Az értesítő.....	26
2.4.3. A szavazóköri névjegyzék továbbvezetése.....	27
2.5. A névjegyzékkel kapcsolatos kérelem benyújtása	29
2.5.1. A kérelem benyújtásának ideje	29
2.5.2. A kérelem benyújtásának módja és helye.....	29
2.5.3. A névjegyzékkel kapcsolatos kérelem adattartalma.....	30
2.6. A névjegyzékkel kapcsolatos kérelem elbírálása	31
2.7. A szavazóköri névjegyzék lezárása és kinyomtatása	32
2.8. A névjegyzék nyilvánossága.....	33

3. A választási szervek	34
3.1. A választási bizottságok	34
3.1.1. A választási bizottságok rendszere.....	34
3.1.2. A választási bizottságok létrejötte	34
3.1.3. A választási bizottsági tagok megbízatásának megszűnése	39
3.1.4. Eskü- vagy fogadalomtétel	40
3.1.5. Alakuló ülés	41
3.1.6. A választási bizottságok feladata és hatásköre.....	41
3.1.7. A bizottság működése	43
3.2. A választási irodák	46
4. Jelölő szervezet, jelölt és lista bejelentése és nyilvántartásba vétele	50
4.1. A jelölő szervezet bejelentése.....	50
4.2. A jelölő szervezet nyilvántartásba vétele.....	51
4.3. A párt/jelölő szervezet képviselője	52
4.4. A jelölt- és listaállítás szabályai	53
4.4.1. A választhatóság.....	53
4.4.2. A jelölt- és listaállítás folyamata.....	53
4.5. A jelöléstől a szavazólapig	60
5. A választási kampány	63
5.1. Választási kampányidőszak.....	63
5.2. Választási kampánytevékenység	63
5.2.1. Plakát	63
5.2.2. Választási gyűlés	64
5.2.3. Politikai reklám	64
5.2.4. Politikai hirdetés	66
5.2.5. Közvetlen politikai kampány	66
5.3. Tiltott kampánytevékenység	67
5.3.1. Mozgóurna igénylésére és a szavazóhelyiséghez történő szállításra való nyilvános felhívás	67
5.3.2. Relatív területi kampánytilalom	67
5.3.3. Politikai reklám, választási gyűlés, közvélemény-kutatás.....	67
5.4. Adatszolgáltatás a névjegyzékből	67
6. Jogorvoslatok	69
6.1. A jogorvoslatok fajtái	69
6.2. Jogorvoslati határidők	69
6.3. Jogorvoslati szervek és a hatáskörök.....	69
6.4. A kifogás	70
6.4.1. A benyújtásra jogosultak.....	70
6.4.2. Benyújtási határidő.....	70
6.4.3. A benyújtás módja, a kifogás tartalma	70
6.4.4. Kifogás a választási iroda tevékenységével szemben.....	71
6.4.5. Áttétel.....	71
6.4.6. Elbírálási határidő.....	72
6.4.7. A döntés és a szankciók.....	72
6.4.8. A határozat közzélése.....	73

6.5. A fellebbezés	73
6.5.1. A benyújtásra jogosultak	73
6.5.2. A fellebbezés jogalapja	74
6.5.3. A benyújtás helye, ideje, módja	74
6.5.4. Döntés a fellebbezésről	74
6.5.5. A határozat közlése	75
6.6. Speciális jogorvoslatok	75
6.6.1. Szavazókörök kialakításával kapcsolatos jogorvoslat	75
6.6.2. Névjegyzékkel kapcsolatos jogorvoslat	76
6.6.3. Jelöltek, listák sorrendjével kapcsolatos jogorvoslat	76
6.6.4. A szavazólap adattartalmával kapcsolatos jogorvoslat	76
6.6.5. Választás eredménye elleni jogorvoslat	76
6.6.6. Jogorvoslat a választási szerv hallgatása miatt	77
6.6.7. A média kampányban való részvételével kapcsolatos jogorvoslat	77
6.7. A bírósági felülvizsgálati kérelem	78
7. A szavazás	79
7.1. A szavazás előkészítése	79
7.1.1. A szavazóhelyiség kialakítása	79
7.1.2. A Ve. 78. §-a szerinti kijelölt szavazókör	80
7.1.3. A szavazásnap i ratok és kellékek átadása	80
7.2. A szavazás napja	81
7.2.1. Az SZSZB működése	81
7.2.2. Feladatok a szavazás megkezdése előtt	81
7.2.3. Akik a szavazóhelyiségben tartózkodhatnak	82
7.2.4. Az SZSZB tagjaira vonatkozó tilalmak	82
7.2.5. A szavazással kapcsolatos feladatok	83
7.2.6. A szavazatszám lálással kapcsolatos feladatok	88
7.3. A szavazást követő feladatok, a szavazóköri jegyzőkönyvek továbbítása	91
7.4. A választás eredményének megállapítása	92
7.5. A választási iratok őrzése és megsemmisítése	92

ELŐSZÓ

Lassan egy éve kaptuk a felkérést arra vonatkozóan, hogy a közjogi választások lebonyolításának szabályait tananyag formájában dolgozzuk fel.

Ennek a felkérésnek eleget téve írtuk meg elsőként az Európai Parlament tagjai választása lebonyolításának szabályait, majd másodikként jelen jegyzetet, mely a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásának részleteit tartalmazza. Próbáltuk a jegyzetben a választási folyamat egészét részletekbe menően ismertetni, hogy ezáltal ne csak elméleti, hanem gyakorlati segítséget is nyújtsunk a képzésben résztvevőknek.

A terjedelmi korlátok miatt azonban bizonyos részeket vázlatosan érintettünk, mégpedig azokat, melyeket az Európai Parlament tagjai választása lebonyolításának szabályait tartalmazó jegyzetünk (a továbbiakban: EP-tananyag) már tárgyalt. A tananyag részét természetesen ez a másik jegyzet nem képezi, azonban a mostani jegyzetben utalni fogunk arra, hogy melyek azok az ismeretek, amik a korábbi jegyzetből a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választására is vonatkoznak.

Felhívjuk azon hallgatók figyelmét, akik választási iroda tagjai, hogy a tananyag terjedelmében, tartalmában eltér a Nemzeti Választási Iroda által a választási irodák számára az általános önkormányzati választásra készített segédlettől és az erre vonatkozó oktatástól, ezért e tananyag, illetve képzés nem pótolja annak elsajátítását, illetve az azon való részvételt.

Reméljük, hogy a fentiek mellett hasznosnak találják a kezükben tartott jegyzetet, és kívánunk jó tanulást, valamint a tananyag sikeres elsajátítását.

A szerzők

ELŐSZÓ A NEGYEDIK KIADÁSHOZ

Nem szokásos, hogy egy tananyag hatályosításakor a szerzők ismételt előszóval forduljanak az olvasóhoz. Most mégis indokoltnak láttuk ezt, mert a jogszabályok mostani változásai, melyek a korábbi anyag felülvizsgálatát indukálták, jelentős elvi változtatást hoztak az EP- és önkormányzati választások közös eljárásban történő lebonyolításával.

Annak ellenére, hogy a két választást egyszerre kell lebonyolítani, azok nem mosódnak teljesen egybe, mindössze néhány ponton érintkeznek egymással, ezért azt tartottuk indokoltnak, hogy az önkormányzati választással továbbra is önálló szakanyag foglalkozzon, s ahol szükséges az EP-választásokra való hivatkozás vagy magyarázat, azt külön (tipikusan lábjegyzetben) tesszük az anyag részévé.

Reméljük, hogy a szakanyagot jelen formájában és tartalommal is hasznosnak találják, és kívánunk jó tanulást, valamint a tananyag sikeres elsajátítását.

A szerzők

1. ALAPVETÉSEK

1.1. A választójog fogalma

A választójog fogalmát két szempontból értelmezhetjük. Egyrészt a közjogi választásokra vonatkozó jogszabályok összességét nevezhetjük választójognak, másrészt ezen belül, de a választójog fogalmát szűken értelmezve a választásokon való részvételre való jogosultságot is értjük alatta.

1.2. A választójog helye a jogrendszerben

Jogrendszer alatt egy adott állam hatályos jogszabályainak összességét értjük. A jogrendszer felosztása számos szempont alapján lehetséges, ezek egyike szerint így megkülönböztetjük a közjogot, ahol az alanyok alá-fölrendeltségi viszonyban vannak, míg a jogrendszeren belül elkülöníthető egy másik rész is, a magánjog, melyben a jogviszony alanyai mellérendeltségi viszonyban vannak egymáshoz képest.

Fenti felosztást követve a magánjog körébe alapvetően a polgári jog tartozik, de ide kell sorolni a munkajogot és a gazdasági jogot is. A közjog körébe tartozik többek közt az alkotmányjog, a közigazgatási jog, illetve a büntetőjog. A választójogi rendelkezések kisebbik, de nagyon fontos része az alkotmányjog köréhez, míg nagyobbik része a közigazgatási jog szabályaihoz tartozik.

A közigazgatási és ezen belül a választójogon belül is megkülönböztetjük az anyagi jogi és az eljárásjogi normákat.

Fentiekben meghatároztuk a választójog fogalmát, illetve elhelyeztük a jogrendszeren belül a választójogi normákat.

A tananyag további részeiben a választójogi rendelkezések közül már csak azokra fókuszálunk, amelyek közvetlenül meghatározzák a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választását, legyenek azok specifikus normák, tehát csak az önkormányzati választásra vonatkoznak, vagy olyan általános előírások, melyek több választástípus esetén – így az önkormányzati választás lebonyolítása során is – alkalmazandók.

1.3. A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választását szabályozó jogi normák

A választójog mint jogszabályok összessége tartalmazza azokat a szabályokat, amelyek a népképviselői szervek tagjai választásának előírásait rögzítik. Mivel a népképviselői szervek a legmagasabb szintű jogalkotásra rendelkeznek hatáskörrel, ezért a választójogi rendelkezéseket is magas szintű jogszabályban kell rögzíteni. Ennek megfelelően a választójogi előírásokat részben alkotmányos, részben törvényi szinten szabályozzák, melyek elfogadásakor nemzetközi jogi előírásokra is tekintettel kell lenni.

Fentiekén túl természetesen a választási eljárás lefolytatásához kiadásra kerülnek egyéb jogi normák, melyek a végrehajtásért felelős szervek – különösen a választási irodák – tevékenységének egyes elemeit szabályozzák. Ebbe a körbe tartoznak a miniszteri rendeletek, illetve a Nemzeti Választási Iroda (a továbbiakban: NVI) elnökének normatív utasításai.

Az előzőekben kifejtettek alapján felsoroljuk azokat a jogszabályokat, melyek a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választását (a továbbiakban: önkormányzati választás) szabályozzák:

- Az Alaptörvény, amely alapvető politikai jogként szabályozza a választójogosultság feltételeit, az önkormányzati választás alapelveit és rögzíti a választás kitűzésének alapvető szabályát, továbbá szabályozást tartalmaz a politikai reklámok közzétételére vonatkozóan.
- A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény (a továbbiakban: Övjt.), amely a választások anyagi jogi szabályait tartalmazza, meghatározza a választási rendszer elemeit, a mandátumkiosztás módját és az eredmény megállapításának szabályait.
- A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.), amely a választási eljárás jogi elemeinek szabályait rögzíti (névjegyzék, választási szervek, ajánlás, szavazás, szavazatösszesítés, eredmény-megállapítás, jogorvoslatok stb.).
- A választások és népszavazások szabályozásáért felelős miniszter (jelenleg az igazságügyi miniszter) adott választáshoz kiadott:
 - o a választási irodák hatáskörébe tartozó feladatok végrehajtásának részletes szabályairól, a választási eljárásban használandó nyomtatványokról, valamint a választási eredmény országosan összesített adatai körének megállapításáról,
 - o a választás eljárási határidőinek és határnapjainak megállapításáról, valamint
 - o a választás költségeinek normatíváiról, tételeiről, elszámolási és belső ellenőrzési rendjéről szóló rendeletek.
- A központi névjegyzék, valamint egyéb választási nyilvántartások vezetéséről szóló 17/2013. (VII. 17.) KIM rendelet.

Végül meg kell említeni azokat a nemzetközi előírásokat, melyek hatással voltak az önkormányzati választásokra vonatkozó alkotmányos és törvényi rendelkezések megalkotására:

- A Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én, Strasbourgban kelt egyezmény (a továbbiakban: Charta), mely az 1997. évi XV. törvény által került kihirdetésre.
- A Code of Good Practice in Electoral Matters (a továbbiakban: Kódex), mely a Velencei Bizottság választási ajánlásait tartalmazza.

1.4. A nemzetközi dokumentumok rendelkezései

A Charta rendelkezései

A Charta a helyi önkormányzatok létrehozásával, feladataival, működésével, a működést meghatározó jogi és pénzügyi feltételek biztosításával kapcsolatos rendelkezéseket tartalmaz.

Választójogi szempontból fontos rendelkezése a 3. cikk 2. pontja, mely szerint a helyi önkormányzás jogát „*olyan tanácsok vagy testületek gyakorolják, amelyeknek tagjait egyenlő, közvetlen és általános választójogon alapuló szabad és titkos szavazással választják, és amelyek nekik felelős végrehajtó szervekkel is rendelkezhetnek. E rendelkezés semmilyen módon nem érinti az állampolgári gyűléseknek, a népszavazásnak vagy a közvetlen állampolgári részvétel egyéb formájának igénybe vételét ott, ahol azt jogszabály megengedi.*”

A rendelkezés két fontos választójogi elemét külön kiemelnénk:

- rögzíti, hogy a helyi önkormányzás jogát gyakorló szerveket választással kell létrehozni, illetve
- meghatározza a választások alapelveit.

A Kódex ajánlásai

A Kódexet a Velencei Bizottság jegyzi, mely szerv az Európa Tanács tanácsadó szerve. Az Európa Tanács nem része az Európai Uniónak, attól független szervezet. A Bizottság fő tevékenysége alkotmányozással kapcsolatos tanácsadás az Európa Tanács tagállamai (jelenleg 47, és nem azonosak az EU tagállamaival) számára, de az alkotmányokhoz közel eső egyéb jogterületekkel – kisebbségek jogai, választási jog – is foglalkozik.

Fontos a Kódexszel kapcsolatban rögzíteni, hogy az nem jogszabály, hanem ajánlásokat tartalmaz, fő jellemzője, hogy nem követelményeket fogalmaz meg, hanem az úgynevezett jó gyakorlatokat tartalmazza.

Bár a Kódex ajánlásai nem kötelezőek, viszont a Bizottság szakmai tekintélye megalapozza azt, hogy a Kódexben lévő ajánlásait a tagállamok a jogalkotásban figyelembe vegyék, illetve tekintettel legyenek konkrét választási jogszabályokhoz fűzött véleményére is. A Kódex ajánlásainak jelentőségét növeli az is, hogy a tagállamok döntéshozó szervei számos esetben azt hivatkozási alapként jelölik meg.

1.5. Az Alaptörvény szabályai

Az Alaptörvény számos rendelkezést tartalmaz az önkormányzati választásra vonatkozóan. Ezek közül kiemelkednek a XXIII., a 33. és a 35. cikk rendelkezései, de a 8. és a 9. cikk egyes bekezdései és pontjai is kapcsolódnak az önkormányzati választás jogintézményéhez.

Az elsőként említett három cikk jelentőségét az adja, hogy a XXIII. cikk az egyén választójogának terjedelmét szabályozza, a választójog lényegét határozza meg, miszerint ki az, aki választhat (aktív választójog) és ki az, aki választható (passzív választójog). Szintén ebben a cikkben került szabályozásra, hogy melyek azok az okok, amelyek alapján az egyes személyek választójoga korlátozható. Ezen okok a lakóhelyhez, az egyén belátási képességéhez, illetve a büntetlen előlethez kapcsolódnak. A hivatkozott cikk rendelkezései a következők:

XXIII. cikk

„(1) Minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.

(2) Az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező minden nagykorú állampolgárának joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.

(3) Magyarországon menekültként elismert vagy huzamos tartózkodási jogosultsággal rendelkező minden nagykorú személynek joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választó legyen.

(4) Sarkalatos törvény a választójogot vagy annak teljességét magyarországi lakóhelyhez, a választhatóságot további feltételekhez kötheti.

(5) A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán a választópolgár lakóhelyén vagy bejelentett tartózkodási helyén választhat. A választópolgár a szavazás jogát lakóhelyén vagy bejelentett tartózkodási helyén gyakorolhatja.

(6) Nem rendelkezik választójoggal az, akit bűncselekmény elkövetése vagy belátási képességének korlátozottsága miatt a bíróság a választójogból kizárt. Nem választható az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező állampolgára, ha az állampolgársága szerinti állam jogszabálya, bírósági vagy hatósági döntése alapján hazájában kizárták e jog gyakorlásából.”

A 33. cikk a területi önkormányzati választással kapcsolatban állapít meg rendelkezést, miszerint a vármegyei képviselő-testület elnökét nem közvetlenül a választópolgárok, hanem a testület tagjai saját maguk közül választják.

A 35. cikk rögzíti az önkormányzati választások alapelveit, valamint meghatározza, hogy az önkormányzati választásokat a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek előző általános választását követő ötödik év április, május, június vagy július hónapjában, az európai parlamenti képviselők választásával egyidejűleg kell megtartani.

Az önkormányzati választások alapelvei a következők:

- a választójog általánossága és
- egyenlősége,
- a szavazás közvetlensége,
- titkossága, és
- a választás szabadsága.

A választójog általánossága azt jelenti, hogy a magyarországi lakóhellyel (tartózkodási hellyel) rendelkező magyar, Magyarországon menekültként elismert vagy huzamos tartózkodási jogosultsággal rendelkező minden nagykorú személy és az Európai Unió tagállamának állampolgárai közül mindenki rendelkezik választójoggal, kivéve azokat, akik az úgynevezett „természetes kizáró okok” miatt e jogukat nem gyakorolhatják.

A szavazás közvetlensége azt jelenti, hogy a választópolgárok közvetlenül a jelöltre vagy a listára szavaznak, nem például a választók megbízottaira, elektorokra, akik majd a tényleges szavazatot leadhatják a jelöltre.

A szavazás egyenlőségén azt értjük, hogy minden választópolgár szavazata azonos mértékben járul hozzá a jelölt, illetve a lista mandátumhoz jutásához, senkinek nem lehet több szavazata a választópolgárok azonos csoportjához képest.

A szavazás titkossága alatt azt a követelményt értjük, hogy a választópolgár és szavazata ne legyen egymáshoz kapcsolható.

A választás szabadsága azt jelenti, hogy a választópolgár külső kényszerítő körülménytől, befolyástól mentesen csak a saját akaratának megfelelően képes leadni szavazatát.

A 8. és 9. cikk fontos hatásköri rendelkezéseket tartalmaz, egyrészt a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló törvény rendelkezéseiről (ideértve az eljárási szabályokat is) nem lehet népszavazást tartani. Másrészt az Alaptörvény a köztársasági elnök feladataként és hatásköröként szabályozza többek között az önkormányzati választás kitzűzését.

1.6. Az Övjt. rendelkezéseinek részletes elemzése

1.6.1. A választás rendszere

A választási rendszereknek két alaptípusát lehet megkülönböztetni, ezek egyike az egyéni választókerületi rendszer, míg a másik a listás rendszer. Mindkettőnek számos változata létezik, illetve számos választási rendszer az egyéni és a listás változatokat alrendszerként kezeli, a választási rendszer egésze azok kombinációjából jön létre.

Az egyéni választókerületi rendszer lényege, hogy személyek versengenek a mandátumért, és egyetlen jelölt szerezheti meg a mandátumot. Szintén egyénileg küzdhetnek meg a mandátumért azok, akik egyéni listás választáson szerezhhetnek mandátumot. Ennek a választástípusnak a lényege, hogy valamennyi jelölt nevét egy listára veszik fel, amelyről a választópolgár legfeljebb annyi jelöltet választ, ahány képviselő a törvény értelmében az adott választókerületben megválasztható.

A listás rendszerben több mandátum szerezhető egy választókerületben, a szavazatokat pedig nem egy személyre, hanem általában egy szervezet által állított listára lehet leadni, és a lista – eredménytől függően – kaphat mandátumokat. De létezik olyan megoldás is, hogy úgynevezett kompenzációs listák kaphatnak mandátumokat – melyek lényege, hogy az adott szervezet által állított listára közvetlenül nem szavaznak a választópolgárok, hanem az azokat a szavazatokat „kapja meg”, amelyeket a szervezet egyéni képviselőire adtak le, de mandátumot nem nyertek vele (töredékszavazatok).

Az önkormányzati választási rendszer összességében a magyar közjogi választások legbonyolultabb fajtája, számos választástípus keveredik benne attól függően, hogy települési vagy területi, valamint települési szinten 10.000 vagy ennél kevesebb lakosú, illetve 10.000-nél magasabb lakosságszámú városról, községről van szó.

Nézzük meg, hogy ebben a bonyolult rendszerben a különböző települési és területi választások milyen módon kerülnek lebonyolításra!

10.000 vagy ennél kevesebb lakosú település – egyéni listás választási rendszer

A polgármester-választás tekintetében a település egy választókerületet alkot, a jelöltek közül a választópolgárok egy személyre szavazhatnak, és az lesz a polgármester, aki a legtöbb szavazatot kapja.

A képviselő-testületi tagok választása úgynevezett egyéni listás rendszerben történik, a jelöltek egy listára kerülnek föl, és a választópolgár legfeljebb annyi jelöltre szavazhat, amennyi a megválasztható képviselők száma. A legtöbb szavazatot kapott jelöltek lesznek a képviselők.

Ebbe a körbe tartoznak a kisebb és nagyobb községek, de számos kisebb lélekszámú város is (például Visegrád, Tokaj stb.)

10000-nél magasabb lakosságszámú település – vegyes választási rendszer

A polgármester-választás tekintetében a település egy választókerületet alkot, a jelöltek közül a választópolgárok egy személyre szavazhatnak, és az lesz a polgármester, aki a legtöbb szavazatot kapja.

A képviselő-testületi tagok választása egyéni választókerületi rendszerben történik, a jelöltek közül a választópolgárok egy személyre szavazhatnak, és az lesz a képviselő, aki az adott választókerületben a legtöbb szavazatot kapja.

Ezen településtípus választásának harmadik eleme a kompenzációs lista, melyet a település egyéni választókerületeinek legalább kétharmadában jelöltet indító szervezetek állíthatnak. A listára közvetlenül nem lehet voksolni, arra az egyéni választókerületben vesztes jelöltek szavazatai kerülnek föl, és meghatározott számítási mód alapján (erről a későbbiekben részletesebben szólnunk) kerülnek a mandátumok kiosztásra. Egyes településeken nemzetiségi kompenzációs lista állítására is sor kerül, ennek szabályairól szintén a későbbiekben lesz szó.

Ebbe a körbe tartoznak általában a városok (de nem a jogállás, hanem a lélekszám lesz az irányadó), és eszerint választanak a megyei jogú városokban és a fővárosi kerületekben is.

Vármegyei közgyűlések választása – listás választási rendszer

A vármegyei testületek tisztán listás választással jönnek létre, a választópolgár egy listára szavazhat, és a mandátumok a szavazatok arányában kerülnek kiosztásra.

Az Alaptörvény korábban idézett rendelkezése [33. cikk (2) bekezdés] szerint a vármegye első emberét, a közgyűlés (képviseelő-testület) elnökét nem a választópolgárok közvetlenül, hanem a „*vármegyei képviselő-testület saját tagjai közül választja megbízatásának időtartamára.*”

A főváros

A főpolgármester-választás tekintetében a főváros egy választókerületet alkot, a jelöltek közül a választópolgárok egy személyre szavazhatnak, és az lesz a főpolgármester, aki a legtöbb szavazatot kapja.

A fővárosi közgyűlés 33 tagú. A testület tagja a főpolgármester, valamint a a fővárosi listáról megválasztott 32 képviselő.

Listát azok a szervezetek állíthatnak, melyek főpolgármester-jelöltet vagy a fővárosi kerületek közül legalább háromban polgármester-jelöltet indítottak. A listára közvetlenül lehet voksolni, és meghatározott számítási mód alapján kerülnek a mandátumok kiosztásra.

1.6.2. Az egyes választástípusok konkrét előírásai

A jelöltek – mind a polgármester, mind a képviselő választás tekintetében – az alábbi minőségben kérhetik nyilvántartásba vételüket és vehetnek részt a választási eljárásban:

- független jelölt,
- jelölő szervezet által indított jelölt,
- több jelölő szervezet által indított közös jelölt,
- nemzetiségi jelölő szervezet által indított nemzetiségi jelölt, vagy
- több nemzetiségi jelölő szervezet által indított nemzetiségi közös jelölt.

Polgármester és települési önkormányzati képviselők választása a 10 000 vagy ennél kevesebb lakosú településeken

Választókerület

A polgármester és a képviselők választásán is a település egésze alkot egy választókerületet, amelyben a képviselők száma a következőképpen alakul:

- a) 100 lakosig 2 fő,
- b) 1000 lakosig 4 fő,
- c) 5000 lakosig 6 fő,
- d) 10 000 lakosig 8 fő.

A települési önkormányzat képviselő-testülete tagjainak száma a választás évét megelőző év szeptember 1-jei lakosság száma alapján kerül meghatározásra a következők szerint:

- a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szerv az általános választás évét megelőző évben október 15-ig a Nemzeti Választási Iroda számára átadja a szeptember 1-jei lakosság szám adatokat,
- a Nemzeti Választási Iroda a lakosság számot 3 napon belül közli az érintett helyi választási iroda vezetőjével,
- a helyi választási iroda vezetője az általános választás évét megelőző évben október 31-ig határozatban állapítja meg a képviselő-testület megválasztandó tagjainak számát.

A választási eljárás jogorvoslati rendszeréről a tananyag későbbi fejezetében részletes ismereteket adunk, azonban jelen esetben is fontosnak tartjuk a vonatkozó szabályok leglényegesebb, hatáskörre vonatkozó elemeit ismertetni. Eszerint a helyi választási iroda vezetőjének határozata ellen fellebbezésnek nincs helye, azt az általános jogorvoslati szabályok szerint, a Ve. 210. § (1) bekezdésében írtakra tekintettel – miszerint „a választási iroda tevékenységével kapcsolatos kifogás elbírálása annak a választási bizottságnak a hatáskörébe tartozik, amely mellett a választási iroda működik” – a helyi

választási bizottság előtt lehet megtámadni kifogással. A rendes jogorvoslati rendben a helyi választási bizottság döntése fellebbezéssel a területi választási bizottságnál, míg annak döntése bírósági felülvizsgálati kérelemmel Kúria előtt támadható meg.

Jelölés

Polgármesterjelölt az, akit a település választópolgárainak legalább 3%-a jelöltnek ajánlott.

Egyéni listás képviselőjelölt az, akit a település választópolgárainak legalább 1%-a jelöltnek ajánlott.

A jelöléshez szükséges ajánlások számát a helyi választási iroda vezetője állapítja meg a szavazást megelőző hatvanhetedik napot követő munkanapon.

A szükséges ajánlások számának megállapításakor a választópolgárok számát a központi névjegyzéknek a szavazást megelőző hatvanhetedik napi adatai alapján kell megállapítani.

A szükséges ajánlások számát egész számra felfelé kerekítve kell megállapítani.

Sem az Övjt., sem a Ve. nem írja elő, hogy a szükséges ajánlások számát határozatban kellene megállapítani, ezért elégséges azt közleményben nyilvánosságra hozni és a helyben szokásos módon közzéteni.

Bár az ajánlások számának meghatározása nem határozatban történik, természetesen ez ellen is lehet kifogást benyújtani, és az eljárásra az előző pontban, a választókerületnél leírtak az irányadóak.

Az a polgármester- és képviselőjelölt nemzetiségi jelöltnek minősül, aki a nemzetiségek jogairól szóló törvény szerinti nemzetiségi szervezet jelöltje, vagy több, azonos nemzetiséget képviselő nemzetiségi szervezet által állított közös jelölt, amennyiben a jelölt:

- a nemzetiségi névjegyzékben is szerepel,
- a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, továbbá a nemzetiségi önkormányzati képviselők megelőző két általános választásán, valamint az azokat követő időközi választásokon nem volt más nemzetiség nemzetiségi jelöltje, továbbá
- nyilatkozatot tesz arról, hogy
 - o a nemzetiség képviselőjét vállalja,
 - o a nemzetiségi közösség nyelvét beszéli, kultúráját és hagyományait ismeri.

Szavazás

A polgármesteri szavazólapon a választópolgár egy jelöltre szavazhat.

Az egyéni listás szavazólapon a választópolgár akár egy, akár több, de legfeljebb annyi jelöltre szavazhat, ahány mandátum a településen kiosztható.

A választási eredmény megállapítása

Polgármester az lesz, aki a legtöbb szavazatot kapta.¹

Az egyéni listán képviselők azok a jelöltek lesznek, akik a megválasztható képviselők száma szerint a legtöbb érvényes szavazatot kapták. Szavazategyenlőség esetén sorsolással kell megállapítani, hogy az egyenlő számú szavazatot elért jelöltek közül melyik szerez mandátumot. Ha az egyéni lista jelöltjét polgármesternek is megválasztották, úgy őt törölni kell az egyéni listáról, és helyébe a következő legtöbb szavazatot elért jelölt lép.

¹ Szavazategyenlőség esetén időközi választást kell tartani.

Nemzetiségi kedvezményes mandátum megszerzésére jogosult a nemzetiségi képviselőjelölt, ha:

- a választás kitűzésekor a névjegyzékben szereplő választópolgárok legalább ötven százaléka az adott nemzetiség névjegyzékében is szerepelt.
- sem a polgármester-választáson, sem az egyéni listán nem szerez mandátumot adott nemzetiség egyetlen jelöltje sem.

A kedvezményes mandátum számításának szabályai: meg kell állapítani az egyéni listán legkevesebb szavazattal mandátumhoz jutó jelöltre leadott érvényes szavazatok kétharmadát, és a nemzetiségnek az a jelöltje, aki ennél több szavazatot ér el, mandátumot szerez. Ha több ilyen jelölt lenne, akkor a legtöbb szavazatot elért nemzetiségi jelölt jut kedvezményes mandátumhoz, míg szavazategyenlőség esetén sorsolás dönt a kedvezményes mandátumról.

A választókerületi résznél feltüntetett képviselői létszám ilyen esetekben egy fővel bővül.

Települési önkormányzati képviselők választása a 10 000-nél több lakosú településeken és a fővárosi kerületekben

Választókerület

A polgármester választáson a település egésze alkot egy választókerületet.

A korábban leírtaknak megfelelően ezeken a településeken a képviselők vegyes választási rendszerben – egyéni választókerületben és kompenzációs listán – szerezhetnek mandátumot. Az egyéni választókerületek és a kompenzációs listás mandátumok száma a települések lakosságához igazodik az alábbiak szerint:

- a) 25.000 lakosig 8 egyéni választókerületi és 3 kompenzációs listás mandátum,
- b) 50.000 lakosig 10 egyéni választókerületi és 4 kompenzációs listás mandátum,
- c) 75.000 lakosig 12 egyéni választókerületi és 5 kompenzációs listás mandátum,
- d) 100.000 lakosig 14 egyéni választókerületi és 6 kompenzációs listás mandátum.

Minden további 10.000 lakos után eggyel nő az egyéni választókerületben, és minden további 25.000 lakos után eggyel nő a kompenzációs listán választott képviselők száma.

A választókerületek száma és beosztása a választás évét megelőző év szeptember 1-jei lakosságára alapján kerül meghatározásra, és szükség esetén módosításra a következők szerint:

- a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szerv az általános választás évét megelőző évben október 15-ig a Nemzeti Választási Iroda számára átadja a szeptember 1-jei lakosság szám adatokat,
- a Nemzeti Választási Iroda a lakosság számot 3 napon belül közli az érintett helyi választási iroda vezetőjével,
- a helyi választási iroda vezetője megvizsgálja, hogy szükséges-e a választókerületi rendszer kialakítása (ha a település lakosság száma meghaladja a 10000 főt), vagy annak módosítása (akár a választókerületek számának növelése, akár csökkentése); elkészíti a javasolt beosztást, amelyet véleményezésre megküld a helyi választási bizottság részére.

A helyi választási iroda vezetője az általános választás évét megelőző évben november 30-ig – a helyi választási bizottság véleménye birtokában, amely azonban nem köti az iroda vezetőjét – határozatban állapítja meg a választókerületi beosztást; a határozatot a helyben szokásos módon 15 napra közzé kell tenni.

Szavazás

A választópolgár érvényesen csak egy polgármester-jelöltre és egy egyéni választókerületi képviselő-jelöltre szavazhat.

A kompenzációs listára nem szavaznak a választópolgárok.

A választási eredmény megállapítása

A polgármester és az egyéni választókerületben az a jelölt lesz a polgármester illetve a képviselő, aki a legtöbb érvényes szavazatot kapja. Szavazategyenlőség esetén időközi választást kell tartani. Az egyéni választási rendszerrel ellentétben, ha ugyanazon személy polgármesteri és választókerületi mandátumot is nyer, akkor mindkét státuszát megtarthatja.

A kompenzációs lista az egyéni választókerületben összesített töredékszavazatok arányában kap mandátumot. Töredékszavazatnak minősül az egyéni választókerületekben a mandátumot nem szerző jelöltekre leadott érvényes szavazat, a mandátumot szerző jelöltnek nem keletkezik töredékszavazata.

Az Övjt. a 10.000-nél több lakosú településeken az úgynevezett Sainte-Laguë módszer alapján alapítja meg a kompenzációs mandátum számításának módját, melynek lényege, hogy a pártok által elért szavazatok számát páratlan számokkal (3, 5, 7 stb.) kell osztani, s ennek alapján kell táblázatba rendezni. Szabályai a következők:

- össze kell állítani egy táblázatot, amelyben minden lista neve alatt képezni kell egy számoszlopot; a számoszlop első száma az adott lista szavazatainak száma, míg következő számai az adott lista szavazatainak száma elosztva hárommal, öttel, héttel, rendre az új osztó az előző osztó kettővel megnövelt értéke;
- meg kell keresni a táblázatban előforduló legnagyobb számot, és amelyik lista számoszlopában találjuk meg azt, az a lista kap egy mandátumot; ezt követően meg kell keresni a következő legnagyobb számot, és amelyik lista oszlopában találjuk, az a lista kap egy mandátumot; ezt az eljárást kell folytatni mindaddig, míg kiosztásra kerül az összes mandátum;
- ha a táblázatban előforduló legnagyobb szám keresésekor egyenlő legnagyobb számok vannak, akkor az a lista kap mandátumot, amelyik addig még nem szerzett mandátumot, vagy amelyik kevesebb mandátumot kapott, végezetül amelyik a listasorsolásnál kisebb sorszámot kapott.

Az Övjt. további előírásokat szab meg a kompenzációs lista mandátum-kiosztásával kapcsolatban, ezek az alábbiak:

- nem kap mandátumot, ezért nem vehet részt a mandátumkiosztásban a jelölő szervezet kompenzációs listája, ha az azt állító jelölő szervezet jelöltjei a települési szinten összesített kompenzációs szavazatok öt százalékát nem érték el, valamint a közös kompenzációs lista, ha a közös listát állító jelölő szervezetek közös jelöltjei a települési szinten összesített kompenzációs szavazatok tíz százalékát, kettőnél több jelölő szervezet által állított közös kompenzációs lista esetében tizenöt százalékát nem érték el; előző előírást a nemzetiségi kompenzációs listára nem kell alkalmazni;
- ha a kompenzációs lista jelöltjét polgármesternek, vagy az egyéni választókerületben képviselőnek választották, a kompenzációs listáról törölni kell, és helyébe a listán következő jelölt lép;
- a kompenzációs listáról a jelöltek a bejelentés sorrendjében kapnak mandátumot;
- a nemzetiségi kompenzációs listáról az egyéni választókerületben szerzett szavazatok száma szerinti sorrendben szerezhetnek mandátumot a jelöltek;
- ha egy kompenzációs lista vagy nemzetiségi kompenzációs lista több mandátumot kap, mint a listán szereplő személyek száma, a mandátum betöltetlen marad.

Ennél a választástípusnál is lehetőség van nemzetiségi kedvezményes mandátum megszerzésére a nemzetiségi szervezet(ek) által állított kompenzációs lista, illetve a nemzetiségi kompenzációs lista részére, ennek szabályai a következők:

- a választás kitűzésekor a névjegyzékben szereplő választópolgárok legalább huszonöt százalékanak az adott nemzetiség nemzetiségi névjegyzékében kell szerepelnie;
- sem a polgármester-választáson, sem egyéni választókerületben, sem kompenzációs listán (a nemzetiségi kompenzációs listát is beleértve) nem szerez mandátumot adott nemzetiség egyetlen jelölje sem.

A kedvezményes mandátum számításának szabályai: meg kell állapítani az egyéni választókerületekben mandátumot szerzett képviselőkre leadott érvényes szavazatok száma átlagának kétharmadát. Ha ennél a számnál több töredékszavazat jut adott listára, egy kedvezményes mandátumot kap. A mandátumot az egyéni választókerületben legtöbb szavazatot szerzett jelölt szerzi meg.

A fenti módon elnyert kedvezményes mandátummal bővül a képviselő-testület törvény által meghatározott létszáma.

A vármegyei közgyűlés tagjainak választása

Választókerület

A vármegyei önkormányzati képviselőket a választópolgárok vármegyei listán választják. A választás tekintetében minden vármegye egy választókerületet alkot, melynek nem része a megyei jogú város.

A vármegyei közgyűlés tagjainak számát a vármegye lakosság száma – ebbe viszont a megyei jogú várost is bele kell érteni – alapján kell meghatározni az alábbiak szerint:

- 400.000 lakosig minden 20.000 lakos után 1 képviselő, de legkevesebb 15 képviselő;
- 700.000 lakosig 20 képviselő, és a 400.000-t meghaladó minden további 30.000 lakos után 1 képviselő;
- 700.000 lakos fölött 30 képviselő, és a 700.000-t meghaladó minden további 40.000 lakos után 1 képviselő.

A vármegyei közgyűlés tagjainak száma a választás évét megelőző év szeptember 1-jei lakosság szám alapján kerül meghatározásra, a következők szerint:

- a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szerv az általános választás évét megelőző évben október 15-ig a Nemzeti Választási Iroda számára átadja a szeptember 1-jei lakosság szám adatokat,
- a Nemzeti Választási Iroda a lakosság számot 3 napon belül közli az érintett területi választási iroda vezetőjével,
- a területi választási iroda vezetője az általános választás évét megelőző év október 31-ig határozatban állapítja meg a közgyűlés megválasztandó tagjainak számát.

A jogorvoslati szabályok a 10.000 vagy ennél kevesebb lakosú településekre leírt szabályokkal egyezők azzal, hogy a területi választási iroda vezetője határozatának jogszabálysértő jellege miatt kifogással a területi választási bizottsághoz lehet fordulni. A területi választási bizottság döntése fellebezéssel a Nemzeti Választási Bizottságnál, míg annak döntése bírósági felülvizsgálati kérelemmel a Kúria előtt támadható meg.

Jelölés

A vármegyei választókerületben listát az a jelölő szervezet állíthat, amely a választókerület választópolgárai 0,5%-ának ajánlását összegyűjtötte.

Azok a jelölő szervezetek, amelyek a vármegyei választókerületben lévő települések választópolgárai 1%-ának, de legalább 2000 választópolgár közös ajánlását összegyűjtötték, közös vármegyei listát állíthatnak.

Szavazás

A választópolgár a szavazólapon szereplő listák közül egyet választ.

A választási eredmény megállapítása

A vármegyei listák a leadott szavazatok arányában jutnak mandátumhoz.

Az Övjt. a vármegyei közgyűlés tagjainak választása esetében a d'Hondt módszer alapján állapítja meg a mandátumszámítás módját, melynek lényege, hogy a listák által elért szavazatok számát pozitív egész számokkal (2, 3, 4 stb.) kell osztani, és ennek alapján kell táblázatba rendezni. Szabályai a következők:

- össze kell állítani egy táblázatot, amelyben minden lista neve alatt képezni kell egy számoszlopot; a számoszlop első száma az adott lista szavazatainak száma, míg következő számai az adott lista szavazatainak száma elosztva kettővel, hárommal, négyvel, ötten, rendre az egymást követő egész számokkal;
- meg kell keresni a táblázatban előforduló legnagyobb számot, és amelyik lista számoszlopában találjuk meg azt, az a lista kap egy mandátumot; ezt követően meg kell keresni a következő legnagyobb számot, és amelyik lista oszlopában találjuk, az a lista kap egy mandátumot; ezt az eljárást kell folytatni mindaddig, míg kiosztásra kerül az összes mandátum;
- ha a táblázatban előforduló legnagyobb szám keresésekor egyenlő legnagyobb számok vannak, akkor az a lista kap mandátumot, amelyik addig még nem szerzett mandátumot, vagy amelyik kevesebb mandátumot kapott, végezetül amelyik a listasorsolásnál kisebb sorszámmal kapott.

Az Övjt. további előírásokat szab meg a lista mandátum-kiosztásával kapcsolatban, ezek az alábbiak:

- nem kap mandátumot, ezért nem vehet részt a mandátumkiosztásban a jelölő szervezet listája, ha a vármegyei listákra leadott szavazatok öt százalékát nem érték el, valamint a közös lista, ha a vármegyei listákra leadott szavazatok tíz százalékát, kettőnél több jelölő szervezet által állított közös lista esetében tizenöt százalékát nem érték el;
- a listáról a jelöltek a bejelentés sorrendjében kapnak mandátumot;
- ha egy lista több mandátumot kap, mint a listán szereplő személyek száma, a mandátum betöltetlen marad.

A főpolgármester és a fővárosi közgyűlés tagjainak választása

Választókerület

A főpolgármester választáson a főváros egésze alkot egy választókerületet.

A fővárosi közgyűlés tagjai fővárosi listán szerezhhetnek mandátumot, ahol szintén a főváros egésze alkot egy választókerületet.

Jelölés

Főpolgármester-jelölt az, akit legalább 5000 fővárosi választópolgár ajánlott jelöltnek. A főpolgármester-jelölt lehet független vagy jelölő szervezet jelöltje. Több jelölő szervezet közös jelöltet is állíthat.

Listát az a jelölő szervezet állíthat, mely főpolgármester-jelöltet, vagy három fővárosi kerületben polgármester-jelöltet állított. Amennyiben több jelölő szervezet közös főpolgármester-jelöltet vagy legalább három fővárosi kerületben közös polgármesterjelöltet állított, akkor azonos összetételben közös fővárosi listát állíthatnak.

Szavazás

A választópolgár érvényesen csak egy főpolgármester-jelöltre szavazhat. A választópolgár a szavazólapon szereplő fővárosi listák közül egyet választ.

A választási eredmény megállapítása

A főpolgármester az a jelölt lesz, aki a legtöbb érvényes szavazatot kapja. Szavazategyenlőség esetén időközi választást kell tartani.

A fővárosi lista a leadott szavazatok arányában kap mandátumot.

Az Övjt. a fővárosi lista esetében – hasonlóan a vármegyei listákhoz – a d'Hondt módszer alapján állapítja meg a kompenzációs mandátum számítás módját, szabályai megegyeznek a vármegyei választásnál leírtakkal. Eszerint:

- össze kell állítani egy táblázatot, amelyben minden lista neve alatt képezni kell egy számoszlopot; a számoszlop első száma az adott lista szavazatainak száma, míg következő számai az adott lista szavazatainak száma elosztva kettővel, hárommal, négygel, öttel, rendre az egymást követő egész számokkal;
- meg kell keresni a táblázatban előforduló legnagyobb számot, és amelyik lista számoszlopában találjuk meg azt, az a lista kap egy mandátumot; ezt követően meg kell keresni a következő legnagyobb számot, és amelyik lista oszlopában találjuk, az a lista kap egy mandátumot; ezt az eljárást kell folytatni mindaddig, míg kiosztásra kerül az összes mandátum;
- ha a táblázatban előforduló legnagyobb szám keresésekor egyenlő legnagyobb számok vannak, akkor az a lista kap mandátumot, amelyik addig még nem szerzett mandátumot, vagy amelyik kevesebb mandátumot kapott, végezetül amelyik a listasorsolásnál kisebb sorszámot kapott.

Az Övjt. további előírásokat szab meg a lista mandátum-kiosztásával kapcsolatban, ezek az alábbiak:

- a listáról a jelöltek a bejelentés sorrendjében kapnak mandátumot;
- nem kap mandátumot, ezért nem vehet részt a mandátumkiosztásban a jelölő szervezet vagy jelölő szervezetek közös listája, ha a listákra leadott szavazatok öt százalékát nem érte el;
- ha egy lista több mandátumot kap, mint a listán szereplő személyek száma, a mandátum betöltetlen marad.
- ha a jelöltet főpolgármesternek választották, a fővárosi listáról törölni kell, és helyébe a soron következő jelölt lép;
- ha a jelölt fővárosi kerületi kompenzációs listáról és a fővárosi listáról egyaránt mandátumot szerez, úgy a fővárosi kerületi kompenzációs listás és fővárosi listás választás eredményének jogerőssé válásától számított 3 napon belül nyilatkoznia kell, hogy melyik mandátumáról mond le, és törölni kell arról a listáról, amelyen szerzett mandátumáról lemondott.

1.6.3. A választójogosultság

Az Alaptörvény már idézett rendelkezései alapján a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választhat és választható minden nagykorú magyar állampolgár, valamint az Európai Unió más tagállama nagykorú állampolgára, ha magyarországi lakóhellyel vagy bejelentett tartózkodási hellyel rendelkezik. A Magyarországon menekültként elismert vagy huzamos tartózkodási jogosultsággal rendelkező nagykorú és lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező személyek csak aktív választójoggal, azaz szavazati joggal rendelkeznek, de nem választhatók. Ezzel épp ellentétesen a magyarországi lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel nem rendelkező nagykorú magyar állampolgárok csak passzív választójoggal rendelkeznek, azaz választhatók, de ők maguk nem szavazhatnak, mint az országgyűlési választáson vagy az országos népszavazáson. Ennek következménye, hogy az önkormányzati választáson nincs levélszavazás. Emellett a szavazás feltétele a lakóhelyen vagy tartózkodási helyen tartózkodás, azaz a külföldön tartózkodók nem gyakorolhatják szavazati jogukat.

A választójogot korlátozzák az úgynevezett természetes kizáró okok, így az Alaptörvény rendelkezései szerint, akit:

- bűncselekmény elkövetése vagy
- belátási képességének korlátozottsága vagy hiánya miatt a bíróság a választójogból kizárt nem rendelkezik választójoggal, sem aktív, sem passzív választójoga nincs.

Az Övjt. – összhangban az Alaptörvénnyel, annak felhatalmazása alapján – a választhatóságot, tehát a passzív választójogot további két esetben korlátozza, miszerint nem választható az, aki:

- szabadságvesztés büntetését, illetve
- büntetőeljárásban elrendelt intézeti kényszergyógykezelését tölti.

A választójogosultság korlátozásának nemcsak fenti tartalmi elemeit szabályozta a jogalkotó magas szintű jogszabályban, hanem az eljárási kérdések is sarkalatos törvényben, a Ve. rendelkezései között lettek kodifikálva.

A Ve. 13/A. §-a alapján a bíróságnak a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezést kimondó, a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezést kimondó, valamint a felülvizsgálati eljárás alapján hozott ítéletében kell rendelkeznie a választójogból való kizárás kérdéséről.

Mindezek alapján, összegezve a fentieket tehát nem választhat és nem választható (azaz nem rendelkezik sem aktív, sem passzív választójoggal) az,

- aki közügyektől eltiltás hatálya alatt áll,
- akit a bíróság kizárt a választójogból, mert a választójog gyakorlásához szükséges belátási képessége mentális zavara következtében
 - o tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent, vagy
 - o tartósan, teljeskörűen hiányzik. [Ve. 13/A. § (2) bekezdés]

Szavazati joggal ugyan rendelkezik, ám nem választható, aki jogerős ítélet alapján szabadságvesztés büntetését tölti (feltéve, hogy nincs eltiltva a közügyek gyakorlásától), vagy büntetőeljárásban elrendelt intézeti kényszergyógykezelés alatt áll (feltéve, hogy a bíróság gondnokság alá helyezési eljárásban nem zárta ki a választójogból).

2. AZ ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁS LEBONYOLÍTÁSA

2.1. A feladatok vázlatos áttekintése

Az önkormányzati választás folyamata a közjogi választások közül a legbonyolultabb, rendkívül összetett, számos feladatból tevődik össze, melyek egy részét párhuzamosan kell elvégezni, míg más feladatok időben egymást követve kerülnek végrehajtásra. Ezért először az önkormányzati választás folyamatának vázlatos áttekintését nézzük meg, majd a továbbiakban az egyes feladatok részletes ismertetése kerül sorra.

Az önkormányzati választás önmagában is rendkívül megterhelő feladat lenne a választási szervek részére, azonban fontos megjegyezni, hogy 2024-től kezdődően az EP-választásokkal egy időben kell lebonyolítani, sőt ezt még számos településen tetézi, hogy az önkormányzati választással egy időben zajlanak az országos, területi és települési nemzetiségi önkormányzati választások is. Bár a két önkormányzati választás szorosan összefügg, jelen tananyag nem tartalmazza a nemzetiségi választásokra vonatkozó ismereteket.

2.1.1. A választás kitűzését megelőző feladatok

A közvélekedéssel ellentétben egy közjogi választás nemcsak a szavazásnap feladatokból áll, és nem is a választás kitűzésétől az eredmény megállapításáig tart. Számos feladatot már a választás kitűzését megelőzően el kell végezni.

Ezen feladatok nagy része az NVI feladatai közé tartozik, így különösen:

- a központi névjegyzék folyamatos vezetése, a magyarországi lakcímmel nem rendelkező választópolgároktól beérkező regisztrációs kérelmek elbírálása, és a szükséges átvezetések elvégzése a központi névjegyzékben;
- a választások pénzügyi fedezetének biztosítása, a pénzügyi tervek elkészítése;
- közbeszerzések lebonyolítása, melyek közül kiemelkednek az informatikai feladatokra és nyomdai szolgáltatásokra vonatkozó közbeszerzések;
- a választási irodák felkészítése a választási feladatokra, képzések, illetve oktatások megszervezése elsősorban a területi, illetve fővárosi választási irodák (a továbbiakban: TVI illetve FVI) és az országgyűlési választókerületi választási irodák vezetői és azok helyettesei részére;
- a végrehajtási rendeletek előkészítése az NVI közreműködésével az Igazságügyi Minisztérium által.

Az NVI feladatain túl a helyi választási szervek is rendelkeznek feladatokkal, ide tartoznak:

- közreműködés a központi névjegyzék folyamatos vezetésében, a választópolgároktól papíralapon beérkező különböző kérelmek (például nemzetiségi regisztráció, adatletiltás stb.) rögzítése,
- felkészülés a választási feladatokra (az irodák vezetői gondoskodnak róla, hogy valamennyi választási irodai tag oktatása megtörténjen),
- a 10.000 és az alatti lakosságú településeken és a vármegyékben a képviselő-testületek, így a megválasztandó képviselők számának meghatározása,

- a 10.000 feletti lakosságszámú települések választókerületi rendszerének felülvizsgálata, ideértve az alábbiakat:
 - egyéni választókerületi rendszer kialakítása, ha a település lakosság száma átlépi a 10.000 főt,
 - új választókerületi rendszer kialakítása, ha a település lakosság száma úgy változik, hogy a választókerületek számát növelni vagy csökkenteni kell, illetve
 - ha a választókerületek lakosság száma úgy változik, hogy valamelyik egyéni választókerület választásra jogosultjainak száma a településen egy egyéni választókerületre jutó választásra jogosultak számának átlagától való eltérése meghaladja a húsz százalékot,
- a szavazókörök felülvizsgálatával kapcsolatos feladatok.

2.1.2. A választás kitűzését követő feladatok

A választás kitűzését követően kezdődik meg a szűk értelemben vett választási időszak. A választási szervek főbb feladatai a választás kitűzése után a következők:

- a választási irodák folyamatosan tájékoztatják a résztvevőket a legfontosabb aktuális tudnivalókról, a választási szervek a választás teljes ideje alatt biztosítják annak nyilvánosságát;
- névjegyzékkel kapcsolatos teendők elvégzése, ezen belül:
 - az NVI elvégzi a központi névjegyzékkel kapcsolatos feladatait, és elbírálja az ahhoz beérkező kérelmeket,
 - a helyi választási iroda (a továbbiakban: HVI) szintén elvégzi a központi névjegyzékkel kapcsolatos feladatait, kezeli a szavazóköri névjegyzéket, rögzíti az azokhoz papíralapon beérkező kérelmeket;
- kiemelt feladat a névjegyzékekkel kapcsolatban, hogy a választópolgárokat értesítő megküldésével tájékoztatni kell a szavazás időpontjáról és a legfontosabb tudnivalókról;
- az NVB vagy a területi választási bizottság (a továbbiakban: TVB), illetve a Fővárosi Választási Bizottság (a továbbiakban: FVB) nyilvántartásba veszi a jelölőszervezeteket;
- a helyi választási bizottság (a továbbiakban: HVB), illetve TVB/FVB nyilvántartásba veszi a bejelentett jelölteket és listákat, ehhez kapcsolódva az HVI illetve TVI/FVI elvégzi az ajánlásokkal kapcsolatos feladatokat (ajánlóívek kiadása és visszavétele, ajánlások ellenőrzése);
- megválasztásra kerülnek a HVB-k és a TVB-k/FVB tagjai;
- ellenőrzésre kerül a szavazatszámoló bizottságok összetétele, a tagok rendelkezésre állása;
- a HVI-k, a TVI-k és az FVI fogadja a delegáltak bejelentését az egyes választási bizottságokhoz;²
- nyilvántartásba vételre kerülnek a megfigyelők az NVI által;
- előkészítik a szavazóköröket a szavazásnap feladatokra, illetve előállításra és kiszállításra kerülnek a szavazóhelyiségbe a választási anyagok, kellékek;
- a választási szervektől függetlenül a szavazást megelőző 50. naptól megkezdődik a kampány, ennek során a jelölőszervezetek ismertetik programjukat;
- a választási bizottságok, ideértve a HVB-eket, a TVB-eket és az FVB-t, valamint az NVB-t illetve a bíróságok (törvényszék, Kúria) folyamatosan elbírálják a jogorvoslati kérelmeket;
- a szavazás napján leadásra, majd a szavazókörökben megszámlálásra kerülnek a szavazatok, majd a választási bizottságok megállapítják az egyes települési és területi választások eredményeit;³
- az eredmény jogerőssé válását követően a bizottságok átadják a megbízóleveleket a megválasztott polgármestereknek és képviselőknek.

² Az EP-választás tekintetében az NVI is fogadja a bejelentéseket.

³ Az EP-választás tekintetében az NVB állapítja meg az eredményt.

2.1.3. A választási eredmény megállapítása utáni feladatok

- Az NVB és az NVI elnökei beszámolnak az Országgyűlésnek;
- megtörténik a választás pénzügyi elszámolása, az Állami Számvevőszék ellenőrzése;
- a jegyzőkönyvek átadása a Levéltár részére;
- a következőkben részletezett választási iratok (nem az összes) megsemmisítése a szavazást követő kilencvenedik nap utáni munkanapon
 - o a szavazóköri névjegyzékkel kapcsolatos kérelmek, valamint az azok elbírálása során keletkezett döntések,
 - o a szavazóköri névjegyzék, a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzéke, a külképviseleti névjegyzék, a levélben szavazók névjegyzéke és a 267/A. § szerinti jegyzék elektronikus és kinyomtatott példánya,
 - o a 335–337. § szerinti adatszolgáltatás adatai,
 - o a megfigyelők nyilvántartott személyes adatai,
 - o az ajánlóívek,
 - o a szavazólapok, a visszautasítottak jegyzéke, az ellenőrző lapok, a levélben szavazás azonosító nyilatkozatai és a válaszborítékok;
- kampányanyagok – különösen a plakátok – eltávolítása a közterületekről.⁴

2.2. A névjegyzék összeállítása és továbbvezetése

A névjegyzék alatt azoknak a különböző jegyzékeknek az összességét értjük, melyek a választójogosultságot, annak gyakorlásának egyes speciális ismérveit, illetve annak korlátait tartalmazzák.

A legnagyobb és legtöbb adatot tartalmazó ilyen jegyzék a központi névjegyzék, mely az összes választójoggal rendelkező polgár adatait tartalmazza, az összes választástípus tekintetében. A központi, folyamatosan vezetett névjegyzéket a 2013. évi Ve. vezette be, adattartalmát a Ve. 2. melléklete határozza meg.

A központi névjegyzékhez szorosan kapcsolódik a választójoggal nem rendelkező polgárok nyilvántartása, melynek adattartalmát a Ve. 2/A. melléklete határozza meg. Az egyes választásokhoz kapcsolódóan további jegyzékek készülnek a választás kitűzését követően, amelyek közül a legjelentősebb a szavazóköri névjegyzék. Az összeállításával szemben a legfőbb követelmény, hogy annak eredményeképpen az adott választáson választójogosultsággal rendelkező valamennyi választópolgár szerepeljen valamelyik szavazóköri névjegyzékben.

Az önkormányzati választáson a szavazóköri névjegyzékhez kapcsolódik a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzéke.

Tekintettel arra, hogy jelen oktatás egyik kiemelt célcsoportjába a helyi választási irodák azon tagjai tartoznak, akik ellátják a névjegyzékek vezetésével kapcsolatos feladatokat, ezért a névjegyzékekkel kapcsolatos tudnivalók részletes ismertetésre kerülnek az alábbiakban.

Számos helyen tartalmaz a jegyzet konkrét információt arra vonatkozóan, hogy az informatikai rendszerek melyik részlemét kell használni, és melyik menüpont segítségével lehet adott feladatot ellátni. Tekintettel arra, hogy az informatikai rendszer folyamatos fejlesztés alatt áll, ezért előfordulhat, hogy némelyik hivatkozás a tananyag készítése és a hallgató általi feldolgozása között módosult, ezért ezen információk tájékoztató jellegűek, azok számonkérése nem képezi a vizsga részét.

⁴ Az eltávolítás a kampányanyagok kihelyezőjét terheli 30 napos határidővel, majd azt követően az önkormányzat intézkedhet azok eltávolításáról.

2.2.1. A központi névjegyzék

A központi névjegyzék vezetésével kapcsolatos feladatokat alapvetően az NVI, egyes esetekben a HVI közreműködését igénybe véve, az NVR-ben látja el. A kérelmek automatikus döntéshozattal kerülnek elbírálásra az NVR-ben.

A központi névjegyzékkel kapcsolatban a magyarországi lakcímmel rendelkező választópolgárok részéről az alábbi kérelmek nyújthatók be:

- az Európai Unió más tagállamának állampolgára kérheti, hogy az EP-választásokra is kiterjedjen a névjegyzékbe vétele,
- fogyatékoságára tekintettel a választópolgár választójogának gyakorlása érdekében segítséget igényelhet,
- a központi névjegyzékben szereplő választópolgár személyes adatainak kiadásának megtiltását kérheti, illetve
- a magyar állampolgárságú választópolgár kérheti annak regisztrálását, hogy a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény szerinti valamely nemzetiséghez tartozik.⁵

A négyfajta kérelemből az első szorosan az EP-választáshoz kötődik. A második és harmadik kérelem hatálya valamennyi választásra, így az önkormányzati választásra is kiterjed. A negyedik kérelem jelentősége leginkább az országgyűlési és a nemzetiségi önkormányzati választásokon szembetűnő, azonban hangsúlyos szerepet kap az önkormányzati választás során is, az önkormányzati választáson nemzetiségi jelöltként indulók esetében számos joghatást eredményez.

A fenti névjegyzéki kérelmeket a magyarországi lakcímmel rendelkező választópolgár bármikor előterjesztheti, és természetesen a bejegyzések törlését is bármikor kérheti. A kérelmeket az NVI bírálja el.

(Ha a polgárt a választójogának elvesztése vagy a magyarországi lakcímének megszűnése miatt törlik a központi névjegyzékből, és később – a választójogának visszanyerésekor vagy lakcím létesítésekor – ismét felvételre kerül, a központi névjegyzék a korábbi kérelem alapján bejegyzett adatokat nem tartalmazza, ilyen esetben új kérelem benyújtása szükséges.)

A kérelmek benyújtására formanyomtatványok szolgálnak, melyeket a valasztas.hu internetes oldalon lehet megtalálni.

A kérelmeket azonnal, de legkésőbb 24 órán belül kell elbírálni. Három munkanapos a határidő, ha adateltérés miatt nem lehetséges az automatikus döntéshozatal.

2.2.2. A fogyatékosággal élő választópolgár által igényelt segítség

A fogyatékosággal élő választópolgárok joggyakorlásának elősegítése alapelveként érvényesítése érdekében a Ve. a fogyatékosággal élő választópolgár részére lehetővé teszi, hogy a választójogának gyakorlásához szükséges speciális segítséget igényeljen.

A vak és gyengénlátó választópolgárok hatékony tájékoztatását szolgálja, hogy a szavazás helyét és idejét is tartalmazó értesítőt számukra – kérésükre – Braille-írással kell elkészíteni, a Braille-írással ellátott szavazósablon alkalmazása pedig lehetővé teszi, hogy önállóan, mások segítsége nélkül töltsék ki a szavazólapot.

A választójog gyakorlásával kapcsolatos tudnivalókat egyszerű, könnyen értelmezhető megfogalmazásban tartalmazó tájékoztató szórólap az írott szöveget nehezen értelmező választópolgárok eligazodását segíti.

⁵ Tekintettel arra, hogy a magyarországi lakcímmel nem rendelkező személyek az önkormányzati választáson aktív választójoggal nem rendelkeznek, ezért az általuk benyújtható, tipikusan a regisztrációhoz kapcsolódó kérelmeket a jegyzet nem tartalmazza.

Addig, ameddig nem sikerül megvalósítani, hogy valamennyi szavazóhelyiség akadálymentesen elérhető legyen, településenként legalább egy akadálymentes szavazókört kell létrehozni, és a választópolgárnak szükséges előre jeleznie, ha ilyen szavazóhelyiségben kíván szavazni. Ezt a kérelmet kivételesen nem az NVI bírálja el, hanem a HVI teszi át a választópolgárt egy másik szavazókör névjegyzékébe, mert ő rendelkezik helyben azzal az információval, hogy melyik akadálymentes szavazókör a legkedvezőbb a választópolgár részére.

2.2.3. *A központi névjegyzéki adatok kiadásának megtiltása*

A választási iroda a Ve. 153. §-a alapján a jelölő szervezet, az egyéni jelölt kérésére köteles átadni a szavazóköri névjegyzékben szereplő választópolgárok név- és lakcímadatait annak érdekében, hogy a választási kampány keretében a választópolgárokat közvetlenül, névre szólóan megcímzett küldemények útján vagy személyesen felkereshessék.

A választópolgár viszont megtilthatja névjegyzéki adatai kampánycélú kiadását.

2.2.4. *A nemzetiségi regisztráció*

Ha a magyarországi lakcímmel rendelkező választópolgár a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (a továbbiakban: Nektv.) 1. mellékletében felsorolt valamely nemzetiséghez (bolgár, görög, horvát, lengyel, német, örmény, roma, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén és ukrán) tartozik, kérheti, hogy ez a tény kerüljön rögzítésre a központi névjegyzékben.

Nemzetiségi regisztráció, illetve annak törlése iránti kérelmet – azaz adott nemzetiséghez való tartozás nyilvántartását – az a választópolgár terjeszthet elő, aki a Ve. 85. § (1) bekezdése szerint magyarországi lakcímmel rendelkezik.

A kérelemnek – a később ismertetendő általánosan megadandó adatokon túl – az alábbi speciális elemeket is kell tartalmaznia:

- annak a nemzetiségnek a megjelölését, mellyel kapcsolatban a kérelmet előterjeszti;
- arra vonatkozó nyilatkozatot, amelyben megvallja az adott nemzetiséghez tartozását;
- annak megjelölését, hogy nemzetiségi választópolgárként történő névjegyzékbe vételét az országgyűlési képviselők választására is kiterjedő hatállyal kéri-e.

2.3. **A választójoggal nem rendelkező polgárok jegyzéke – NESZA**

2.3.1. *A NESZA adattartalma*

A választójoggal nem rendelkező polgárok jegyzéke (a továbbiakban: NESZA) azoknak a polgároknak az adatait tartalmazza, akiknek egyedi bírói döntés értelmében nincs, vagy korlátozott a választójoga, így:

- sem aktív, sem passzív választójoggal nem rendelkezik az, akit a bíróság gondnoksági perben a választójogból kizárt vagy büntető ügyben hozott ítéletében a közügyektől eltiltott;
- szavazhat, de nem lehet jelölt az, aki szabadságvesztés büntetését tölti (feltéve, hogy nincs eltiltva a közügyektől) vagy intézeti kényszergyógykezelés alatt áll.

2.3.2. A NESZA adatainak nyilvánossága, felhasználása

A választójoggal nem rendelkező polgárok nyilvántartása az abban szereplő polgárok különleges adatait tartalmazza. Ezért a nyilvántartás nem nyilvános, abba csak az érintett személy a saját adatai tekintetében, továbbá a választási szervek és a bíróság tekinthetnek be. A betekintésről az NVI nyilvántartást vezet.

Bármely nagykorú polgár kérheti az NVI-től annak igazolását, hogy nem szerepel a választójoggal nem rendelkező polgárok nyilvántartásában, azaz vele szemben nem áll fenn a választójogból való kizáró ok.

A NESZA állomány a TVI-k, az országgyűlési egyéni választókerületi választási irodák (a továbbiakban: OEVI) és a HVI-k számára nem elérhető.

A választójoggal nem rendelkező polgárok nyilvántartásának adatait kizárólag a választási eljárásban, a választási szervek vagy – jogorvoslati eljárásban – a bíróságok kezelhetik. Az adatkezelés kizárólagos célja annak megállapítása lehet, hogy valaki rendelkezik-e választójoggal.

2.4. A szavazóköri névjegyzék

2.4.1. A szavazóköri névjegyzék létrehozása

A választás kitűzését követően a központi névjegyzék alapján az NVI elkészíti az elektronikus szavazóköri névjegyzéket, amelyben a választáson szavazati joggal rendelkező választópolgárok szerepelnek.

Már a szavazóköri névjegyzék összeállításától kezdve, azaz a választás kitűzését követő naptól szerepelnek a szavazóköri névjegyzékben azok a kiskorú polgárok is, akik legkésőbb a szavazás napján a 18. életévük betöltésével választójogosulttá válnak.

Egy választópolgár csak egy névjegyzéken szerepelhet, viszont minden választópolgárnak kell szerepelnie valamelyik szavazóköri névjegyzékben.

Az elektronikus szavazóköri névjegyzéket az NVI a szavazást követő 90. nap utáni munkanapon megszünteti, a szavazókörben használt kinyomtatott példányt pedig a HVI-nek kell ugyanekkor megsemmisítenie.

2.4.2. Az értesítő

A választás kitűzéséről, valamint a szavazás napjáról és helyéről értesítővel kell tájékoztatni a szavazóköri névjegyzékben szereplő választópolgárokat.⁶ Az értesítő tartalmazza a választópolgár nevét, születési nevét, születési idejét és a lakcímét, valamint a választópolgár szavazati jogának gyakorlásával kapcsolatos alapvető információkat is.

Azoknak a választópolgároknak, akik a szavazás napját megelőző 67. napon a szavazóköri névjegyzékben szerepelnek, az NVI küldi meg az értesítőt, úgy, hogy a szavazást megelőző 51. napig megérkezzen a választópolgárhoz.

Azt, aki később kerül felvételre a település valamely szavazókörének névjegyzékébe, a felvételekor – ha jelen van, a HVI az értesítő átadásával, egyébként az értesítő NVI általi megküldésével – tájékoztatják a névjegyzékbe vételéről. Ez alól egy kivétel van, ha a választópolgár a központi névjegyzék adatai szerint Braille-írással készült értesítő megküldését kérte, ebben az esetben az NVI küldi meg számára papíralapon a speciális értesítőt.

Az a választópolgár, aki – annak ellenére, hogy szerepel a szavazóköri névjegyzékben – nem kapja meg az értesítőt, vagy azt elveszíti, a HVI-nél új értesítőt igényelhet. Az értesítő tájékoztatásra

⁶ A közös eljárásban közös értesítőben tájékoztatják a választópolgárt.

szolgál, annak létehez joghatás nem fűződik, annak hiánya nem befolyásolja a választópolgár választójogát, így akkor is jogosult szavazni, ha szavazókörben az értesítőt nem tudja bemutatni.

2.4.3. A szavazóköri névjegyzék továbbvezetése

A szavazóköri névjegyzék továbbvezetésére részben automatikusan, részben hivatalból vagy kérelmek alapján kerül sor.

A szavazóköri névjegyzék automatikus továbbvezetése

Annak érdekében, hogy a szavazóköri névjegyzék mindig naprakész legyen, az NVR a központi névjegyzékben bekövetkezett minden változást (például lakcímváltozás, névváltozás, választójog elvesztése vagy megszerzése) átvezet a szavazóköri névjegyzéken.

A szavazóköri névjegyzék módosítása hivatalból

Azt a választópolgárt, aki a központi névjegyzékkel kapcsolatos kérelemben kérte, hogy akadálymentes szavazóhelyiségben szavazhasson, és akinek a lakcíme szerint kijelölt szavazóhelyiség nem akadálymentes, a HVI egy másik, akadálymentes szavazóhelyiséggel rendelkező szavazókör névjegyzékébe teszi át. A Ve. 166. §-a szerint „minden településen minden választókerületben legalább egy szavazóhelyiséget akadálymentesíteni kell”, továbbá a települési szintű lakóhellyel rendelkezők számára kijelölt szavazóhelyiségnek is akadálymentesnek kell lennie.

A szavazóköri névjegyzék módosítása kérelemre

Szavazóköri névjegyzékkel kapcsolatos kérelmet a szavazást megelőző 66. naptól lehet benyújtani.

a) Mozdóurna igénylése

Az a választópolgár, aki a szavazóköri névjegyzékben szerepel, de egészségi állapota vagy fogyatékosága, illetve fogva tartása (ideértve a házi vagy reintegrációs őrizetben lévő személyeket is) miatt nem tud elmenni a szavazóhelyiségbe, hogy ott adja le a szavazatát, a szavazás napján 12 óráig mozgóurnát kérhet. Egyéb indokok (például munkavégzési kötelezettség teljesítése) alapján nincs lehetőség mozgóurna igénylésére.

A mozgóurnát a választópolgár a lakcíme, vagy a lakcíme szerinti szavazókörben lévő bármely címre kérheti.

Az a választópolgár, aki akadálymentes szavazóhelyiségbe kérte magát, a lakcíme vagy az akadálymentes szavazókörben lévő bármely címre kérheti a mozgóurnát.

A választópolgár – a szavazást megelőző 2. napon 10.00 óráig – kérheti, hogy a korábbi kérelmében megjelölt cím helyett másik címre kapjon mozgóurnát, vagy azt, hogy a korábban igényelt mozgóurna helyett mégis a szavazóhelyiségben szavazhasson.

b) Átjelentkezés

Átjelentkezéssel az a választópolgár szavazhat, aki a szavazás napján Magyarország területén, de a magyarországi lakóhelyétől eltérő helyen, mégpedig a bejelentett tartózkodási helyén tartózkodik.

Az országgyűlési és EP-választással szemben – ahol az átjelentkezés lehetősége szinte korlát nélküli – az önkormányzati választáson csak oda van lehetőség átjelentkezésre, ahol a választópolgár rendelkezik bejelentett tartózkodási hellyel, mégpedig olyannal, amit a választás kitűzését megelőző

30. napon vagy azt megelőzően létesített.⁷ A választókerületen belüli tartózkodási helynek az átjelentkezésre irányuló kérelem elbírálásakor is fenn kell állnia, valamint legalább a szavazás napjáig érvényesnek kell lennie. Az átjelentkezés e törvényi feltételének megfelel az, ha a választópolgárnak a választás kitűzését megelőző 30. napon fennálló tartózkodási helye megszűnik, de a kérelem elbírálásakor már ismét rendelkezik ugyanazon választókerületen belüli – akár a korábbival megegyező, akár más – tartózkodási hellyel.

A kérelemnek – a később ismertetendő általánosan megadandó adatokon túl tartalmaznia kell a választópolgár tartózkodási helyének címét is.

Az NVI – a választópolgár a szavazást megelőző 9. napon (időközi választáson a 4. napon) 16.00 óráig benyújtott kérelme alapján – a választópolgárt felveszi a tartózkodási helye szerinti szavazókör névjegyzékébe. Az egy szavazókörös településen értelemszerűen az egyetlen szavazókör névjegyzékébe kell felvenni az átjelentkező választópolgárt.

A választópolgár a szavazást megelőző 9. napon 16.00 óráig módosíthatja, vagy a szavazást megelőző 2. nap 10.00 óráig visszavonhatja átjelentkezési kérelmét. Visszavonás esetén a választópolgárt vissza kell tenni a lakóhelye szerinti szavazókör névjegyzékébe.

Szintén vissza kell tenni a választópolgárt a lakóhelye szerinti szavazókör névjegyzékébe, ha – legkésőbb a szavazást megelőző 2. napon – tartózkodási helyét megszünteti. Ebben az esetben is a lakóhelye szerinti szavazókörben adhatja le szavazatát.

Ha a törvényi határidőn belül (a szavazást megelőző 9. napig)

- a) a választópolgár olyan címre kér mozgóurnát, amely nem abban a szavazókörben található, amelynek névjegyzékében szerepel, illetve
- b) az átjelentkező választópolgár olyan címre kér mozgóurnát, amely nem azon a településen található, amelynek névjegyzékében szerepel,

a kérelmét egyben átjelentkezésre, illetve az átjelentkezés módosítására irányuló kérelemnek is kell tekinteni. Amennyiben a választópolgár ezekben az esetekben visszavonja mozgóurna kérelmét, akkor a lakcíme szerinti szavazókör névjegyzékébe kerül vissza.

c) SZSZB-tag, jegyzőkönyvvezető áttétele

Az SZSZB tagja, valamint a jegyzőkönyvvezető a szavazást megelőző 2. nap 10.00 óráig kérheti, hogy az NVI választókerületen belül tegye át annak a szavazókörnek a névjegyzékébe, amely SZSZB-jének munkájában a szavazás napján részt vesz. Az NVI döntését a HVI közreműködésével hozza meg. Az áttételre az önkormányzati választáson 10 000 vagy az alatti lakosságszámú település esetében csak a településen, míg 10 000 fölötti lakosságszámú település esetében csak az egyéni választókerületen belül van lehetőség.

Az SZSZB tagja, valamint a jegyzőkönyvvezető nem módosíthatja kérelmét, annak csak visszavonására van lehetőség, így ha feladatainak ellátása miatt az eredetileg kérttől eltérő szavazókörbe kell az áttételt kérnie, előtte az eredeti kérelem törlésére van szükség.

Ha az SZSZB megbízott tagja vagy a jegyzőkönyvvezető a lakcímétől eltérő szavazókörben látja el szavazásnap feladatait, akkor az NVI – a szavazóköri névjegyzék lezárásáig – teheti át a másik szavazókör névjegyzékébe. Az NVI döntését megelőzően a HVI ellenőrzi, hogy a jegyzőkönyvvezető, illetve a bizottsági tag valóban abba a szavazókörbe van-e beosztva, ahova az áttételt kéri (Választási Kommunikációs és Információs Rendszer [a továbbiakban: VÁKIR] *Választási szervek menü*). Ez az áttétel nem minősül átjelentkezésnek.

⁷ A közös eljárás miatt átjelentkezési kérelmet nemcsak a bejelentett tartózkodási helyre lehet kérni, hanem tulajdonképpen bárhová. Ilyenkor a választópolgár az önkormányzati választáson marad a lakóhelye szerinti névjegyzékben, míg az EP-választáson átkerül az általa megjelölt település kijelölt szavazókörébe. Tehát a választópolgár egyszerre két névjegyzékben fog szerepelni. Ugyanez a helyzet, ha a választópolgár külképviselőten akar szavazni.

Abban az esetben, ha a TVI vezetője a szavazás napján az SZSZB-t más település bizottsági tagjával egészíti ki [Ve. 171. § (1) bekezdés], az érintett bizottsági tag áttételére már nincs lehetőség.

2.5. A névjegyzékkel kapcsolatos kérelem benyújtása

2.5.1. A kérelem benyújtásának ideje

- a) A központi névjegyzékkel kapcsolatos kérelmeket (nemzetiségi regisztráció, fogyatékos segítése, adatletiltás, uniós választópolgár EP-választásra szóló regisztrációja) bármikor be lehet nyújtani.
- b) A szavazóköri névjegyzékkel kapcsolatos kérelmeket (mozgóurna igénylése, átjelentkezés)⁸ a szavazást megelőző hatvanhatodik naptól lehet benyújtani.

Az átjelentkezés iránti kérelmet főszabályként a szavazást megelőző 9. napon 16.00 óráig lehet benyújtani, azonban a szavazást megelőző 2. nap 10.00 óráig a választópolgár visszavonhatja átjelentkezési kérelmét.

A mozgóurna iránti kérelmet:

- a Nemzeti Választási Irodához
 - elektronikus azonosítással elektronikus úton a szavazást megelőző 2. nap 10.00 óráig,
 - elektronikus azonosítás nélkül elektronikus úton a szavazást megelőző 4. nap 16.00 óráig,
- a helyi választási irodához
 - elektronikus azonosítással elektronikus úton a szavazás napját megelőző 2. nap 10 órát követően, a szavazás napján 12.00 óráig,
 - levélben a szavazást megelőző 4. napig,
 - személyesen vagy kézbesítési meghatalmazott útján a szavazást megelőző 2. nap 10.00 óráig, vagy
- az illetékes szavazatszámlláló bizottsághoz a szavazás napján, legkésőbb 12.00 óráig
 - kézbesítési meghatalmazott útján vagy
 - meghatalmazással nem rendelkező személy általi kézbesítésével
 lehet benyújtani.

2.5.2. A kérelem benyújtásának módja és helye

A névjegyzékkel kapcsolatos kérelmet főszabályként a választópolgár elektronikus azonosítást követően elektronikus űrlapon vagy személyesen, illetve kézbesítési meghatalmazott útján nyújthatja be.

A kérelmet maga a választópolgár, illetve a kézbesítési meghatalmazott személyesen bármely HVI-hez benyújthatja (így a bejelentett lakóhelyétől távol élő választópolgárnak nem kell hazautaznia a kérelem benyújtása céljából).

A mozgóurna iránti igény benyújtása tekintetében az előzőekben leírtakhoz képest az alábbi eltérések vannak a fenti szabályoktól.

Annak, aki a szavazást megelőző második nap 10.00 órát követően a HVI-hez elektronikus azonosítással elektronikus úton eljuttatott kérelemmel kér mozgóurnát, a kérelmét ahhoz az SZSZB-hez kell eljuttatni, amelynek névjegyzékén szerepel. A kérelem SZSZB-hez történő továbbításáról a HVI-nek kell gondoskodni.

⁸ Az EP-választáson természetesen KÜVI kérelem is beadható.

Ha a választópolgár egy korábbi, névjegyzékkel kapcsolatos kérelmét módosító kérelmet nyújt be (például mozgóurna iránti kérelemben megjelölt szavazási hely módosítása), de a HVI azt állapítja meg, hogy nem volt korábban olyan kérelme, amelyet módosítani lehetne (például még nem kért mozgóurnát), akkor a kérelmet a választópolgár akarata szerint kell elbírálni, azaz úgy kell tekinteni, hogy most nyújtja be az eredeti kérelmet.

A fenti rendelkezések arra a hajléktalanra is vonatkoznak, aki települési szinten jelentette be lakóhelyét. Azok a Magyarországon élő hajléktalan választópolgárok azonban, akik nem rendelkeznek települési szintű bejelentett lakóhellyel sem, szavazóköri névjegyzékkel kapcsolatos kérelmet nem nyújthatnak be, mivel az önkormányzati választáson aktív választójoggal nem rendelkeznek, így szavazóköri névjegyzékben nem szerepelnek.

2.5.3. A névjegyzékkel kapcsolatos kérelem adattartalma

A névjegyzékkel kapcsolatos kérelemnek tartalmaznia kell azokat a személyes adatokat, amelyek alapján az NVI meggyőződhet arról, hogy a kérelem valóban a kérelmezőtől származik. E személyes adatok a következők:

- a választópolgár neve,
- a választópolgár születési neve, ideje
- a választópolgár születési helye,
- a választópolgár személyi azonosítója vagy személyazonosságának igazolására alkalmas hatósági igazolványának okmányzáma.

Elektronikus azonosítást követően, elektronikus űrlapon a fenti adatokat nem kell feltüntetni.

A fentiekén kívül:

- a fogyatékossgal élő választópolgár a segítség iránti igényben megjelöli, hogy milyen segítséget kér,
- a mozgóurna igénylésének tartalmaznia kell az igénylés okát, valamint azt a címet, ahova a mozgóurna kivitelét kéri a választópolgár, ha nem a lakcímén tartózkodik,
- az átjelentkezés iránti kérelemnek tartalmaznia kell a tartózkodási hely címét,
- a nemzetiségi névjegyzékbe vételi kérelemnek tartalmaznia kell a nemzetiség megnevezését, a nyilatkozatot, amelyben nemzetiséghez tartozását megvallja, illetve kérheti, hogy az országgyűlési választásra is kiterjedjen a nemzetiségi regisztrációjának a hatálya.

Az NVI a kérelem tárgyában határozatot vagy végzést hoz, és még a meghozatala napján fősabály szerint megküldi azt a kérelmező elektronikus tárhelyére. Amennyiben a döntés kézbesítése tárhelyre való megküldéssel nem lehetséges, vagy a kérelmező kéri, a döntést

- a személyesen jelenlévő kérelmező vagy kézbesítési meghatalmazottja számára a helyi választási iroda átadja, illetve
- elektronikus értesítési címére vagy
- posta értesítési címére belföldi hivatalos iratként, vagy
- a kérelmező magyarországi lakcímére hivatalos iratként megküldi.

Amennyiben a tárhelyre való megküldéssel a döntés nem kézbesíthető, és a kérelmező nem nyilatkozott a közlési módról, a döntést a kérelmező magyarországi lakcímére hivatalos iratként való megküldéssel kell közölni. Magyarországi lakcímmel nem rendelkező választópolgár esetében a döntést elektronikus értesítési címére vagy a központi névjegyzékben szereplő postai értesítési címére kell megküldeni.

2.6. A névjegyzékkel kapcsolatos kérelem elbírálása

A kérelmező azonosítása

A kérelem személyes benyújtása esetén a HVI ügyintézője a kérelmező iratai alapján ellenőrzi a kérelmező személyazonosságát, és a kérelemben feltüntetett adatokat összeveti a központi névjegyzék adataival (a névjegyzékbe vételét kérő hajléktalan esetén az SZL-lel). Ha eltérést tapasztal, lehetőség van a kérelem adatainak javítására, kiegészítésére. Ezt követően a HVI automatikus döntéshozatal érdekében rögzíti az NVR-ben a kérelmet.

A nem személyesen benyújtott kérelem esetén alapvető fontosságú, hogy az NVI meggyőződjön arról, hogy a kérelmet valóban az nyújtotta-e be, akire vonatkozóan a központi névjegyzékben adatváltozást kezdeményeznek.

A névjegyzékkel kapcsolatos kérelemnek csak akkor adhat helyt az NVI, ha a választópolgárnak a kérelemben szereplő adatai megegyeznek a nyilvántartásban szereplő adatokkal. Nem minősül azonban elutasítási oknak:

- ékezeteltérés bármelyik adatban (például Sándor helyett Sandor),
- írásmódbeli eltérés (például Betti helyett Betty),
- földrajzi név idegen nyelvű megjelölése (például Bécs helyett Wien),
- több utónév közül az egyik elhagyása (például András Béla helyett András),
- „Dr.” megjelölés elhagyása vagy feltüntetése,
- ifjabb, idősebb, özvegy vagy más előtag, illetve ezek rövidítésének feltüntetése,
- adat más nyelven történő megadása (például Erzsébet helyett Elisabeth).

Nem tekinthető továbbá elutasítási oknak, ha a kérelem nem tartalmazza a kérelmező születési nevét, feltéve, hogy az megegyezik a viselt nevével.

Amennyiben az automatikus döntéshozatal során az adateltérés nem tisztázható, akkor az NVI a HVI segítségével vizsgálja meg és tisztázza az eltérést.⁹

E kivételeken túl egyetlen betű eltérés is a kérelem elutasítását vonja maga után. (Ez nem vonatkozik a születési helyre, amelynél nem a betűhelyes leírás a követelmény, hanem a tartalmi egyezőség, így például Bácsalmás helyett a Bácsalmás megjelölést is el kell fogadni. Nem elutasítási ok az sem, ha a születési hely nem tartalmazza a városi kerületet.)

A kérelem elbírálásának határideje

A névjegyzékkel kapcsolatos kérelmet azonnal, de legkésőbb 24 órán belül, adateltérés vizsgálata miatt a HVI közreműködése esetén 3 munkanapon belül kell elbírálni.

Az akadálymentes szavazókör igénybevételére irányuló kérelmet a szavazást megelőző 4. napig lehet benyújtani, ennek ellenére a szavazást megelőző második napon benyújtott, 10.00 óráig beérkezett kérelmet azonnal, de legfeljebb egy órán belül kell elbírálni.

Fontos, hogy a HVI vezetője még a jogszabályi határidők lejártát megelőzően egyeztessen azokkal az intézményekkel (például kórház, idősek otthona), ahonnan jelentős számú kérelem (például átjelentkezés, mozgóurna) várható, hogy azok benyújtását lehetőleg ne a határidő utolsó napjára időzítsék.

⁹ Ilyen lehet például, amikor olyan címre kérnek mozgóurnát, mely cím nem szerepel a körzeteírásban.

Az NVI (SZSZB) döntése

A névjegyzékkel kapcsolatos kérelmet az NVI az NVR-ben bírálja el automatikus döntéshozatallal. A döntés határozat vagy végzés. A kinyomtatott döntés aláírás és bélyegzőlenyomat nélkül érvényes.

Az átjelentkezési kérelemnek vagy az átjelentkezés módosításának, illetve visszavonásának helyt adó döntés esetén az NVI értesítőt is küld a választópolgárnak.

Mind az NVI, mind az SZSZB, amennyiben a mozgóurna kérelemnek helyt ad, a választópolgárt a szavazóköri névjegyzékből törli, és felveszi a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékére. Ha az SZSZB elutasítja a mozgóurna iránti kérelmet, erről nem formális határozatot, hanem jegyzőkönyvi döntést hoz.

A kérelmező értesítése

Az NVI döntéséről (legyen az elutasító vagy a kérelemnek helyt adó) értesíteni kell a kérelmezőt. Ha a kérelmező/kézbesítési megbízott jelen van, a HVI az NVI döntését és az értesítőt kinyomtatja és a kérelmező/kézbesítési megbízott részére átadja. A kérelmező számára – ha nincs jelen – a döntést a 2.5.3. pontban leírtak szerint kell megküldeni.

Közös eljárás, illetve más ok miatt több választás egy napon

Ha az EP- és a helyi önkormányzati választással azonos napon nemzetiségi önkormányzati választást, illetve helyi népszavazást is tartanak, a benyújtott kérelmeket úgy kell tekinteni, hogy azok valamenyny választásra vonatkoznak.

2.7. A szavazóköri névjegyzék lezárása és kinyomtatása***A szavazóköri névjegyzék és a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékének lezárása***

Az átjelentkezés és a mozgóurna iránti kérelem, illetve azok módosítása vagy visszavonása részben a szavazást megelőző 9. illetve 4. napon 16.00 óráig, részben a szavazást megelőző 2. napon 10.00 óráig nyújtható be. Az elbírált kérelmeket valamint az SZL-ben és a NESZA-ban bekövetkezett változásokat az NVI átvezeti a központi névjegyzéken és a szavazóköri névjegyzéken is. Az ezt követő változások már nem jelennek meg a szavazóköri névjegyzékben. Aki tehát a szavazást megelőző 2. napon 10.00 órát megelőzően jelenti be az új lakcímét – úgy, hogy a változás 10.00 óráig rögzítésre kerül az SZL-ben –, az már az új lakóhelyén szavazhat.

E változások átvezetését követően az NVI a szavazóköri névjegyzéket és a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékét zárolja, ezt követően választópolgárt azokba felvenni és azokból törölni már nem lehet – kivéve, ha az SZSZB a szavazóköri névjegyzékből a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékébe átteszi a nála mozgóurnát igénylő választópolgárokat.

A szavazóköri névjegyzék és a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékének kinyomtatása

A zárást követően az addig kizárólag elektronikus úton vezetett, lezárt szavazóköri névjegyzéket és mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékét a HVI kinyomtatja. A nyomtatási feladatok elvégzését az NVR-ben kell jelenteni az NVI számára.

A HVI vezetője a kinyomtatott szavazóköri névjegyzéket és mozgóurnát igénylő választópolgárok kinyomtatott jegyzékét aláírásával és bélyegzőlenyomattal hitelesíti. A hitelesítés megtörténtét ugyancsak az NVR-ben kell jelenteni az NVI számára.

A kinyomtatott szavazóköri névjegyzéken már nem szerepelnek azok, akiket az NVI felvett a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékébe.

Azt a szavazóköri névjegyzéken szereplő választópolgárt, aki a szavazást megelőző 2. napon 10.00 órát követően vagy a szavazás napján (a HVI-hez elektronikus azonosítással elektronikus úton, vagy az SZSZB-hez kézbesítési meghatalmazott útján vagy meghatalmazással nem rendelkező személy általi kézbesítéssel eljuttatva) az SZSZB-től kér mozgóurnát, az SZSZB törli a szavazóköri névjegyzékből (áthúzza az adatait), és felveszi a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékébe. A szavazóköri névjegyzék és a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzéke gyakorlatilag együtt alkotja a szavazókörben (a szavazóhelyiségben vagy mozgóurnával) szavazásra jogosult választópolgárok nyilvántartását.

Ezekkel az intézkedésekkel biztosítható, hogy egy választópolgár csak egyszer szavazhasson.

2.8. A névjegyzék nyilvánossága

A központi névjegyzék nyilvánossága

Az információs önrendelkezési jog keretében bárki jogosult információt kérni arról, hogy szerepel-e a központi névjegyzékben, a nyilvántartott adataiba betekinhet, továbbá azokról másolatot kérhet. A betekintés jogát a magyarországi lakcímmel rendelkező polgár a lakcíme szerinti HVI-ben, a magyarországi lakcímmel nem rendelkező választópolgár az NVI-ben gyakorolhatja. A választópolgárnak nincs lehetősége a többi választópolgár központi névjegyzéki adataiba történő betekintésre.

A szavazóköri névjegyzék nyilvánossága

A választás törvényességének egyik alapvető garanciája, hogy bárki meggyőződhet arról, hogy kik azok, akik a szavazáson részvételre jogosultak. Ennek módja, hogy a választás kitűzésétől a névjegyzék lezárásáig a HVI-ben bárki megtekintheti a település szavazóköri névjegyzékeinek adatait. A választópolgárok személyes adatainak védelme érdekében a megtekintés lehetősége csak a választópolgárok nevére és lakcímére terjed ki, a többi személyes adat megismerésére nincs mód.

A betekintés lehetősége nem terjed ki a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékére, hiszen a nyilvánossághoz fűződő érdek már nem foglalja magában annak megismerését, hogy ki korlátozott a mozgásában.

A szavazóköri névjegyzéket a HVI csak a szavazást közvetlenül megelőző 2. napon nyomtatja ki, így a megtekintés nem az ügyfélszolgálaton kifüggesztett lista segítségével, hanem az NVR-ben, monitoron történik.

A szavazóköri névjegyzék adatainak megtekintése nem terjed ki arra, hogy a személyes adatokról (a választópolgárok neve és lakcíme) a betekintő másolatot vagy feljegyzést készítsen.

Az információs önrendelkezési jog keretében természetesen minden választópolgár jogosult arra, hogy teljeskörűen megismerje a szavazóköri névjegyzékben róla nyilvántartott adatokat, és azokról másolatot kérjen.

3. A VÁLASZTÁSI SZERVEK

3.1. A választási bizottságok

3.1.1. A választási bizottságok rendszere

A választási bizottságok a választópolgárok független, kizárólag a törvénynek alárendelt szervei, amelyeknek elsődleges feladata a választási eredmény megállapítása, a választások tisztaságának, törvényességének biztosítása, a pártatlanság érvényesítése és szükség esetén a választás törvényes rendjének helyreállítása.

Az önkormányzati választáson a következő választási bizottságok működnek:

- azokon a településeken, ahol legalább két szavazókör működik, minden szavazókörben SZSZB működik;
- minden településen HVB működik, és az egy szavazókörrel rendelkező településeken a HVB az SZSZB feladatait is ellátja;
- a fővárosban és a 19 vármegyében 20 TVB (FVB) működik;
- valamint országos hatáskörrel és illetékességgel működik az NVB.

A választási bizottságok választott és megbízott (delegált) tagokból állnak.

3.1.2. A választási bizottságok létrejötte

A jogalkotó a választási bizottságok létrejöttét három időponthoz köti.

Egyrészt rögzíteni szükséges, hogy a 2013-ban elfogadott Ve. szerint – a korábbi gyakorlattól eltérően – a legfőbb választási bizottság, a Nemzeti Választási Bizottság megválasztása nem kötődik a választási ciklusokhoz, hanem attól eltérő időszakra, kilenc évre kerül megválasztásra. Az NVB hét választott tagját és a póttagokat első alkalommal a Ve. 352. §-ára tekintettel 2013 szeptemberében kellett megválasztani, ezt követően pedig kilenc évenként kell új bizottságot választani, ennek megfelelően 2022-ben új összetételű NVB-t választott az Országgyűlés.

Második körbe – immár megválasztásuk a választási ciklusokhoz igazodva – tartoznak az országgyűlési egyéni választókerületi választási bizottságok (a továbbiakban: OEVB) és a szavazatszámláló bizottságok, melyek tagjait és az OEVB-k póttagjait az országgyűlési választásokat megelőzően, a választások kitűzését követően kell megválasztani.

Végül a harmadik csoportot a TVB-k és a HVB-k alkotják, mely bizottságok tagjait és póttagjait az önkormányzati választásokat megelőzően, az általános önkormányzati választás évét megelőző évben október 1. és november 30. között kell megválasztani. A HVB-be három, egy szavazókörös településen öt, míg a TVB-be három tagot kell választani. Szintén kötelező előírás, hogy a tagok megválasztásával egyidőben legalább két póttagot is választani kell, és az irodavezető indítványában szereplő sorrendjük egyben azt is meghatározza, hogy szükség esetén milyen sorrendben válnak a bizottság tagjává.

Az SZSZB-eket már az országgyűlési választások előtt meg kellett választani, ugyanakkor az önkormányzati választás előtt is szükséges azokat felülvizsgálni, vagyis, hogy van-e olyan tag, akinek

jogviszonya megszűnt (például elhunyt, elvesztette választójogát, összeférhetetlen helyzetbe került stb.), és ilyen esetben intézkedni kell tag bevonásáról, annak hiányában pedig új tag választásáról. A Ve. 2021-es módosítása annyi változást hozott továbbá, hogy a szavazatszámoló bizottsági tagokat minden választást megelőzően, legkésőbb a szavazást megelőző 3. napig újra be kell osztani konkrét SZSZB-be – nyilván legtöbb esetben ez csak formalitás -, s minden választáskor a szavazást megelőző nyolc napon belül, a tagjai beosztását követően az SZSZB-nek alakuló ülést kell tartani.

Ki lehet választott bizottsági tag?

A HVB (és az SZSZB) választott tagja csak a településen, közös önkormányzati hivatalhoz tartozó település esetében a közös hivatalhoz tartozó bármely településen, míg a TVB választott tagja a vármegyében/fővárosban lakcímmel rendelkező, a központi névjegyzékben szereplő, az országgyűlési választáson választható választópolgár lehet.

Ki nem lehet választott bizottsági tag? Milyen pozíciók összeférhetetlenek a választott bizottsági tagsággal?

A Ve. rendelkezése szerint nem lehet a választási bizottság, így a HVB/TVB tagja a köztársasági elnök, a háznagy, képviselő, alpolgármester, jegyző, másik választási bizottság tagja, választási iroda tagja, a Magyar Honvédséggel szolgálati jogviszonyban álló személy, valamint jelölt.

Fenti felsorolás egyes elemei egyértelműek, egyes elemei azonban értelmezésre, kiegészítésre szorulnak, így:

- képviselő alatt bármely közjogi választáson megválasztott képviselőt érteni kell, így ebbe a körbe tartoznak az országgyűlési, az EU parlamenti, az önkormányzati és a nemzetiségi önkormányzati képviselők is, továbbá a Ve. értelmező rendelkezései szerint a nemzetiségi szószóló, illetve a polgármester;
- a Magyar Honvédséggel szolgálati jogviszonyban álló személynek nem csak az aktív szolgálatban állókat kell tekinteni, hanem azokat is, akik tartalékos szolgálati jogviszonnyal rendelkeznek és tényleges szolgálatot látnak el;
- a másik választási bizottság tag meghatározása alapján egy személy csak egy bizottságnak lehetne egy időben tagja, de a jogalkotó 2018. szeptember 1-jével enyhített az előíráson és eszerint az OEVB tagja – az egy szavazókörrrel rendelkező településen működő helyi választási bizottság kivételével – HVB tagjává választható, valamint ennek ellentettje szerint – az egy szavazókörrrel rendelkező településen működő helyi választási bizottság kivételével – a HVB tagja OEVB taggá választható.

Az előzőekben felsorolt összeférhetlenségi okok nemcsak a választott, hanem a választási bizottság úgynevezett megbízott tagjaira (róluk a későbbiekben fogunk részletesebben szólni) is vonatkoznak, azonban vannak még olyan összeférhetlenségi okok melyek csak a választási bizottság választott tagjaira vonatkoznak.

Ezek szerint a választott tag nem lehet párt tagja, a választókerületben jelöltet állító jelölő szervezet tagja, a választókerületben induló jelölt hozzátartozója, illetve a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvény szerinti központi államigazgatási szervvel vagy a választási bizottság illetékességi területén hatáskörrel rendelkező egyéb közigazgatási szervvel kormányzati szolgálati jogviszonyban, politikai szolgálati jogviszonyban, biztosi jogviszonyban, szolgálati vagy más, munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy a közalkalmazott, a munkavállaló, az egészségügyi szolgálati jogviszonyban, valamint a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló személy kivételével.

Az összeférhetlenségi okok kapcsán egy kiegészítést szükséges megtenni, miszerint a Ve. értelmében hozzátartozó a házastárs, a bejegyzett élettárs, az élettárs, az egyeneságbeli rokon és ennek házastársa vagy bejegyzett élettársa, az örökbefogadó, a mostoha- és nevelőszülő, az örökbefogadott, a mostoha- és nevelt gyermek, a testvér, a házastárs vagy bejegyzett élettárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa vagy bejegyzett élettársa.

A TVB-k és HVB-k tagjai megválasztásának szabályai

A bizottságokat, mind a TVB-eket, mind a HVB-eket – ahogy korábban már említésre került – az általános önkormányzati választás évét megelőző évben október 1. és november 30. között kell megválasztani.

A bizottsági tagokat a bizottsággal egy szinten elhelyezkedő önkormányzati testületek választják meg, így a HVB-t a települési önkormányzat képviselő-testülete, míg a TVB-eket illetve az FVB-t a vármegyei és a fővárosi önkormányzat közgyűlése.

A bizottságok megválasztásának szabályai:

- a HVB három, egy szavazókörös településen öt tagjára és legalább két póttagjára a HVI vezetője, míg a TVB három tagjára és legalább két póttagjára a TVI vezetője tesz indítványt;
- a póttagok indítványbeli sorrendje az esetleges taggá válás sorrendjére is irányadó lesz;
- az indítványhoz a képviselő-testület/közgyűlés kötve van, ahhoz módosító indítvány a testület és annak tagjai részéről nem nyújtható be; az indítványozó irodavezető akkor módosíthatja saját indítványát, ha a tagnak javasolt személy:
 - nem felel meg a törvényi előírásoknak,
 - meghal,
 - nem vállalja a jelölést;
- az indítványról a képviselő-testület/közgyűlés egy szavazással, minősített többséggel dönt.

A választási bizottság választott tagjának, póttagjának javasolt választópolgárnak már a megválasztása előtt írásban nyilatkoznia kell arról, hogy vele szemben nem áll fenn összeférhetlenség.

Egyes összeférhetlenségi okokról a választási irodák hivatalból értesülnek, a választási informatikai rendszerek olyan adatokat tartalmaznak, melyek alapján ellenőrizhető, hogy adott bizottsági taggal szemben áll-e fenn összeférhetlenség.

Fentiekre tekintettel a HVI ellenőrzi, hogy a tagnak jelölttel szemben nem áll-e fenn összeférhetlenség:

- a képviselők nyilvántartásában található-e aktív polgármesteri vagy képviselői mandátum (NVR Képviselő nyilvántartás rendszerrész),
- a jelöltek nyilvántartásában szerepel-e a tagnak jelölt (NVR Választás előkészítés rendszer-rész),
- a választási szervek tagjainak nyilvántartásában szerepel-e választási bizottság vagy iroda tagjaként (VÁKIR Választási szervek menü),
- nem a köztársasági elnök vagy a háznagy a delegált.

Az összeférhetlenség egyéb eseteinek ellenőrzésére nincs lehetősége a HVI-nek.

A választási bizottságok tagjainak neve nyilvános adat, azokat – a bekövetkező változásokat is – helyben szokásos módon nyilvánosságra kell hozni.

Eljárás a választási bizottsági tagok választásának megghiúsulása esetén

Előfordulhat olyan eset, hogy a választási bizottság tagjainak megválasztására határidőben nem kerül sor. Ennek okait a Ve. – ellentétben a korábbi szabályozással – nem sorolja föl, de ide sorolható például, hogy a képviselő-testület/közgyűlés összehívott ülése nem határozatképes, vagy az irodavezető indítványa nem kap megfelelő támogatást a szavazás során. Viszont nem lehet az az indok, hogy az irodavezető nem tesz indítványt a tagokra és nem kezdeményezi a testületi ülés összehívását, s ezzel kapcsolatban az NVB elvi élel döntött is egy konkrét esetben, eszerint „...Iroda vezetőjének nincs mérlegelési lehetősége a tag megválasztására vonatkozó indítványának a ... Közgyűlés vagy a Nemzeti Választási Bizottság felé történő benyújtására, azt a Ve. rendelkezése alapján a ... Közgyűlés felé kell előterjesztenie. Amennyiben a Közgyűlés törvényi kötelezettségének valamely – az (...) Iroda vezetője által nem vizsgálendő – oknál fogva nem tesz eleget, azaz nem választja meg az indítványban nevesített tagot, ebben az esetben fordulhat az (...) Iroda vezetője a Nemzeti Választási Bizottsághoz, kérve, hogy az jegyzőkönyvben foglalt döntéssel, bízta meg az általa megnevezett tagot.”

Még egyszer hangsúlyozva, hogy a Ve. a választás tényének objektív elmaradásához köti a kiegészítő szabályozás alkalmazását, a választott tagok jogviszonyának létrehozása a következő rendben történik:

- az SZSZB tagjait a HVI vezetőjének indítványára a HVB,
- a HVB tagjait a HVI vezetőjének indítványára a TVB,
- a TVB/FVB tagjait a TVI/FVI vezetőjének indítványára az NVB

jegyzőkönyvbe foglalt döntéssel haladéktalanul megbízta.

A választási irodavezetők korábbi javaslatukhoz nincsenek kötve, ezért új személyekre is javaslatot tehetnek, akikkel szemben az az előírás sem áll fenn, hogy a településen, illetve a választókerületben kell lakcímmel rendelkezniük.

A korábbiak során jeleztük, hogy az SZSZB-k újraválasztására nincs szükség az önkormányzati választások előtt, azonban felülvizsgálatuk szükséges. Amennyiben új tag választására lenne szükség, de az a fentiekkel azonos módon megghiúsul, akkor szintén lehetőség van pótlásra, mely a Ve. 26. § a) pontja és a 35. § (3) bekezdése együttes alkalmazása alapján úgy történik, hogy a HVB a HVI vezetőjének indítványára jegyzőkönyvbe foglalt döntéssel haladéktalanul megbízta az SZSZB tagját.

Ki lehet megbízott (delegált) bizottsági tag?

A választott tagokkal ellentétben – az NVB-be delegáltak kivételével – a megbízott tagok egy-egy választás alatt töltik be a funkciójukat a választási bizottságban. Tagságuk körülbelül egy hónappal a szavazás napja előtt keletkezik és a választási eredmény jogerőssé válásáig tart.

Láthattuk, hogy az önkormányzati választást megelőzően a HVB-k és TVB-k választott tagjai kerültek megválasztásra, míg a szintén működő SZSZB-k és az NVB választott tagjai már régebben betöltik tisztségüket.

Az előbbiekkal ellentétben – az NVB kivételével – az önkormányzati választáson működő bizottságok mindegyikébe, így az SZSZB-be, a HVB-be és a TVB-be is lehetőség van megbízott tag delegálására, melynek szabályait az alábbiakban ismertetjük.¹⁰

Az SZSZB-be és az egy szavazóköros település HVB-jébe két-két tagot bízhat meg a független jelölt, a jelöltet, illetve a listát állító jelölő szervezet. A közösen listát állító szervezetek közösen bízhatnak meg az SZSZB-be két tagot. A delegálást ezeknél a bizottságoknál bármilyen jelölt, illetve

¹⁰ Az NVB-be is lehetőség van delegálni a közös eljárásban lebonyolított választáson, azonban azt az EP-lista alapozza meg. Az így delegált tagok viszont ugyanazon jogokkal rendelkeznek az önkormányzati választáson, mint az EP-választáson.

listaállítás – melynek lebonyolításában a bizottság részt vesz – megalapozza, így a (fő)polgármester-jelölt, az egyéni listás és az egyéni választókerületi jelölt, valamint a kompenzációs és a vármegyei lista alapján is lehetőség van bizottsági tag megbízására.¹¹

A TVB-be/FVB-be és a több szavazókörös település HVB-jébe szintén tagot, mégpedig egy tagot bízhat meg a független jelölt, a jelöltet, illetve a listát állító jelölő szervezet. A közösen listát állító szervezetek szintén közösen bízhatnak meg tagot a bizottságokba. A delegálást ezeknél a bizottságoknál csak azok a jelölt, illetve listaállítások alapozzák meg, melyek közvetlenül a települési, illetve területi választáshoz kapcsolódnak. Így:

- a TVB-be a vármegyei listát állító jelölőszervezetek,
- az FVB-be a főpolgármester-jelöltet vagy fővárosi kompenzációs listát állító jelölő szervezet(ek), illetve a független főpolgármester-jelölt,
- a HVB-be a településen polgármester- vagy képviselőjelöltet, illetve kompenzációs listát állító jelölő szervezetek, valamint a településen induló független polgármester- vagy képviselő-jelöltek

bízhatják meg a bizottságok egy-egy tagját.

Egy jelölő szervezet, valamint egy független jelölt csak egy jogcímen jogosult tag megbízására egy választási bizottságba, abban az esetben is, ha e jogosultság egyébként több jogcím alapján is megilletné. Ez természetesen a közösen tartott EP – önkormányzati választás relációjában is alkalmazandó.¹² A jelölő szervezet által megbízott tagnak kell tekinteni azt a megbízott tagot is, akit a jelölő szervezet mint közös jelöltet vagy listát állító jelölő szervezet más jelölő szervezettel együttesen bízott meg.

A választási bizottságok megbízott tagjának lakóhelyére vonatkozó területi korlátozás nincs, a lényeg, hogy a megbízott tagnak az önkormányzati választásra vonatkozóan választójoggal kell rendelkeznie és a központi névjegyzékben szerepelnie kell.

Az SZSZB, a HVB és a TVB/FVB megbízott tagjait a delegálást megalapozó jelölt, illetve lista nyilvántartásba vételéről döntő bizottsági határozat jogerőre emelkedését követően a szavazás napját megelőző 9. napig lehet bejelenteni az illetékes választási irodánál. A bejelentést a jelölő szervezet képviselője teheti meg. *(Hogy ki tekinthető egy szervezet képviselőjének, arról később, a jelölő szervezetek nyilvántartásba vételével kapcsolatos eljárás ismertetésekor részletesen foglalkozunk.)*

Az SZSZB megbízott tagjait a HVI vezetőjénél, illetve a Ve. 30. § (4) bekezdése szerint – mely 2021. január 21-étől hatályos - az illetékes OEVI vezetőjénél is be lehet nyújtani, melyet az OEVI vezetője legkésőbb a benyújtást követő napon továbbít a HVI vezetőjének. A HVB és a TVB/FVB megbízott tagjait az érintett bizottság elnökénél kell bejelenteni. A bejelentésnek tartalmaznia kell a megbízó jelölő szervezet nevét, a megbízott tag nevét, magyarországi lakcímét és személyi azonosítóját, valamint a választási bizottság megjelölését. A megbízott tagnak legkésőbb az eskütel előtt nyilatkoznia kell, hogy vele szemben nem áll fenn összeférhetlenségi ok.

A bejelentés alapján a HVI/TVI/FVI ellenőrzi egyrészt a megbízott tag választójogát, másrészt a választott tagokkal azonos módon, hogy adott bizottsági taggal szemben áll-e fenn összeférhetlenség. (Lásd 3.1.2.pont, **A TVB-k és HVB-k tagjai megválasztásának szabályai** alpont)

Ha az SZSZB esetében a megbízás nem felel meg a törvényben foglalt feltételeknek a HVI vezetője a bejelentéstől számított 3 napon belül határozattal visszautasítja a megbízást.

Ha a HVB/TVB/FVB esetében nem felel meg a megbízás a törvényben foglalt feltételeknek, akkor az érintett bizottság elnöke döntésre a bizottság elé terjeszti az ügyet. A bizottság – amennyiben az elnök javaslatával egyetért – a bejelentéstől számított 3 napon belül határozattal visszautasítja a megbízást, ellenkező esetben jegyzőkönyvbe foglalt döntést hoz a megbízás tudomásulvételéről.

¹¹ Az SZSZB-be és a TVB-be az EP-lista jogán is van lehetőség delegálásra.

¹² Például egy az EP-választáson országos listát állító párt, amely az önkormányzati választáson egy vármegyében listát állít, a TVB-be csak egy delegáltat (és nem kettőt), az SZSZB-kbe csak két delegáltat (és nem négyet) állíthat.

A HVI vezetőjének határozata ellen a Ve. 210. § (1) bekezdésére tekintettel a HVB-hez lehet kifogást benyújtani.

A megbízás visszautasítása tárgyában bizottság által hozott határozat ellen a rendes eljárási rend szerint lehet jogorvoslással élni, tehát a HVB határozata ellen a TVB-hez, TVB/FVB határozata ellen az NVB-hez lehet fellebbezést benyújtani. Amennyiben valaki a bizottság tudomásulvételét tartalmazó döntésével nem ért egyet, akkor a Ve. 34. § (2) bekezdés szerinti eljárással kezdeményezheti az érintett tag jogviszonyának megszüntetését. (Lásd 3.1.3. pont)

Az SZSZB/HVB kiegészítése

A Ve. 79. §-a szerint a szavazóköröket a szavazás kitűzését követő időszakban már nem lehet módosítani, viszont a Ve. 24. § (5) bekezdése szerint a szavazatszámoló bizottságot a helyi választási iroda vezetője a szükséges számban további tagokkal egészítheti ki, ha a mozgóurnát igénylő választópolgárok száma több mint negyven. A HVI vezetőjének ez a lehetősége valamennyi SZSZB esetében fennáll, nemcsak a Ve. 78. §-a szerint kijelölt szavazókör esetében.

Ha a szavazás napján az SZSZB munkájában részt vevő tagok száma – a delegáltakkal együtt – kevesebb mint 5, a HVI vezetője a tagok közül a bizottságot 5 főre kiegészíti. Ha nincs elég tag, akkor a HVI vezetője haladéktalanul értesíti a TVI vezetőjét, aki gondoskodik a kiegészítésről más település bizottsági tagjának megbízásával.

A szavazás napján tehát újabb tagot kell bevonni az SZSZB munkájába, ha:

- a tagok száma (delegáltakkal együtt) 5 fő alá csökken, vagy
- a tagok száma papíron ugyan eléri az 5 főt, de van olyan tag, aki valamilyen okból (például betegség) nem vesz részt a munkában.

3.1.3. A választási bizottsági tagok megbízatásának megszűnése

A TVB/FVB, az OEVB és a HVB választott tagjainak megbízatása a következő, irányadó általános választásra megválasztott bizottság alakuló ülésével szűnik meg. Ez a szabály biztosítja, hogy a választott tagok megválasztásának elmaradása esetén is folyamatosan legyen működő bizottság, amely a szükséges döntések meghozatalára hatáskörrel rendelkezik. Új szabály, hogy az SZSZB-k választott tagjainak megbízatása a következő általános választásra újonnan választott tagok megválasztásáig tart.

A megbízott tagok megbízatása a választás végleges eredményének jogerőssé válásával szűnik meg. *(Az NVB-be az Országgyűlésben frakcióval rendelkező párt által megbízott tagjának megbízatása a következő Országgyűlés alakuló üléséig, míg az EP-választásra megbízott tagjának megbízatása a választás eredményének jogerőssé válásáig tart.)*

A választási bizottság tagjának megbízatása a fent említetteken túl megszűnik:

- ha a megbízatás törvényes feltételei megszűntek,
- ha a választási bizottság megállapította tagjának összeférhetetlenségét,
- ha a megbízott tagot megbízó független jelölt vagy a jelölő szervezet által állított, a megbízásra jogosító jelölt vagy lista kiesik,
- lemondással,
- a megbízatás visszavonásával,
- a választási bizottság tagjának halálával.

A megszűnésről csak összeférhetetlenség esetén kell a választási bizottságnak határozattal dönteni. Egyéb esetekben a megszűnést a bizottság elnöke bejelenti.

A Ve. 34. § (2) bekezdése szerint az összeférhetetlenség megállapítását bárki indítványozhatja. Az indítványról a választási bizottság 3 napon belül dönt. A döntéshozatalban az érintett tag nem vehet részt, az érintett tagot a határozatképesség szempontjából nem kell figyelembe venni.

A lemondásra vonatkozóan az alábbi előírások érvényesek:

- a választási bizottság tagja a bizottság elnökéhez,
- a választási bizottság elnöke az őt a bizottság tagjának megválasztó képviselő-testület, közgyűlés, illetve az Országgyűlés elnökéhez

címzett, a választási iroda vezetőjéhez benyújtott írásbeli nyilatkozattal mondhat le.

A lemondás nem vonható vissza. A megbíztatás a nyilatkozat átvételének napján szűnik meg.

Amennyiben a választási bizottság választott tagjainak tagsága megüresedik, SZSZB esetében a HVI vezetője által kijelölt tag lép, más bizottság esetében a megüresedett tag helyébe póttag lép, mégpedig a tagok és póttagok megválasztására irányuló indítványban elfogadott sorrendnek megfelelően. Tag, illetve póttag hiányában a települési önkormányzat képviselő-testülete új tagot választ. Ha nem kerül sor a választási bizottság új tagjának megválasztására, akkor – a 3.1.2. pont, **Eljárás a választási bizottsági tagok választásának meghíúsulása esetén** alpontjában leírt, a bizottság megválasztásának elmaradása esetére vonatkozóak szerint kell eljárni.

Amennyiben a választási bizottság megbízott tagjának megbíztatása szűnik meg, helyébe a jelölő szervezet, illetőleg a független jelölt – a jelölt, illetve lista kiesését kivéve – új tagot bízhat meg. Ez a lehetőség a megbízót a választási időszak egésze alatt megilleti, az újonnan megbízott tag bejelentésére nem vonatkozik az az előírás, hogy az a szavazás előtti 9. napig jelenthető be.

3.1.4. Eskü- vagy fogadalomtétel

Általános szabály, hogy a választási bizottság tagjának és póttagjának – így a megbízott tagoknak is – esküt vagy fogadalmat (a továbbiakban együtt: eskü) kell tennie, aminek a HVB tagja megválasztását vagy megbízását követő 5 napon belül, az SZSZB tagja esetében legkésőbb a szavazást megelőző 2. napon meg kell történnie. A kiegészítés alapján megbízott tagok legkésőbb a szavazást megelőző napon tesznek esküt.

A tagok megválasztását, az eskütételt és az alakuló üléseket egymáshoz közeli időpontra kell szervezni, az eskütételre és az alakuló ülés megtartására lehetőleg egy napon, egymás után kerüljön sor, egyrészt célszerűségi okokból, másrészt az új bizottságok minél előbb megkezdhesék a munkájukat.

Az SZSZB tagja, a HVB és a TVB tagja és póttagja a polgármester, a közgyűlés elnöke, illetve a főpolgármester előtt az egyes közjogi tisztségviselők esküjéről és fogadalmáról szóló törvény szerinti szöveggel tesz esküt vagy fogadalmat. Az eskü kivételére feljogosított személy akadályoztatása esetén az eskü – még a szervezeti hierarchia szintjén maradván – a képviselő-testület tagjai közül választott alpolgármester és főpolgármester helyettes, illetve a vármegyei közgyűlés tagjai közül választott alelnök előtt is letéhető.

Előfordulhat, hogy az eskü letételére határidőig nem kerül sor, ilyenkor – az eredeti szervezet/tisztségviselő státuszától eltérve – az Országgyűlés helyett az Országgyűlés elnöke előtt, a polgármester helyett a vármegyei közgyűlés elnöke, illetve a főpolgármester előtt, a vármegyei közgyűlés elnöke, illetve a főpolgármester helyett a Nemzeti Választási Bizottság elnöke előtt kell esküt tenni.

Az eskü- vagy fogadalomtétel legfontosabb jogi hatása, hogy a választási bizottság tagja csak ezt követően gyakorolhatja jogait.

Az eskütételi kötelezettség már megválasztásakor terheli a póttagot is, mert így biztosítható, hogy szükség esetén – valamely választott tag megbíztatásának megszűnésekor – haladéktalanul bevonható legyen a bizottság munkájába.

3.1.5. Alakuló ülés

A fentebb leírtak alapján az önkormányzati választást megelőzően megválasztásra kerültek a HVB-k és a TVB-k/FVB, melyek esetében szükséges az alakuló ülés megtartása, a tagok megválasztását és eskütételét követően. Az SZSZB esetében az alakuló ülést a szavazást megelőző 8 napon belül kell megtartani. A TVB/FVB és a HVB alakuló ülésen a választott tagok vesznek részt, míg az SZSZB alakuló ülésén delegált tagok részvétele sem kizárt.

Az alakuló ülést az illetékes választási iroda vezetője hívja össze, a napirenden kötelezően az elnök és az elnökhelyettes megválasztásának kell szerepelnie, de természetesen más napirendi pont is az alakuló ülés tárgyává tehető.

Milyen napirendi pontok szerepelhetnek még az alakuló ülésen?

Ilyenek lehetnek a bizottság működéséhez kapcsolódó napirendi pontok, így döntés születhet a bizottság ügyrendjének, illetve a bizottság elnökére átruházható hatásköröknek a kérdésében is. *(Természetesen ezek a kérdések a bizottság későbbi ülésén is napirendre kerülhetnek, döntést nem kötelező bennük hozni, s így határidő sem köti a bizottságokat.)*

A Ve. mindössze az NVB esetében teszi kötelezővé, hogy működésének részletes szabályait ügyrendben szabályozza, az a többi bizottság számára nem kötelező, viszont – a korábbi szabályozással ellentétben – a hatályos előírások nem is tiltják ilyen dokumentum elfogadását. Ennek megfelelően a bizottságok szabadon alkothatnak ügyrendet, illetve módosíthatják a már meglévőt. Tekintettel arra, hogy az ügyrend főbb szabályozási elemei (ülés összehívása; beadványok, tervezetek eljuttatása a tagokhoz és a nyilvánosság részére; ülés rendjének, napirendek tárgyalásának meghatározása) a bizottság működéséhez és nem az egyes ügyek érdemi megítéléséhez kapcsolódnak, ezért az ügyrendet, illetve annak módosítását is jegyzőkönyvi döntéssel kell elfogadni.

A Ve. három témakörben megengedi, hogy a bizottság felhatalmazása alapján annak elnöke gyakorolhasson bizonyos – elsődlegesen a bizottság hatáskörébe tartozó – hatásköröket. Ezek a következők:

- ha a határozatban név-, szám- vagy más elírás van, és az nem hat ki az ügy érdemére, akkor választási bizottság elnöke is kijavíthatja a hibát;
- a bizottság elnöke átadhatja a megbízólevelet a megválasztott képviselőnek, illetve
- ha a kifogás elbírálására a bizottság nem rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel, az ügyet az elnök átteheti az eljárásra jogosult és kötelezett bizottsághoz.

A bizottság fenti témakörökben jegyzőkönyvi döntéssel határoz a hatáskörök átruházásáról, a döntés a hatásköröket általánosan az elnökre ruházza, bár elképzelhető, hogy a megbízólevelek átadásáról esetenként döntsön a bizottság.

3.1.6. A választási bizottságok feladata és hatásköre

Az önkormányzati választásokon a választási bizottságok feladatai sokrétűek, sok tekintetben nagymértékben eltérnek az országgyűlési választásoktól.¹³ Ez alól az SZSZB-k jelentik a kivételt, mert az általuk elvégzett feladatok általában hasonlóak a többi választáshoz, eltérés a mennyiségben (többfajta szavazólap, bonyolultabb szavazatszámolás az egyéni listás választásnál) jelentkezik. A HVB-k – amelyek az egy szavazókörös települések kivételével más választáson nem működnek – szinte a bizottsági hatáskörök teljes körét gyakorolják, és ehhez hasonlatosak a TVB-k hatáskörei is, sőt a jogorvoslati rendszerben széleskörű másodfokú hatáskörrel rendelkeznek a HVB döntések tekintetében. Az alábbiakban a feladatok vázlatos áttekintését adjuk, míg a bizottságok részletes feladatait a választás egyes elemeinek (jelölőszervezet-, jelölt- és lista nyilvántartásba vétele, kampánytevékenység, jogorvoslatok, szavazás lebonyolítása stb.) ismertetése során mutatjuk be.

¹³ A közös eljárásban tartott EP-választással összehangolásra kerültek a – főleg jogorvoslati – hatáskörök.

Az SZSZB feladatai

Az SZSZB

- ellenőrzi a szavazóhelyiséget, levezeti a szavazást, gondoskodik a szavazás törvényes lebonyolításáról,
- dönt a szavazás folyamán felmerült vitás kérdésekben,
- megszámlálja a szavazatokat, és megállapítja a szavazókörben a szavazás eredményét, amiről jegyzőkönyvet állít ki.

A HVB feladatai

A HVB

- dönt az egyéni listás vagy egyéni választókerületi jelöltek és a polgármester-jelöltek nyilvántartásba vételéről, illetőleg elutasításáról,
- dönt a kompenzációs lista nyilvántartásba vételéről, illetőleg elutasításáról,
- sorsolással megállapítja a jelöltek és a kompenzációs listák sorszámát, jóváhagyja az egyéni listás szavazás vagy az egyéni választókerületi szavazás, valamint a polgármester-választás szavazólapjának adattartalmát,
- dönt az egyéni listás vagy egyéni választókerületi választással, a kompenzációs listás, a települési nemzetiségi, valamint a polgármester-választással kapcsolatos kifogásról,
- dönt az SZSZB tevékenysége, döntése elleni kifogásról, valamint a szavazóhelyiségben elkövetett egyéb cselekménnyel kapcsolatos kifogásról,
- dönt a HVI, illetve annak vezetője tevékenysége, döntése elleni kifogásról,
- megállapítja és közzéteszi az egyéni listás vagy egyéni választókerületi választás, valamint a polgármester-választás eredményét,
- kiadja a településen megválasztott képviselőknek és a polgármesternek a megbízólevelet,
- tudomására jutott törvénysértés esetén kezdeményezi a hatáskörrel rendelkező szerv döntését,
- közös eljárásban dönt az EP-választáshoz kapcsolódó, kizárólag a HVB illetékességi területét érintő kifogásról.

A TVB/FVB feladatai

A TVB

- dönt a jelölő szervezet nyilvántartásba vételéről, illetőleg elutasításáról,
- dönt a vármegyei lista nyilvántartásba vételéről, illetőleg elutasításáról,
- kisorsolja a listák sorszámát, jóváhagyja a vármegyei listás szavazás szavazólapjának adattartalmát,
- dönt a vármegyei választáshoz kapcsolódó kifogásról,
- dönt minden olyan kifogásról, amely nem tartozik a HVB hatáskörébe, és az elkövetés helye a területi választási bizottság illetékességi területén található,
- dönt a körzeti és helyi, illetve lekérhető médiaszolgáltatással vagy nem országosan terjesztett sajtótermékkel kapcsolatos kifogásról,
- dönt a TVI, OEVI illetve annak vezetője tevékenysége, döntése elleni kifogásról,
- dönt a HVB döntése elleni fellebbezésről,
- megállapítja és közzéteszi a vármegyei listás választás eredményét,
- kiadja a megválasztott vármegyei képviselőknek a megbízólevelet,
- tudomására jutott törvénysértés esetén kezdeményezi a hatáskörrel rendelkező szerv döntését,
- közös eljárásban dönt az EP-választáshoz kapcsolódó, kizárólag a TVB illetékességi területét érintő kifogásról.

Az FVB

- dönt a jelölő szervezet nyilvántartásba vételéről, illetőleg elutasításáról,
- dönt a főpolgármester-jelöltek nyilvántartásba vételéről, illetőleg elutasításáról,
- dönt a fővárosi lista nyilvántartásba vételéről, illetőleg elutasításáról,
- sorsolással megállapítja a főpolgármester-jelöltek és a fővárosi listák sorszámát, jóváhagyja a főpolgármester- és a fővárosi listás szavazás szavazólapjainak adattartalmát,
- dönt a fővárosi önkormányzati választáshoz, valamint a főpolgármester-választáshoz kapcsolódó kifogásról,
- dönt minden olyan kifogásról, amely nem tartozik a HVB hatáskörébe, és az elkövetés helye az FVB illetékességi területén található,
- dönt a körzeti és helyi, illetve lekérhető médiaszolgáltatással vagy nem országosan terjesztett sajtótermékkel kapcsolatos kifogásról,
- dönt az FVI, illetve annak vezetője tevékenysége, döntése elleni kifogásról,
- dönt a HVB döntése elleni fellebbezésről,
- megállapítja és közzéteszi a főpolgármester, illetve a fővárosi listás választás eredményét,
- kiadja a megválasztott főpolgármesternek és fővárosi képviselőknek a megbízólevelet,
- tudomására jutott törvénysértés esetén kezdeményezi a hatáskörrel rendelkező szerv döntését,
- közös eljárásban dönt az EP-választáshoz kapcsolódó, kizárólag az FVB illetékességi területét érintő kifogásról.

Az NVB feladatai

Az NVB a legmagasabb szintű választási bizottság, mely igen széles jogkörrel rendelkezik. Ennek a széles jogkörnek egyik fontos eszköze az NVB által kiadott iránymutatás. Az iránymutatás célja a választással kapcsolatos jogszabályok egységes értelmezése és az egységes joggyakorlat kialakítása, mely ellen jogorvoslatnak nincs helye. Iránymutatás kiadását választási szerv kezdeményezheti. Az iránymutatást a választások hivatalos honlapján közzé kell tenni.

Az NVB továbbá:

- dönt a jelölő szervezetek nyilvántartásba vételéről, illetőleg elutasításáról,
- dönt a kampányidőszakban a listát állító jelölő szervezetek rendelkezésére álló műsoridőnek médiaszolgáltatónként való felosztásáról,
- dönt a médiaszolgáltatók, a sajtó, illetve a filmszínházak választási kampányban való részvételével kapcsolatos kifogásról,
- dönt minden olyan kifogásról, amely nem tartozik HVB, illetve a TVB/FVB hatáskörébe, és az elkövetés helye nem határozható meg,
- dönt a TVB elsőfokú határozata elleni fellebbezésről,
- a tudomására jutott törvénysértés esetén kezdeményezi a hatáskörrel rendelkező szerv döntését.

3.1.7. A bizottság működése

A választási bizottságot az elnök képviseli. Ha a választási bizottságnak nincs elnöke vagy az elnök a tevékenységében akadályozott, az elnök hatáskörét a helyettese gyakorolja.

Speciális rendelkezést tartalmaz 2018-tól a Ve. az SZSZB, illetve az egy szavazókörös településen a HVB esetében, miszerint ha a szavazás napján sem az elnök, sem az elnökhelyettes nincs jelen a szavazóhelyiségben, az elnök hatáskörét a választási bizottság tagjai közül a legidősebb választott tag korelnökként gyakorolja.

A választási bizottság elnökének egyszemélyi hatásköre az ülés, illetve a szavazás rendjének fenntartása, ennek során tett intézkedése mindenkire kötelező.

A választási bizottság testületként működik, döntéséhez a tagok többségének jelenléte és a jelen levő tagok többségének azonos tartalmú szavazata szükséges. Csak igennel vagy nemmel lehet szavazni, tartózkodásra nincs mód. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

Az SZSZB és az egy szavazóköros település HVB-je – amennyiben SZSZB hatáskört gyakorol – határozatképességéhez elég, ha legalább három tag jelen van. Ez akkor fontos, ha a delegálás megtörténik, de bármely okból a delegált tagok nem vesznek részt a bizottság munkájában, illetve a mozgóúrnás szavazás biztosítása érdekében.

A választási bizottság üléséről – az SZSZB kivételével – jegyzőkönyv készül. A jegyzőkönyv tartalmazza a bizottság döntéseit, valamint a kisebbségi véleményt is, amelyet – indokaival együtt – rögzíteni kell. A jegyzőkönyv tartalmazza továbbá az ülés időpontjának és helyszínének megjelölését és a jelen levő tagok nevét.

A bizottságok működése és tevékenysége, valamint a rendelkezésére álló adatok – törvényben megállapított kivétellel – nyilvánosak. A választási eljárás nyilvánossága azonban nem sértheti a szavazás titkosságát és a személyhez, valamint a személyes adatok védelméhez fűződő jogokat. A nemzetközi megfigyelők és a médiatartalom-szolgáltatók képviselői (sajtó), továbbá bármely érdeklődő jelen lehet a bizottság ülésén.

A választási bizottságok tagjait nemcsak kötelezettségek terhelik, hanem – ha szűk körben is – jogosultságok is megilletik a bizottsági munkájukkal kapcsolatban. Így a választási bizottság választott tagjait a választások és népszavazások szabályozásáért felelős miniszter által rendeletben megállapított mértékű díjazás illeti meg, illetve az SZSZB és az egy szavazóköros település HVB-jének tagjai a szavazást követő napon mentesülnek a jogszabályban előírt munkavégzési kötelezettség alól, és erre az időre távolléti díj illeti meg őket. A tag részére járó összeget a munkáltató fizeti ki, azonban a távolléti díj és járulékai megtérítését a szavazást követő 5 napon belül igényelheti a HVI-től.

A bizottság döntése

A választási bizottság döntéshozatala a döntési javaslat előterjesztésével kezdődik, melynek tartalmát a választási bizottság elnöke vagy az általa kijelölt tag határozza meg és terjeszti elő. Ezt követi a tényállás megállapítása, melyhez minden bizonyíték felhasználható, amely alkalmas a tényállás tisztázásának megkönnyítésére. Bizonyíték különösen a nyilatkozat, a tanúvallomás és a tárgyi bizonyíték. A hivatalosan ismert és a köztudomású tényeket nem kell bizonyítani.

A választási bizottság a rendelkezésre álló bizonyítékokat használja fel, a média kampányban való részvételével kapcsolatos jogorvoslatokat kivéve nem szerez be bizonyítékot. Bizonyítási cselekmény fogantatására vonatkozó eljárási kötelezettsége a bizottságnak nincsen, minden bizonyítékot a kérelmezőnek, illetve az ellenérdekű félnek kell szolgáltatnia a bizottság részére.

A bizottság a kérelmező részére szóbeli nyilatkozattételt engedélyezhet, ez esetben a jelenlévő ellenérdekű fél számára is fel kell ajánlani ugyanezt a lehetőséget.

A bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli a választási bizottság, ezen alapuló meggyőződése szerint állapítja meg a tényállást.

A bizottság döntéseit két formában hozhatja meg:

- vagy határozatot hoz az ügy érdemére tartozó kérdésben, illetve
- minden egyéb ügyben jegyzőkönyvbe foglalt döntést hoz.

A határozatot – meghozatala napján – írásba kell foglalni.

A választási bizottság a határozatát – a személyes adatok kivételével – nyilvánosságra hozza.

A *határozatnak* tartalmaznia kell:

- a választási bizottság megnevezését,
- a határozat számát,
- a kérelmező nevét és lakcímét vagy székhelyét,
- a rendelkező részben
- a választási bizottság döntését,
- a fellebbezés (bíróági felülvizsgálat iránti kérelem) lehetőségéről, benyújtásának helyéről és határidejéről, valamint a benyújtásának feltételeiről való tájékoztatást;
- az indokolásban
- a megállapított tényállást és az annak alapjául elfogadott bizonyítékokat,
- a felajánlott, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait,
- a mérlegelési jogkörben hozott határozat esetén a mérlegelésben szerepet játszó szempontokat és tényeket, valamint
- azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a választási bizottság a határozatot hozta,
- a döntéshozatal idejét,
- a választási bizottság elnökének aláírását és
- a választási bizottság bélyegzőlenyomatát.

A határozatot közölni kell a kérelmezővel, valamint azzal, akire a határozat rendelkezést tartalmaz, részére jogot vagy kötelezettséget keletkeztet vagy származtat.

A közlést haladéktalanul, rövid úton fogatosítani kell, ezért a határozatot a meghozatala napján

- a jelenlévők (kérelmező, jogosított, illetve kötelezett személy, valamint bármelyikük megbízottja) részére át kell adni,
- elektronikus levélben meg kell küldeni.

Fontos, hogy a kézbesítés dokumentálva legyen, a határozat közlésének tényét és módját az iratra fel kell jegyezni, az azt igazoló dokumentumot az ügyiratban el kell helyezni.

A határozatot – amennyiben sem átadni, sem elektronikusan megküldeni nem sikerült – legkésőbb a meghozatalát követő munkanapon postai szolgáltató útján meg kell küldeni az érintettnek. Belföldre a határozatot hivatalos (tértivevényes) iratként kell kézbesíteni az érintett által megjelölt értesítési címre, ennek hiányában pedig lakcímére kell megküldeni.

Azon túl, hogy a határozatot az érintettek részére kézbesíteni kell, ingyenesen át kell adni azt – amennyiben kéri – a választási bizottság megbízott tagja részére is.

A választási eljárás nyilvánosságát biztosítja az a rendelkezés, hogy a bizottság határozatát – természetesen a személyes adatok kivételével – nyilvánosságra kell hozni. Nem minősül személyes adatnak a jelölt, a jelölő szervezet, a médiaszolgáltató és a sajtótermék neve.

A nyilvánosságra hozatalra vonatkozóan a Ve. határidőt nem ír elő, azonban a Ve. alapelveiből, különösen a rendeltetésszerű joggyakorlás alapelvéből következően azt haladéktalanul meg kell tenni. A Ve. előírást a nyilvánosságra hozatal módjára nem ír elő, azonban elvárható, hogy az elektronikus formában, valamely – a választási bizottság illetékességéhez kapcsolódó – önkormányzat honlapján történjen meg. Emellett más módon is történhet a nyilvánosságra hozatal, például hirdetőtáblán, ügyfélszolgálaton való elhelyezéssel stb.

A választási bizottságok határozatai onnantól fejthetnek ki joghatást, hogy azok jogerőssé válnak.

A választási bizottság elsőfokú határozata jogerőssé válik, ha ellene nem fellebbeztek, és a fellebbezési határidő letelt.

A másodfokú, valamint a Nemzeti Választási Bizottság elsőfokú határozata jogerőssé válik, ha ellene nem nyújtottak be bíróági felülvizsgálat iránti kérelmet, és a bíróági felülvizsgálat iránti kérelem benyújtására rendelkezésre álló határidő letelt. Ez a határidő pedig – néhány kivételtől

eltekintve (például szavazólap adattartalmának jóváhagyása) – a Ve. határidőre vonatkozó rendelkezései szerint a határozat meghozatalát követő harmadik nap 16.00 óra.

Ha a határozatban név-, szám- vagy más elírás van, a választási bizottság, illetve felhatalmazása alapján a választási bizottság elnöke a hibát kijavítja, ha az nem hat ki az ügy érdemére. A kijavítást közölni kell azzal, akivel a határozatot közölték, továbbá nyilvánosságra kell hozni.

3.2. A választási irodák

A választási irodák a választások előkészítésével, szervezésével, lebonyolításával, a választópolgárok, a jelöltek és a jelölő szervezetek tájékoztatásával, a választási adatok kezelésével és a választás technikai feltételeinek biztosításával összefüggő feladatokat ellátó választási szervek.

Az önkormányzati választáson a következő választási irodák működnek:

- HVI,
- OEVI,
- TVI/FVI,
- NVI.¹⁴

A választási irodákra vonatkozó általános szabályok

Valamennyi választási bizottság munkáját választási iroda segíti, az SZSZB mellett jegyzőkönyvvezető működik, aki a HVI tagja. A választási iroda tagjait a választási iroda vezetője a választási iroda feladatainak végrehajtásához szükséges számban, határozatlan időre bízza meg, mely megbízás indokolás nélkül visszavonható.

A választási iroda tagjává közszolgálati tisztviselő, kormánytisztviselő és közalkalmazott, köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló, továbbá a székhelye szerinti polgármesteri vagy közös önkormányzati hivatal, illetve vármegyei önkormányzati hivatal munkavállalója bízható meg.

A választási iroda vezetője a felettes választási iroda vezetője előtt, a választási iroda tagja a megbízó választási iroda vezetője előtt az egyes közjogi tisztségviselők esküjéről és fogadalmáról szóló törvény szerinti szöveggel esküt vagy fogadalmat tesz.

A választási irodának nem lehet tagja képviselő, nemzetiségi szószóló, polgármester, alpolgármester, választási bizottság tagja, jelölt, a választókerületben jelöltet állító jelölő szervezet tagja, valamint a választókerületben induló jelölt hozzátartozója. Ugyanakkor nem összeférhetetlen a választási irodai tagsággal, ha az iroda tagja kizárólag jegyzőkönyvvezetői feladatokat lát el olyan szavazókör szavazatszám-láló bizottsága mellett, amely nem tartozik abba a választókerületbe, amelyben a hozzátartozója jelöltként indul.

A TVI/FVI vezetője a vármegyei önkormányzat jegyzője, illetve a fővárosi önkormányzat főjegyzője, az OEVI vezetője az OEVK székhely településének jegyzője, míg a HVI vezetője a jegyző. Ha a (fő)jegyzői tisztség betöltetlen, a TVI/FVI vezetőjét az NVI elnöke, a többi iroda esetében a TVI/FVI vezetője nevezi ki az iroda vezetőjét.

A választási iroda vezetője a választási iroda tagjai közül kinevezi helyettesét.

A választási iroda vezetője a vele szemben felmerülő kizárási okot haladéktalanul köteles bejelenteni az NVI elnökének. A választási iroda tagja a vele szemben felmerült kizárási okot a választási iroda vezetőjével köteles haladéktalanul közölni, aki őt felmenti.

Az összeférhetetlenség speciális esete szerint – amennyiben a HVI, illetve az OEVI vezetője jogszabályból fakadó hivatali kötelezettségének nem tesz eleget és ezzel a választások törvényes

¹⁴ A közös eljárásban – az EP-választás sajátosságai miatt – a külképviseleti választási irodák (KÜVI) is működnek, de az önkormányzati választással kapcsolatban nincs feladatuk.

lebonyolítását veszélyezteti, akkor összeférhetetlenségét a TVI/FVI vezetője – az NVI elnökének egyetértésével – megállapítja, egyben más település, illetve OEVK választási irodáját bízta meg a választási iroda feladatainak vagy azok egy részének ellátásával.

Szintén új elem, hogy – amennyiben a 78. § szerint kijelölt szavazókörben a szavazás lezárására legkésőbb a szavazás befejezésének időpontját követő harminc percen belül nem kerül sor – fegyelmi eljárás lefolytatása kerül előírásra. Az eljárás lefolytatása érdekében az NVI elnöke – aki a választási irodákkal kapcsolatban irányítási és széles körű utasításadási joggal igen, de munkáltatói jogkörrel nem rendelkezik – az illetékes kormányhivatalt tájékoztatja a szavazás késedelmes befejezéséről.

A választási irodák szakmai tevékenységét az NVI elnöke irányítja, aki valamennyi választási iroda vezetője részére közvetlen utasítást adhat.

A TVI/FVI vezetője az OEVI és a HVI vezetője részére, az OEVI vezetője a HVI vezetője részére az e törvényben meghatározott feladatainak ellátásával kapcsolatban közvetlen utasítást adhat.

A felettes választási iroda vezetőjén kívül más személy vagy testület a választások előkészítésével és lebonyolításával kapcsolatos feladatok végrehajtására a választási iroda vezetőjének nem adhat utasítást.

A választási iroda tagja számára a választások előkészítésével és lebonyolításával kapcsolatos feladatok végrehajtására csak a választási iroda vezetője adhat utasítást.

A választási bizottság elnöke a bizottság mellett működő választási iroda vezetőjének a bizottság titkársági feladatainak ellátása körében utasítást adhat.

A választási iroda tagjait a választások és népszavazások szabályozásáért felelős miniszter által rendeletben megállapított mértékű díjazás illeti meg.

A választási irodák feladatai

A választási irodák:

- ellátják a választás előkészítésével, lebonyolításával kapcsolatos szervezési feladatokat,
- gondoskodnak a választópolgárok, jelöltek és jelölő szervezetek tájékoztatásáról, választási információs szolgálatot működtetnek,
- a választás kitűzése és a választás eredményének jogerőre emelkedése közötti időszakban a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismerése iránti igénynek az általános 15 napos határidővel szemben haladéktalanul, de legfeljebb 5 munkanapon belül tesznek eleget,
- ellátják a választási bizottságok titkársági feladatait, döntésre előkészítik a választási bizottságok hatáskörébe tartozó ügyeket,
- biztosítják a választási bizottságok működésének és a szavazás lebonyolításának tárgyi és technikai feltételeit,
- megszervezik a választási szervek tagjainak oktatását,
- gondoskodnak a választási iratok kezeléséről, biztonságos őrzéséről, illetőleg megsemmisítéséről,
- ellátják az igazgatási és informatikai próbákkal kapcsolatos feladatokat,
- feladatkörükben adatkezelést végeznek a választási informatikai rendszerben,
- technikai háttér biztosításával segítséget nyújtanak a szavazatok összesítéséhez, a választás eredményének megállapításához.

Jogsabály egyéb feladatot is megállapíthat.

A helyi választási iroda

A településeken HVI-k működnek. A HVI vezetője a jegyző.

Közös önkormányzati hivatalhoz tartozó településeken a HVI feladatait közös HVI látja el. A közös HVI vezetője a közös önkormányzati hivatal jegyzője.

A HVI vezetője:

- a HVI tagjai közül kinevezi a helyettesét,
- megbízza a HVI további tagjait,
- kiveszi az esküt/fogadalmat a HVI tagjaitól,
- kizáró ok felmerülése esetén felmenti a HVI tagját.

Az SZSZB mellett a HVI legalább egy tagja jegyzőkönyvvezetőként működik. A jegyzőkönyvvezetők számát a jegyző állapítja meg. Több jegyzőkönyvvezető beállítása különösen a Ve. 78. §-a szerinti kijelölt szavazókör szavazóhelyiségében lehet indokolt, hogy a nagyobb létszámú, a választópolgárokat több munkaasztalnál, vagy akár több helyiségben fogadó SZSZB feladatellátását hatékonyan segíthessék.

Az országgyűlési egyéni választókerületi választási iroda

Minden OEVK székhelyen – függetlenül attól, hogy a székhely település területe hány OEVK-hoz tartozik – egy OEVI működik, mely egyben HVI is.

Az OEVI vezetője:

- az OEVI vonatkozásában ellátja a HVI vezetőjének fenti feladatait,
- az illetékességi területén működő HVI vezetője részére a választási eljárásról szóló törvényben meghatározott feladatainak ellátásával kapcsolatban közvetlen utasítást adhat, továbbá
- közreműködik az illetékességi területén működő HVI-k szakmai tevékenységének irányításában.

A területi választási iroda

Minden vármegyében és a fővárosban TVI működik.

A TVI vezetője a vármegyei önkormányzat jegyzője, illetve a fővárosi önkormányzat főjegyzője.

A TVI vezetője:

- a TVI vonatkozásában ellátja a HVI vezetőjének fenti feladatait,
- kinevezi az OEVI és a HVI vezetőjét, amennyiben a települési jegyzői tisztség betöltetlen,
- kiveszi az esküt/fogadalmat az OEVI és a HVI vezetőjétől,
- az OEVI és a HVI vezetője részére a Ve.-ben meghatározott feladatainak ellátásával kapcsolatban közvetlen utasítást adhat,
- közreműködik a vármegyében/fővárosban működő választási irodák szakmai tevékenységének irányításában,
- a jogszabályból fakadó hivatali kötelezettségének eleget nem tevő, és ezzel a választások törvényes lebonyolítását veszélyeztető HVI, illetve OEVI vezetője helyett – az NVI elnökével egyetértésben – más választási irodát bíz meg a választási feladatok vagy azok egy részének ellátásával.

A Nemzeti Választási Iroda

Az NVI autonóm államigazgatási szerv, független, csak a törvénynek van alárendelve, feladatkörében nem utasítható, a feladatát más szervektől elkülönülten, befolyásolástól mentesen látja el.

Költségvetése az Országgyűlés költségvetési fejezetén belül önálló címet képez.

Az NVI elnökét a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki.

Az NVI elnöke:

- kinevezi a TVI vezetőjét, amennyiben a vármegyei/fővárosi önkormányzat jegyzői munkaköre betöltetlen,
- kiveszi az esküt/fogadalmat a TVI vezetőjétől,
- felmenti a választási irodák (HVI, OEVI, TVI,) vezetőit kizárási ok felmerülése esetén, egyben kinevezi az iroda új vezetőjét,
- irányítja választási irodák szakmai tevékenységét, ennek keretében közvetlen utasítást adhat a Ve.-ben meghatározott feladatainak ellátásával kapcsolatban valamennyi választási iroda vezetője részére,
- a választási feladatok végrehajtása körében – a választási bizottság titkársági feladatainak ellátása kivételével – utasítást adhat a választások lebonyolításában részt vevő egyéb szervek vezetői részére is,
- a feladatai nem vagy nem megfelelő módon történő végrehajtása esetén a választási iroda vezetőjét megillető díj mértékét csökkentheti, végső esetben annak kifizetésétől eltekinthet,
- az általános választásokat követően beszámol az Országgyűlésnek a választással kapcsolatos állami feladatok megszervezéséről és lebonyolításáról.

A választási iroda és tagjai adatainak rögzítése és naprakészen tartása a VÁKIR-ban történik.

4. JELÖLŐ SZERVEZET, JELÖLT ÉS LISTA BEJELENTÉSE ÉS NYILVÁNTARTÁSBA VÉTELE

4.1. A jelölő szervezet bejelentése

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán jelölő szervezet a választás kitűzésekor a civil szervezetek nyilvántartásában jogerősen szereplő:

- párt,
- egyéb egyesület (a szakszervezet kivételével), ideértve azt a nemzetiségi szervezetet is, amely a civil szervezetek bírósági nyilvántartásában szereplő olyan egyesület, amelynek alapszabályában rögzített célja a Nektv. szerinti, konkrétan megjelölt nemzetiség képviselete,

és amely jelölő szervezetként nyilvántartásba lett véve.

Azt a pártot, egyesületet, amely a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán jelöltet, illetve listát kíván állítani az NVB-nél vagy valamely TVB-nél/FVB-nél be kell jelenteni. A TVB/FVB hatáskörét nem érinti, ha a jelölő szervezet például több vármegye és/vagy a főváros területén is jelöltet kíván állítani, vagy ha más vármegye területén kíván jelöltet ajánlani, mint ahol a bejelentés történt. A TVB/FVB joghatását tekintve országos hatáskörrel és illetékességgel hozza meg döntését, vagyis az ország bármely településén és vármegyéjében biztosítja a jelölt- és listaállítás jogát a jelölő szervezet számára.

A későbbiek során közös jelöltet, listát állító szervezeteknek jelölő szervezetként külön-külön kell nyilvántartásba vetetni magukat.

A jelölő szervezet bejelentésre a P5¹⁵ jelű formanyomtatvány áll rendelkezésre.

A jelölő szervezetet a képviseletére jogosult személy jelentheti be, vagyis az, aki a civil szervezetek bírósági nyilvántartása szerint a szervezet törvényes képviselője. E személynek (együttes aláírási jog esetén személyeknek) kell saját kezű aláírásával ellátnia a P5 jelű formanyomtatványt. A nyomtatványt ezt követően bárki leadhatja a választási irodában, meghatalmazás nem szükséges.

A későbbiekben az adatváltozásokat szintén ezen a nyomtatványon kell bejelenteni.

A nyomtatvány kitöltésekor ügyelni kell arra, hogy egyrészt a feltüntetett adatok teljes mértékben megegyezzenek a bírósági nyilvántartásban szereplő adatokkal, másrészt azon adatok, melyek a bírósági nyilvántartásnak nem részei (például képviselő egyes adatai, meghatalmazott adatai, illetve a megjelölt személyek elérhetősége) pontosan kerüljenek feltüntetésre, mert ez biztosítja a zavartalan kommunikációt a választási szervek és a szervezet között.

A bejelentéshez nem kell csatolni a szervezetnek a társadalmi szervezetek bírósági nyilvántartásából kiállított kivonatát, a kivonatot a szervezetet nyilvántartásba vevő választási bizottság mellett működő választási iroda hivatalból szerzi be.

Szintén nem kell a nemzetiségi szervezetnek a hatályos alapszabályát csatolni a bejelentéshez, s azt, hogy megfelel az előírásoknak a választási bizottság a civil szervezetek bírósági nyilvántartásában ellenőrzi.

¹⁵ A „P”, „A”, „L” és „SZ” nyomtatványok számjele tájékoztató jellegű, időszakonként változhat.

A jelölő szervezet hivatalos neve, rövidített neve

A P5 jelű formanyomtatványon fel kell tüntetni a szervezet hivatalos nevét, mely minden esetben a szervezetnek a civil szervezetek bírósági nyilvántartásában jogerősen szereplő neve.

A formanyomtatványon megadható a szervezet rövidített neve is. A Ve. szerint a jelölő szervezet rövidített neve a civil szervezetek nyilvántartásában szereplő név, ennek hiányában a bejelentéskor megjelölt egyéb rövidített név. Az NVB következetesen alkalmazott és a Kúria által is megerősített joggyakorlata alapján a jelölő szervezetek a választási eljárásban olyan rövidített nevet használhatnak, mely nyelvtani kapcsolatban van a szervezetnek a civil szervezetek nyilvántartásában szereplő teljes nevével, vagy adott esetben az egyértelmű logikai kapcsolatot mutat a szervezet létesítő okiratában foglalt és a bírósági nyilvántartásban is szereplő céljával.

A rövidített név az internetes tájékoztatás szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, ezért annak megadása mindenképp ajánlott. Amennyiben a szervezet a szavazólapon a rövidített nevet nem kívánja szerepeltetni, akkor a nyomtatvány erre vonatkozó részének kitöltésével nyilatkozhat erről.

A nemzetiségi jelölő szervezet kérheti azt is, hogy a szavazólap a nevét és a rövidített nevét a nemzetiség nyelvén is tartalmazza. Ebben az esetben a szervezet bejelentésekor csatolni kell a jelölő szervezet nemzetiségi nevét és rövidített nevét, melyet nyomtatott nagybetűket tartalmazó word fájlban kell a bejelentéskor átadni.

A jelölő szervezet emblémája

A szervezet a P5 jelű formanyomtatványhoz csatolhatja emblémáját is. Az emblémát elektronikusan kell csatolni színes és fekete-fehér formátumban. (Az embléma benyújtásakor azt célszerű kinyomtatni, és a kinyomtatott képet szignóztatni a kérelmet benyújtó személlyel.)

A választási eljárás során a jelölő szervezetek emblémája kétféleképpen kerülhet felhasználásra, egyrészt – amennyiben a jelölő szervezet kéri annak feltüntetését – a szavazólapon kerülhet elhelyezésre, másrészt a www.valasztas.hu internetes oldalon szerepelhet.

A szavazólapon minden jelölő szervezet emblémája szürkeárnyalatos formában jelenik meg egy 20 mm magas és 40 mm széles területen. Az embléma feltüntetésére szolgáló terület akkor is ugyanennyi, ha a közös jelölt vagy lista állításában részt vevő szervezetek több jelkép feltüntetését is kéri a szavazólapon.

Az emblémával kapcsolatban fontos figyelemmel lenni arra, hogy Magyarország címerének és zászlajának használatáról, valamint állami kitüntetéseiről szóló 2011. évi CCII. törvény 5. §-ának (1) bekezdése szerint jelölő szervezet jelképeként vagy annak részeként Magyarország címere és annak elkülöníthető részei, a címerpajzs és a Szent Korona nem használható.

Emellett az egyes települések címerének, jelképének használata során is be kell tartani a vonatkozó önkormányzati rendelet előírásait.

4.2. A jelölő szervezet nyilvántartásba vétele

A bejelentett szervezet létezését és adatainak hitelességét a Nemzeti Választási Iroda és a területi választási irodák a bíróságok közreműködésével ellenőrzik.

Az ellenőrzés során különösen az alábbiakra kell kitérni:

- a jelölő szervezet a bírósági nyilvántartás szerint jogerősen be volt-e jegyezve a választás kitézésekor,
- a jelölő szervezet P5 nyomtatványon feltüntetett adatai megegyeznek-e a bírósági nyilvántartás adataival (név, rövidített név, székhely, képviselő neve és a képviseletet önállóan vagy közösen gyakorolja-e stb.)

- a nemzetiségi jelölő szervezet alapszabálya a választás évét megelőző 3 évben, és hatályosan tartalmazza-e adott nemzetiség képviselőjét.

A jelölő szervezet nyilvántartásba vételéről a területi választási bizottság, illetve a Nemzeti Választási Bizottság határozattal dönt. A törvényes feltételeknek megfelelő jelölő szervezetet a választási bizottság legkésőbb a bejelentést követő 4. napon veszi nyilvántartásba.

A nyilvántartásba vételről szóló határozatban kell rendelkezni a bejelentésben megjelölt rövidített névről, amennyiben annak használata nem engedélyezhető, így különösen:

- ha a rövidített név nem egyezik meg a bírósági nyilvántartásba vett rövidített névvel,
- ha a rövidített nevet más jelölő szervezet esetében már nyilvántartásba vették, vagy
- ha a rövidített név sem nyelvtani, sem logikai kapcsolatban nincs a szervezet hivatalos nevével.

Hasonlóan kell eljárni akkor is, ha a bejelentéshez mellékelt embléma nem felel meg a jogszabályi előírásoknak.

A Nemzeti Választási Iroda a bejelentett és nyilvántartásba vett jelölő szervezetekről közhiteles, elektronikus nyilvántartást vezet, melyet a civil szervezetek bírósági nyilvántartása alapján folyamatosan frissít.

Ha egy jelölő szervezetet törölnek a civil szervezetek nyilvántartásából, a Nemzeti Választási Iroda is törli a jelölő szervezetet a jelölő szervezetek nyilvántartásából.

4.3. A párt/jelölő szervezet képvisellete

A fentiekben már szó volt róla, hogy a P5 jelű formanyomtatványt kizárólag a szervezet bírósági nyilvántartás szerinti törvényes képviselője írhatja alá. A törvényes képviselő emellett bármely nyilatkozatot megtehet és más nyomtatványt, iratokat (például meghatalmazás, jogorvoslati kérelem stb.) is aláírhat a szervezet nevében.

A szervezet bírósági nyilvántartás szerinti törvényes képviselője mind a nyilatkozattételi, mind a nyomtatványok, iratok aláírásának jogát átruházhatja, tehát más személyt meghatalmazhat a jelölő szervezet képviselőjére. A meghatalmazás lehet általános, ilyenkor a meghatalmazott teljeskörűen jár el a szervezet nevében, vagy lehet korlátozott, amikor a törvényes képviselő csak egyes ügyekre, bizonyos illetékességi területre vagy időkorlát megadásával határozza meg a meghatalmazás terjedelmét.

A meghatalmazást – amennyiben általános meghatalmazásról van szó – legegyszerűbben a P5-ös nyomtatványon lehet megadni, de az külön szerkesztett okiratban is benyújtható, ha a meghatalmazó nagyszámú meghatalmazottat kíván bejelenteni. Amennyiben a meghatalmazó csak meghatározott körben kíván élni a meghatalmazás jogával, akkor mindenképp külön szerkesztett okiratban kell a meghatalmazást benyújtani, akár egy, akár több személy kap meghatalmazást.

A meghatalmazást a Ptk. és a Pp. szabályainak megfelelő, teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni.

E meghatalmazás kötelező tartalmi elemei:

- meghatalmazó és a meghatalmazott neve,
- a meghatalmazott lakcíme (irányítószám, település + kerület, közterület neve, jellege, házszám, épület, lépcsőház, szint, ajtó),
- a meghatalmazott személyi azonosítója,
- a meghatalmazott által megteendő jognyilatkozat megnevezése (ajánlóív igénylése, jelölt, lista bejelentése, megbízott bizottsági tag bejelentése),
- a meghatalmazás földrajzi terjedelme, vagyis az úgynevezett illetékességi terület, melyen a meghatalmazott az adott jognyilatkozat megtételére jogosult (országos, vármegye, település).

Fontos megjegyezni, hogy a képviseleti jog továbbruházható, tehát a meghatalmazott személy – kivéve, ha ezt a meghatalmazó kifejezetten kizárta – eljárási jogosultságát továbbadhatja. Lényeges követelmény, hogy a konkrét eljárási cselekmény alanyának jogosultsága az ügynevezett meghatalmazás-láncon keresztül aggálytalanul visszavezethető legyen a szervezet bírósági nyilvántartás szerinti törvényes képviselőjéhez.

Az NVR annak érdekében, hogy a jelölő szervezet nevében eljárásra jogosultak adatai valamennyi választási szerv részére rendelkezésre álljon, a bírósági nyilvántartás és a jogosulttól származó bejelentés alapján az általános jogkörrel, illetve csak területi korlátozással rendelkező meghatalmazottak tekintetében tartalmazza a következő adatokat:

- a párt bírósági bejegyzés szerinti képviselőjének (képviselőinek) adatai,
- a képviseletre jogosult egyéb meghatalmazottak adatai.

Az adatokat a jelölő szervezetet nyilvántartásba vevő választási bizottság melletti, illetve annak a választási irodának kell a nyilvántartásba rögzíteni, ahol a meghatalmazást benyújtották.

A jelölő szervezet nevében tehát az járhat el, aki:

- a jelölő szervezet NVR-ben rögzített törvényes képviselője vagy meghatalmazottja – ebben az esetben további meghatalmazás nem kérhető,
- az NVR-ben rögzített képviselőtől vagy meghatalmazottól származó, írásbeli meghatalmazással rendelkezik (a jelölő szervezet képviselője aláírásának hitelességét a HVI nem ellenőrzi, további okiratok, így aláírási címpéldány becsatolása sem kérhető).

4.4. A jelölt- és listaállítási szabályai

4.4.1. A választhatóság

A választhatóság, tehát a jelöltté válás feltételeivel a jegyzet 1. fejezetében már részletesebben foglalkoztunk, de a mostani rész érthetőségének kedvéért a legfontosabb ismereteket megismételnénk. Eszerint:

- A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán jelölt minden nagykorú magyar állampolgár, valamint az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező állampolgára lehet, aki a központi névjegyzékben szerepel.
- Míg az aktív választójognak, vagyis a szavazás jogának feltétele a magyarországi helyben lakás, addig a választhatóságnak nem. Így az a nagykorú magyar állampolgár, aki magyarországi lakóhellyel nem rendelkezik, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán szavazati joggal nem, de passzív választójoggal rendelkezik, vagyis választható, feltéve, hogy kérelme alapján a központi névjegyzékben szerepel.
- Fontos továbbá, hogy a választhatóság joga nem kötődik ahhoz a településhez, amelyben a jelölt lakcíme található, vagyis a választópolgár bármely településen, választókerületben választható.

4.4.2. A jelölt- és listaállítási folyamata

A jelölt- és listaállítási folyamata több részből tevődik össze, ezek a következők:

- ajánlóívek igénylése és felvétele,
- ajánlások gyűjtése,
- jelölt és vármegyei lista bejelentése, az ajánlások ellenőrzése,

- fővárosi és kompenzációs listák bejelentése,
- jelöltek és listák nyilvántartásba vétele.

Ajánlóivek igénylése és felvétele

Egyéni listás, egyéni választókerületi, valamint polgármester jelöltet, illetve a vármegyei listát ajánlani csak a – jelölt/lista nyilvántartásba vételére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező HVB/FVB/TVB mellett működő – helyi választási iroda által kiállított, hitelesített, sorszámmal és bélyegzőlenyomattal ellátott ajánlóíven lehet. Ajánlóívet a független jelöltként indulni szándékozó választópolgár, illetve a jogerősen nyilvántartásba vett jelölő szervezet igényelhet a választás kitűzését követően. Hangsúlyozzuk, hogy a jogszabályi előírások szerint tehát a jelölő szervezetek már ajánlóívet is csak akkor igényelhetnek, ha előtte jogerősen nyilvántartásba lettek véve.

Az ajánlóivek iránti igény bejelentésére az **A4**, vármegyei lista esetén az **A5** jelű formanyomtatvány szolgál.

Az ajánlóív iránti igénynek tartalmaznia kell a jelöltként indulni szándékozó választópolgár nevét, személyi azonosítóját, ennek hiányában személyazonosságát igazoló hatósági igazolványának számát lakcímét, továbbá nyilatkozatát arról, hogy a jelölést elfogadja, valamint nincs olyan tisztsége, amely összeférhetetlen a képviselői megbízáttal, illetve megválasztása esetén az összeférhetlenséget megszünteti.

Egy jelölő szervezet egy egyéni választókerületben csak egy jelöltet állíthat.

Amennyiben egy szervezet akár önállóan, akár közösen részt vett egy jelölt állításában, másik jelöltet sem önállóan sem más jelölő szervezettel együtt már nem indíthat ugyanabban a választókerületben.

A jelöltként indulni szándékozó választópolgár jelölési fajtánként csak egyet fogadhat el. Több különböző jelölési fajta esetén a választópolgár a jelölést csak ugyanazon településen, fővárosi kerületben fogadhatja el. Mindezen túl vármegyei listás jelölést csak azon települést magában foglaló vármegyében fogadhat el, ahol a képviselő-, vagy polgármester-jelöltséget elfogadta és fordítva. Mindez azt jelenti, hogy ugyanazon személy nem fogadhat el két különböző településen is például egyéni listás vagy polgármester-jelöltséget. Vármegyei listás és megyei jogú városi képviselő-, vagy polgármester-jelöltséget sem lehet egyidejűleg elfogadni.

Amennyiben a választópolgár a törvényi tilalom ellenére ugyanazon jelölési fajtában több jelölést fogadott el, vagy az általa elfogadott különböző jelölések nem ugyanazon településen, fővárosi kerületben, illetve vármegyében vannak, a választási iroda részére az ajánlóiveket – az összeférhetetlen helyzet feloldásáig – nem adja ki. (Lásd NVB 15/2014. számú iránymutatását.) Az ív kiadásának megtagadásáról a kérelem benyújtásának napján az iroda határozattal dönt, ha törvényi feltételek a kiadáshoz nem állnak fenn.

Amennyiben a választópolgárnak a jelölés elfogadásáról szóló nyilatkozata a fent leírtaknak nem felel meg, a választási iroda a törvénybe ütköző nyilatkozat miatt az ajánlóiveket szintén nem adja ki.

Az ajánlóív igénylésekor a jelölt nyilatkozhat arról is, hogy az ajánlóív és a szavazólap – ha több utónévvel rendelkezik – csak az egyik utónévét tartalmazza, illetve kérheti, hogy az ajánlóív és a szavazólap, továbbá a választások hivatalos honlapja a nevének részét képező „Dr.” megjelölést ne tartalmazza. Nemzetiségi jelölt kérheti, hogy neve a nemzetiség nyelvén is kerüljön a szavazólapra illetve a honlapra. Más kérés teljesítésére sem az ajánlás, sem a választás későbbi szakaszában nincs lehetőség, így a csúfnév, becenév, vagy művésznév használata sem lehetséges. Az egyéni jelölt ekkor adhatja le fényképét is.

A nemzetiségi jelöltként indulni szándékozó választópolgárnak, valamint a jelöltként indulni szándékozó uniós választópolgárnak a jelöltté válásához szükséges nyilatkozatokat szintén az A4 jelű formanyomtatványon kell megtennie.

A nemzetiségi jelöltként az alábbiakról kell nyilatkozni:

- a nemzetiség képviselőjét vállalja,
- a nemzetiségi közösség nyelvét beszéli, kultúráját és hagyományait ismeri.

Az uniós állampolgár pedig arról tesz nyilatkozatot, hogy az állampolgársága szerinti tagállamban nem áll olyan jogszabályi, bírósági vagy más hatósági rendelkezés hatálya alatt, amely szerint nem választható.

A választási irodának a jelöltek nyilvántartásában ellenőriznie kell továbbá, hogy a nemzetiségi jelöltként indulni szándékozó választópolgár az önkormányzati és a nemzetiségi önkormányzati megelőző két általános választáson, valamint az azokat követő időközi választásokon nem volt más nemzetiség nemzetiségi jelöltje.

Ajánlóívet a választás kitűzését követően a független jelöltként indulni kívánó választópolgár és a jelöltet, valamint listát állító jelölő szervezet – a képviselőre jogosult személy útján – igényelheti.

Az ajánlóív átvételére külön meghatalmazás nélkül a jelölő szervezet képviselője és a jelölt jogosult. Az A4/A5 jelű formanyomtatványon vagy külön okiratban lehetőség van arra, hogy amennyiben nem a jelölt vagy a jelölő szervezet képviselője veszi át az ajánlóíveket, úgy a jelölő szervezet, illetve a jelölt más személyt nevezzen meg erre.

Az illetékes választási iroda – amennyiben az igénylés megfelel a jogszabályi előírásoknak – haladéktalanul, de legkorábban a szavazást megelőző 50. napon adja át az igényelt mennyiségű ajánlóívet az igénylőnek, a jelöltnek vagy az általuk meghatalmazott személynek.

Az ajánlóíven a választási iroda feltünteti a jelöltként indulni szándékozó választópolgár nevét, a jelölő szervezet nevét vagy a független jelölés tényét és a választókerület megjelölését. Közös jelölt esetén a választási iroda a közös jelöltet állító valamennyi jelölő szervezet nevét feltünteti. A választási iroda valamennyi ajánlóívet egyedi azonosítással, így sorszámmal és vonalkóddal lát el.

A nemzetiségi jelöltként indulni szándékozó választópolgár ajánlóíven fel kell tüntetni továbbá, hogy melyik nemzetiség képviselőjét vállalja.

Vármegyei lista ajánlásához szükséges ajánlóív iránti igénynek tartalmaznia kell a jelölő szervezet, illetve közös lista esetén a szervezetek nevét, bírósági azonosítóját, illetve az ajánlóíven az iroda a szervezet(ek) nevét és a választókerületet tünteti fel.

Az ajánlóív átadásáról a választási iroda átvételi elismervényt állít ki. Itt fontos megjegyezni, hogy az ajánlási folyamat egészét az NVR-ben dokumentálni kell, így az ajánlóív igénylését rögzíteni kell az informatikai rendszerben, az ajánlóívek előállítását szintén az informatikai rendszer segítségével történik, és az ívek átadása a rendszerből előállított dokumentum segítségével történik.

Az ajánlások gyűjtése

Ajánlást kizárólag a választási iroda által előzőek szerint kitöltött és hitelesített ajánlóíven lehet gyűjteni. Az ajánlóívekről másolatot készíteni – még kitöltetlenül is – szigorúan tilos!

A jegyzet korábbi részében már szó volt arról, hogy meg kell állapítani, hogy a jelölteknek mennyi ajánlást kell gyűjteniük a jelöltséghez. Így az egyéni listás és az egyéni választókerületi jelölt, valamint a polgármesterjelölt állításához szükséges ajánlások számát a HVI vezetője, valamint a vármegyei lista állításához szükséges ajánlások számát a TVI vezetője állapítja meg a szavazást megelőző hatvanhatodik napon, a szavazást megelőző hatvanhetedik napi választópolgárszám alapján.¹⁶ A megállapított ajánlásszámot nyilvánosságra kell hozni, így annak tartalma a jelöltek és a jelölő szervezetek számára hozzáférhető és ennek ismeretében gyűjthetik az ajánlásokat.

Érvényesen csak az a választópolgár ajánlhat jelöltet, aki a választókerületben választójoggal rendelkezik. Az önkormányzati választáson választójoga pedig annak van, aki a választókerületben

¹⁶ A főpolgármester-jelöltséghez szükséges ajánlások számát nem kell külön megállapítani, azt az Övj. 9. § (4) bekezdése 5000 főben konkrétan meghatározza.

lakóhellyel rendelkezik, vagy az ajánlás megtétele előtt átjelentkezéssel átkerült a tartózkodási helye szerinti választókerület illetékes szavazóköreinek névjegyzékébe.

Ajánlani csak a lakóhely szerinti választókerületben induló egyéni listás vagy egyéni választókerületi jelöltet, a lakóhely szerinti vármegyei közgyűlési listát, illetve polgármester-, főpolgármester-jelöltet lehet. A megyei jogú városban lakóhellyel rendelkező választópolgárok értelemszerűen a vármegyei lista ajánlására nem jogosultak.

A választópolgár ajánlását az ajánlóíven teszi meg, melyet nevének, személyi azonosítójának és magyarországi lakcímének feltüntetése mellett saját kezű aláírásával kell ellátnia.

A választópolgár jelenlétében adatai más által is rávezethetők az ajánlóívre, azonban saját kezű aláírása ebben az esetben is elengedhetetlen feltétel.

Az ajánlást tevő választópolgárokon kívül az ajánlóíven az ajánlást gyűjtő személynek is fel kell tüntetnie a nevét, személyi azonosítóját vagy személyazonosságát igazoló hatósági igazolványa számát és aláírását.

A választópolgár jelölési fajtánként több jelöltet vagy listát is ajánlhat, azonban egy jelöltet, illetve listát érvényesen csak egy ajánlással támogathat. Többes ajánlás esetén egy ajánlás kerül elfogadásra, a további ajánlások érvénytelenek. Így ajánlás nem vesz el, ráadásul a választópolgár az ajánlást nem vonhatja vissza, viszont más jelöltet támogathat ajánlásával.

Ajánlást a jelölő szervezet képviselője vagy a jelöltként indulni szándékozó választópolgár, illetve képviselője az állampolgárok zaklatása nélkül bárhol gyűjthet, az alábbi kivételekkel:

- az ajánlást gyűjtő munkahelyén munkaidejében,
- az ajánló munkahelyén munkaidejében,
- az ajánlást gyűjtő munkaviszonyból, illetve munkavégzésre irányuló más jogviszonyból fakadó munkavégzési kötelezettsége teljesítése közben,
- az ajánló munkaviszonyból, illetve munkavégzésre irányuló más jogviszonyból fakadó munkavégzési kötelezettsége teljesítése közben,
- a Magyar Honvédségnél és a központi államigazgatási szerveknél szolgálati viszonyban levő személytől a szolgálati helyén vagy szolgálati feladatának teljesítése közben,
- tömegközlekedési eszközön,
- állami, helyi és nemzetiségi önkormányzati szervek hivatali helyiségében,
- felsőoktatási és köznevelési intézményben,
- egészségügyi szolgáltató helyiségében, valamint
- a tulajdonos előzetes, írásbeli hozzájárulásának hiányában közforgalom számára nyitva álló magánterületen.

A felsorolás utolsó eleme tipikusan azt jelenti, hogy például a nagyobb kereskedelmi egységek, bevásárló központok közforgalom számára nyitva álló magánterületén, így azok parkolójában sem gyűjthető ajánlás, amennyiben ahhoz a tulajdonos előzetes, írásbeli hozzájárulása nem áll rendelkezésre.

Az ajánlási szabályok megsértésével gyűjtött ajánlás érvénytelen!

Az ajánlásért az ajánlást adó választópolgárnak előnyt adni vagy ígérni tilos!

Az ajánlások gyűjtése előtt az adatkezelést nem kell bejelenteni a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságnál.

Jelölt és vármegyei lista bejelentése, az ajánlások ellenőrzése

Az egyéni listás és az egyéni választókerületi jelöltet, valamint a polgármester- és főpolgármester-jelöltet legkésőbb a szavazást megelőző 34. napon 16.00 óráig kell bejelenteni a kellő számú ajánlást tartalmazó ajánlóívek átadásával a nyilvántartásba vételre illetékes választási bizottságnál.¹⁷

Az ajánlóívek leadásán túl azonban a jelölteknek nyilatkozni kell, hogy a választói akarat befolyásolására vagy ennek megkísérlésére irányuló tevékenység folytatása céljából külföldi támogatást vagy ebből származó vagyonelemet az adott választás vonatkozásában nem használ fel. A nyilatkozatra kötelezően előírt formanyomtatvány nincs.

A vármegyei lista bejelentésére továbbra is formanyomtatvány szolgál, mégpedig az L4-es nyomtatvány és a jelöltek SZ4-es nyomtatványai. A lista bejelentésének határideje a szavazást megelőző 33. nap 16.00 óra.

Az egyéni listás és az egyéni választókerületi jelöltet, valamint a polgármester jelöltet azon település helyi választási bizottságnál kell bejelenteni, ahol a jelölt indul. A főpolgármester-jelöltet az FVB-nél, míg a vármegyei listát az illetékes TVB-nél kell bejelenteni.

Az L4 jelű formanyomtatványon többek között a jelölt(ek) számát, valamint a listát állítani szándékozó jelölő szervezet(ek) nevét, a szervezet(ek) bírósági azonosítóját is fel kell tüntetni, és a jelölő szervezet képviselőjére jogosult személynek aláírásával kell azt ellátni. A vármegyei lista esetében az L4 formanyomtatványon túl minden jelölt esetében mellékelni kell az úgynevezett **SZ4** lapot is. Az SZ4 lapok tartalmazzák a jelöltek adatait, valamint a jelöltek nyilatkozatait, közte, hogy a választói akarat befolyásolására vagy ennek megkísérlésére irányuló tevékenység folytatása céljából külföldi támogatást vagy ebből származó vagyonelemet az adott választás vonatkozásában nem használnak fel.

Előzőeken túl ekkor van lehetőség a listán szereplő jelöltek fényképeit is leadni.

Az ajánlások szakaszos leadására nincs lehetőség. Amennyiben azonban a jelölt/vármegyei lista nyilvántartásba vételének elutasítása a kellő számú érvényes ajánlás hiánya miatt történt, úgy a jelölt bejelentésére nyitva álló határidőig még igényelhető ajánlói és gyűjthető további ajánlás.

Az NVB 1/2014. számú iránymutatása szerint már csak annyi érvényes ajánlást kell gyűjteni, amennyi a nyilvántartásba vételhez hiányzott, mert az érvényes ajánlások számába a korábban leadott összes érvényes ajánlást is bele kell számolni.

A jelölt és lista bejelentése alkalmával átvett ajánlóívekről és dokumentumokról – L4 jelű formanyomtatvány, SZ4 lapok, ajánlóívek, listás jelöltek fényképei – az illetékes választási bizottság mellett működő választási iroda átvételi elismervényt állít ki.

A független jelöltként indulni szándékozó választópolgár, illetve a jelöltet/vármegyei listát állítani szándékozó jelölő szervezet a jelölt bejelentésekor annyi ajánlóívet kell, hogy átadjon, amennyi megalapozza a jelölt nyilvántartásba vételét, azonban a jelölt bejelentésére rendelkezésre álló határidőben (a szavazást megelőző 34., illetve 33. napon 16.00 óra) a rendelkezésére bocsátott összes ajánlóívet köteles átadni a választási irodának. E kötelezettség elmulasztása esetén a jelölt/vármegyei lista nyilvántartásba vételére illetékes választási bizottság hivatalból eljárva bírságot szab ki. A bírság összege minden be nem nyújtott ajánlóív után ezer forint. Nem kell bírságot fizetni azon ajánlóívek után, amelyek az előbbieken megjelölt határidő elteltét követő napon üresen kerülnek benyújtásra.

A bírságról szóló határozatot a HVB/TVB/FVB a határidő elteltét követő 8 napon belül hozza meg. A kiszabott bírság a független jelöltet, jelölő szervezet által állított jelölt, illetve vármegyei lista esetében a jelölő szervezetet, közös jelölt/vármegyei lista esetén a jelölt állításában részt vevő szervezeteket egyetemlegesen terheli. A kötelezettség elmulasztására vonatkozóan kimentésre nincs lehetőség, a bírságot akkor is meg kell fizetni, ha az ajánlóívek valamely oknál fogva elvesztek vagy megsemmisültek.

¹⁷ A korábbi gyakorlattól eltérően a 2024-es választástól egyéni jelölt bejelentése esetén nem kell formanyomtatványt leadni, az ajánlóív-igénylő nyomtatványon az összes szükséges adat megadásra került.

Az ajánlóívek visszaadásához külön meghatalmazás nem szükséges, azt a jelölt, jelölő szervezet képviselőjében bárki megteheti.

Amennyiben a jelölt, illetve a jelölő szervezet az ajánlóívek kikérését követően meggondolja magát, az íveket akkor is le kell adnia, egyben nyilatkoznia kell arról, hogy nem kíván a választáson indulni, illetve listát állítani.

A jelölt/vármegyei lista nyilvántartásba vételéhez benyújtott ajánlásokat a nyilvántartásba vételre illetékes választási bizottság mellett működő választási iroda az informatikai rendszer segítségével ellenőrzi. A választási iroda a központi névjegyzékben ellenőrzi a bejelentett jelölt adatait is.

Az ajánlások ellenőrzése során elsődlegesen az ív érvényességét kell megvizsgálni, ennek során meg kell vizsgálni, hogy a leadott ív azonos-e azzal az ívvel, amelyet az ajánlás gyűjtéséhez felvettek. Szintén az ív egészének vizsgálatához tartozik, hogy azon szerepel-e az ajánlást gyűjtő személy neve, személyi azonosítója vagy személyazonosságát igazoló hatósági igazolványa száma és aláírása. Amennyiben az ívvel szemben támasztott követelmények nem teljesülnek az ív további vizsgálatára nincs szükség, az azon szereplő ajánlások is érvénytelenek, azok ellenőrzését nem kell elvégezni.

Az ív vizsgálata után az egyes ajánlások vizsgálandók, a feltüntetett adatok alapján azonosítani kell az ajánló választópolgárt, illetve ellenőrizni kell, hogy a Ve. 122. §-ában foglalt követelmények teljesültek-e, eszerint:

- az ajánlást adó választópolgár a választókerületben választójoggal rendelkezik-e;
- az ajánlóívre felvezetésre került-e az ajánlást adó választópolgár neve, személyi azonosítója, magyarországi lakcíme, valamint az ajánlóívet az ajánló választópolgár saját kezűleg írta-e alá;
- az ajánló választópolgár hány ajánlással támogatta a jelöltet.

Az ajánlás érvényes, ha:

- az ajánló választópolgár az ajánlóív kiadásának és benyújtásának napja közötti bármely időpontban jogosult volt jelöltet ajánlani a választókerületben,
- az ajánló választópolgár ajánlóíven feltüntetett adatai – az aláírás kivételével – a szavazóköri névjegyzék adataival megegyeznek,
- az ajánlás megfelel a 122. §-ban foglalt követelményeknek.

Az aláírás vizsgálata kapcsán szükséges megjegyezni, hogy az csak egyszerű szemrevételezéssel vizsgálható, mivel a központi névjegyzék adott választópolgár aláírás-mintáját nem tartalmazza. Érvénytelenség csak akkor állapítható meg, ha az aláírás első ránézésre sem az ajánló kézjegyének tekinthető, így például ha Szabó Lászlóné helyett olvashatóan Kovács Imréné aláírás szerepel, vagy id. és ifj. Varga Ferenc egymás alatt szereplő adatai mellett ugyanazon aláírások szerepelnek.

Az ajánló választópolgár ajánlóíven feltüntetett adatainak egyezőségével kapcsolatban – a korábbi NVB iránymutatással megegyezően – a Ve. – 2018-as módosítása után – néhány enyhítő körülményt rögzít, melyek nem tekinthetők érvénytelenségi oknak. Így nem érvénytelen az ajánlás, ha az ajánló választópolgár

- nem tüntette fel a neve mellett a „Dr.” megjelölést, de azt a szavazóköri névjegyzék tartalmazza;
- feltüntette, de a szavazóköri névjegyzékben nem szerepel a neve részeként az ifjabb, idősebb, özvegy vagy más előtag, illetve ezen előtagok rövidítése,
- a neve esetében a szavazóköri névjegyzékben szereplő több utónév közül csak az egyiket tüntette fel,
- lakcímében a település nevét, a közterület elnevezését vagy jellegét a szavazóköri névjegyzékben szereplő formától eltérően adta meg, de a lakcím az ellenőrzés során egyértelműen beazonosítható,
- lakcímében a lépcsőház, emelet, ajtó megjelölését nem tüntette fel, vagy az eltér a szavazóköri névjegyzékben szereplő adattól.

Az ajánló választópolgár azonosítását és választójoga megállapítását az ajánlóíven feltüntetett adatainak a központi névjegyzék és a szavazóköri és választókerületek nyilvántartásának adataival való összevetésével kell elvégezni.

Végül meg kell állapítani, hogy az érvényes ajánlások száma eléri-e a jelöltséghez/vármegyei lista állításához szükséges számot, és ha igen, akkor az ajánlások tételes ellenőrzését nem kell tovább folytatni.

Az ajánlások ellenőrzését a jelölt/vármegyei lista bejelentésétől számított 3 napon belül kell elvégezni. A jelölt vagy képviselője az aláírás ellenőrzésénél jelen lehet, illetve jogorvoslat benyújtása érdekében részletes tájékoztatást kérhet az irodától az egyes ajánlások érvénytelenségi okairól, valamint az ajánlásokat megtekintheti, mert a Kúria joggyakorlatára tekintettel így biztosítható, hogy az iroda által lefolytatott ellenőrzés eredményét tételesen és ténylegesen cáfolni lehessen.

Az ajánlások ellenőrzésének eredményéről a választási iroda tájékoztatja a jelölt nyilvántartásba vételére illetékes választási bizottságot és – kérelmére – a jelöltet.

A kompenzációs lista és a fővárosi lista bejelentése

A kompenzációs lista és a fővárosi lista bejelentésére is az L4 formanyomtatvány szolgál, és a listák bejelentésének határideje – hasonlóan a vármegyei listákhoz – a szavazást megelőző 33. nap 16.00 óra.

Az L4 jelű formanyomtatványon többek között a jelölő szervezeteket, a jelölt(ek) számát, valamint a listát állító jelölő szervezet(ek) bírósági azonosítóját is fel kell tüntetni, és a jelölő szervezet képviselőjére jogosult személynek aláírásával kell azt ellátni. Az L4 formanyomtatványon túl minden jelölt esetében mellékelni kell az úgynevezett SZ4 lapot is. Itt is az SZ4 lapok tartalmazzák a jelöltek adatait, valamint a jelöltek nyilatkozatait, közte, hogy a választói akarat befolyásolására vagy ennek megkísérlésére irányuló tevékenység folytatása céljából külföldi támogatást vagy ebből származó vagyonelemet az adott választás vonatkozásában nem használnak fel.

Általános, valamennyi listára – így a vármegyei listára is – vonatkozó szabály, hogy:

- azokon legfeljebb háromszor annyi jelölt szerepelhet, mint a listán megszerezhető mandátumok száma;
- ha a listáról egy jelölt kiesik, helyére a listán soron következő jelölt lép;
- a bejelentett listára új jelölt – még akkor se, ha egy jelölt kiesik – nem jelenthető be;
- a jelöltek sorrendjét a jelölő szervezet határozza meg, mely sorrend a lista bejelentése után már nem módosítható;
- a jelölő szervezet a listát és az azon szereplő jelöltet legkésőbb a lista bejelentésére rendelkezésre álló határidő utolsó napján visszavonhatja; a visszavont lista helyett a jelölő szervezet új listát nem állíthat.

Jelöltek és listák nyilvántartásba vétele

Az illetékes választási bizottság minden, a törvényes feltételeknek megfelelő jelöltet és listát legkésőbb a bejelentéstől számított 4. napon nyilvántartásba vesz.

Az illetékes bizottság a jelöltet – ha a jelölt állításának előírásai maradéktalanul teljesülnek – nyilvántartásba veszi. Amennyiben a jelölt bejelentése nem felel meg a jogszabályi előírásoknak, így különösen nem választható, nem megfelelő számú érvényes ajánlást adott le vagy e jelölésével összeférhetetlen másik jelölést is elfogadott (például másik településen is indul jelöltként), a választási bizottság a nyilvántartásba vételt visszautasítja.

Lista esetében az illetékes bizottság a listát – ha a lista állításának előírásai maradéktalanul teljesülnek – nyilvántartásba veszi. Amennyiben a lista bejelentése nem felel meg a jogszabályi előírásoknak, így különösen a jelölő szervezetet törlik a nyilvántartásból, vármegyei lista esetében nem

megfelelő számú érvényes ajánlást adtak le, vagy nincs elegendő egyéni jelöltje a jelölő szervezetnek, a választási bizottság a nyilvántartásba vételt visszautasítja. A lista nyilvántartásba vételét viszont nem érinti, ha a listán állított jelölt nem vehető nyilvántartásba, ilyenkor a választási bizottság a listát e jelölt nélkül veszi nyilvántartásba.

A nyilvántartásba vételt követően előfordulhatnak olyan események, melyek azt eredményezik, hogy a jelöltet vagy a listát törölni kell a nyilvántartásból.

Ennek esetei a jelöltek vonatkozásában a következők:

- ha lemond,
- ha a magyarországi szavazás megkezdése előtt a központi névjegyzékből törlésre kerül,
- ha a választhatóság jogát elveszíti, vagy
- ha a jelöltet állító jelölő szervezetet törlik a jelölő szervezetek, jelöltek és listák nyilvántartásából.

Ennek esetei a listák esetében a következők:

- ha a jelölő szervezet a listát visszavonja,
- a szavazás megkezdése előtt a listán szereplő valamennyi jelölt kiesik,
- ha a választási bizottság a jelöltet állító jelölő szervezetet törli a jelölő szervezetek, jelöltek és listák nyilvántartásából, továbbá
- a kompenzációs listák esetében, ha a jelölő szervezet jogerősen nyilvántartásba vett, valamint a bejelentett, de még jogerősen el nem bírált egyéni választókerületi jelöltjeinek száma együttesen nem éri el a törvényben foglalt minimumot,
- kompenzációs lista esetében jelölt kiesése miatt a jelöltek száma nem éri el a törvényi minimumot, magyarul kétharmad alá csökken a jelöltek száma,
- fővárosi lista esetében, ha a főpolgármester-jelölt kiesik vagy a polgármesterjelöltek száma nem éri el a törvényi minimumot.

A nemzetiségi kompenzációs lista speciális előírásai

Azokon a 10.000 lakos feletti településeken, ahol nemzetiségi szervezet egyéni választókerületi jelöltet állít, a jelöltek nemzetiségenként külön-külön automatikusan felkerülnek egy úgynevezett nemzetiségi kompenzációs listára, annak érdekében, hogy az e jelöltekre leadott, de egyéni választókerületi mandátumot nem eredményező szavazatok is hasznosulhassanak. A listát hivatalból állítja össze a HVB, azzal kapcsolatban a nemzetiségi jelölteknek és nemzetiségi jelölő szervezeteknek teendője nincs. E lista kedvezményesen kaphat mandátumot, melynek szabályait a jegyzet korábbi részeiben már ismertettük. *(Lásd az 1.6.2. pont települési választásokra vonatkozó részeinek A választási eredmény megállapítása alpontjait)*

Természetesen amennyiben a nemzetiségi jelölteket állító nemzetiségi szervezet önállóan, vagy más nemzetiségi szervezettel közösen a település választókerületeinek legalább kétharmadában jelöltet állított, akkor – a kompenzációs listákra vonatkozóan fent leírt eljárási szabályok szerint – önálló vagy közös kompenzációs listát állíthat, és ezek a jelöltek nem kerülnek fel az előbb említett nemzetiségi kompenzációs listára.

4.5. A jelöléstől a szavazólapig

A jelöltek és listák nyilvántartásba vételével a választási eljárás egy jelentős szakasza zárul le, lehet tudni, hogy mely településeken kik indulnak harcba a mandátumokért. De ahhoz, hogy a jelöltekre vagy a fővárosi, illetve a vármegyei listára szavazni lehessen, elő kell állítani a szavazólapokat, mely komoly kihívást jelent. Országos szinten több ezer féle szavazólapot kellett legyártani, a megfelelő szállítódobozokba szortírozni és a szavazás helyére eljuttatni.

Ennek az aprólékos előkészítő munkának az alapjait a jelöltek/listák bejelentését követően a választási bizottságok rakják le a jelöltek sorrendjének kisorsolásával, majd a szavazólapok adattartalmának megállapításával.

A jelöltek, illetve listák sorrendjének sorsolása

A szavazólapon a jelöltek, illetve listák a választási bizottság által kisorsolt sorrendben szerepelnek. Értelemszerűen nem kell sorsolást tartani, ha csak egy jelölt, illetve lista van, és ilyenkor majd a szavazólapon sem kell feltüntetni sorszámot.

A sorsolást a jelöltek, illetve listák bejelentésére rendelkezésre álló határnapon, 16.00 óra után kell elvégezni. Tekintettel arra, hogy az egyéni jelöltek (polgármester- és egyéni képviselőjelöltek), valamint a listák bejelentésének határideje (34., illetve 33. nap) eltér, ezért a 10.000-nél több lakosú településeken és a fővárosban mindkét határnapon, míg a 10.000, vagy annál kevesebb lakosú településeken, illetve a vármegyékben egy alkalommal kell bizottsági ülést tartani a sorsolások céljából.

A választási bizottság valamennyi bejelentett jelöltet, illetve listát figyelembe vesz a sorsoláskor, mindössze azt a jelöltet, illetve listát hagyja figyelmen kívül, melyeknek nyilvántartásba vételét jogerősen elutasították.

Ha a sorsolást követően valamely jelöltet vagy listát nem vesznek nyilvántartásba, vagy abból törölnek, a szavazólapon szereplő jelöltek, illetve listák egymáshoz viszonyított sorrendje nem változik. A szavazólapon a jelölteket, listákat folyamatos sorszámozással ellátva kell feltüntetni.

A szavazólap adattartalmának jóváhagyása

A szavazólap adattartalmát a választási bizottság valamennyi bejelentett jelölt, illetve lista nyilvántartásba vételéről szóló határozata meghozatalát követően hozza meg.

A szavazólapok adattartalmát a Ve. mellékletei határozzák meg.

Eszerint az egyéni szavazólap adattartalma:

- a „szavazólap” megjelölés,
- a bélyegzőlenyomat elhelyezésére szolgáló terület megjelölése a szavazólap bal felső sarkában,
- a választás megnevezése,
- a szavazás napja,
- a választókerület megjelölése,
- annak megjelölése, hogy hány jelöltre lehet érvényesen szavazni,
- a jelölt sorszáma,
- a jelölt neve,
- a szavazásra szolgáló kör,
- a jelölő szervezet neve vagy a „független jelölt” megnevezés,
- az érvényes szavazat formájára vonatkozó tájékoztatás.

A listás szavazólap adattartalma:

- a „szavazólap” megjelölés,
- a bélyegzőlenyomat elhelyezésére szolgáló terület megjelölése a szavazólap bal felső sarkában,
- a választás megnevezése,
- a szavazás napja,
- a választókerület megjelölése,
- annak megjelölése, hogy csak egy listára lehet érvényesen szavazni,
- a lista sorszáma,
- a szavazásra szolgáló kör,
- a jelölő szervezet neve,

- a listán szereplő első öt jelölt neve,
- az érvényes szavazat formájára vonatkozó tájékoztatás.

A kötelezően megszabott adattartalmon túl a Ve. a szavazólapon szereplő adatok megjelenítésére vonatkozóan is tartalmaz előírásokat, ezek a következők:

- a jelöltek, jelölő szervezetek adatait nagybetűvel, azonos betűtípussal és betűméretben kell feltüntetni,
- a jelölő szervezet jelképét húsz milliméter magas és negyven milliméter széles területen kell elhelyezni a szavazólapon; közös jelölt, illetve lista esetében, ha több jelkép feltüntetését kéri a szavazólapon, azokat együttesen kell a húsz milliméter magas és negyven milliméter széles területen elhelyezni,
- nemzetiségi jelölő szervezet kérésére a nemzetiségi jelölő szervezet nevét, rövidített nevét, a nemzetiségi jelölt kérésére a jelölt nevét a nemzetiség nyelvén is fel kell tüntetni a szavazólapon.

Ha a szavazólap adattartalmának jóváhagyását követően – jogorvoslati döntés vagy a nyilvántartásból való törlés következtében – megváltozik a szavazólap adattartalma, a választási bizottság újabb jóváhagyására nincs szükség, a választási iroda gondoskodik a változások átvezetéséről a szavazólapon, és erről tájékoztatja a jelölő szervezeteket és a független jelölteket.

A Ve. 178. § (3) bekezdése előírja, hogy ha az egyéni szavazólapon szereplő jelölt vagy egy lista a szavazást megelőző tizennegyedik nap után kiesett az SZSZB köteles a szavazóhelyiségben elhelyezett hirdetményen, valamint szükség szerint szóban tájékoztatni a választópolgárokat. A kiesett jelölt vagy lista nevét a szavazólapon a szavazás napját megelőzően a HVI vagy a szavazás napján az SZSZB áthúzza.

5. A VÁLASZTÁSI KAMPÁNY

5.1. Választási kampányidőszak

A választási kampányidőszak Magyarországon törvényben rögzített, nevezetesen a szavazás napját megelőző 50. naptól a szavazás napján a szavazás befejezéséig, azaz 19.00 óráig tart.

5.2. Választási kampánytevékenység

A választási kampánytevékenység a:

- kampányeszközök kampányidőszakban történő felhasználása, és
- kampányidőszakban folytatott minden egyéb tevékenység, amelynek célja a választói akarat befolyásolása, vagy ennek megkísérlése.

Nem minősül választási kampánynak a választási szervek tevékenysége, az állampolgárok – mint magánszemélyek – közötti személyes kommunikáció, függetlenül annak tartalmától és formájától, továbbá az Alkotmánybíróság, a bíróságok, a helyi önkormányzatok és más állami szervek jogszabályban meghatározott feladatuk során végzett tevékenysége. E tevékenységek közé tartozik többek között az önkormányzatok, és a Kormány tájékoztató tevékenysége is.

Az egyes kampányeszközök használatára a Ve. számos rendelkezést tartalmaz, míg a közterületi személyes kommunikációra építő kampánytevékenység fő szabályként szabadon folytatható, azonban a Ve. 143/B. §-a szerint az ennek során alkalmazott berendezés, kellék elhelyezésére igénybe vett közterület a négy négyzetmétert nem haladhatja meg. A Ve. ebbe a kampánytípusba sorolja különösen a választópolgárokkal való kapcsolatfelvételt, a közügyekről folytatott személyes beszélgetést, a szórólaposztást illetve az aláírásgyűjtést.

A Ve. kampányeszköznek tekint minden olyan eszközt, amely alkalmas a választói akarat befolyásolására, vagy annak megkísérlésére. Ebben a vonatkozásában a Ve. egy példálózó felsorolást tartalmaz, amely a legjellemzőbb eszközöket emeli ki:

1. plakát,
2. jelölő szervezet vagy jelölt által történő közvetlen megkeresés,
3. politikai reklám,
4. politikai hirdetés és
5. választási gyűlés.

5.2.1. Plakát

A Ve. 144. §-a alkalmazásában plakát:

- a választási falragasz,
- felirat,
- szórólap,
- vetített kép,
- embléma.

A Ve. indokolása megfogalmazza, hogy „a törvény plakátnak tekint minden olyan információ-hordozót, amely statikus információkat hordoz”. A plakát választási plakátnak történő minősítése szempontjából nincs jelentősége a plakát méretének és hordozóanyagának.

A Ve. 144. § (2) bekezdése alapján kampányidőszakban a jelölő szervezeteknek és a jelölteknek nem kell engedélyt kérni, illetve bejelenteni, ha választási plakátot szeretnének készíteni. A plakáton a kiadó nevét, székhelyét és a kiadásért felelős személy nevét fel kell tüntetni.

Plakátot elhelyezni:

- magántulajdonban álló dologon kizárólag a tulajdonos vagy a bérlő,
- állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő dologon a vagyongazdálkodási jog gyakorlójának előzetes, írásbeli hozzájárulásával lehet.

Törvényi tilalom a plakátolásra:

- védett műemléki értéken, védett örökségi elemen, az építészeti örökség védett elemén, védett természeti területen és értéken, továbbá
- állami vagy önkormányzati hatóság elhelyezésére szolgáló épületen vagy azon belül plakátot elhelyezni tilos.

A választási kampányt szolgáló önálló hirdető-berendezés elhelyezésére, valamint az óriásplakátok vonatkozásában a közterület-használatról szóló jogszabályokat kell alkalmazni.

A plakátot úgy kell elhelyezni, hogy az ne fedje más jelölt vagy jelölő szervezet plakátját, és károkozás nélkül eltávolítható legyen. A plakátot az, aki elhelyezte, vagy akinek érdekében elhelyezték, a szavazást követő 30 napon belül köteles eltávolítani, vagy ennek elmaradása esetén az eltávolítás költségét viselni.

5.2.2. Választási gyűlés

A választási kampány alatt választási gyűléseket lehet tartani, melynek szabályait a gyűlekezési törvény tartalmazza. E szerint a közterületre szervezett nyilvános gyűlést annak megtartását megelőzően legalább 48 órával az illetékes rendőrkapitányságnak – Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitányságnak – be kell jelenteni. Közterületnek nem minősülő helyszínen csak az ingatlan tulajdonosának és használójának hozzájárulásával szervezhető gyűlés.

A gyűlekezési törvény rendelkezéseit a választási gyűlésekre is alkalmazni kell.

Az állami és önkormányzati költségvetési szervek számára írja elő a törvény, hogy választási gyűlés megtartására a jelöltek, jelölő szervezetek részére azonos feltételekkel bocsáthatnak rendelkezésre helyiséget és egyéb szükséges berendezést (például emelvény, hangosítás stb.).

Állami vagy önkormányzati hatóság elhelyezésére szolgáló épületben választási kampánytevékenységet folytatni, választási gyűlést tartani tilos, kivéve az ötszáznál kevesebb lakosú településen, feltéve, hogy más közösségi célú épület nem áll rendelkezésre.

5.2.3. Politikai reklám

Az Alaptörvény IX. cikk (3) bekezdése szerint:

„A demokratikus közvélemény kialakulásához választási kampányidőszakban szükséges megfelelő tájékoztatás érdekében politikai reklám médiaszolgáltatásban kizárólag ellenérték nélkül, az esélyegyenlőséget biztosító, sarkalatos törvényben meghatározott feltételek mellett közölhető.”

A médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi LXXXV. törvény (a továbbiakban: Mttv.) 203. § 55. pontja szerint:

„55. Politikai reklám: valamely párt, politikai mozgalom vagy a kormány népszerűsítését szolgáló vagy támogatására ösztönző, illetve azok nevét, célját, tevékenységét, jelszavát, emblémáját népszerűsítő, a reklámhoz hasonló módon megjelenő, illetve közzétett műsorszám.”

A Ve. a politikai reklámot az Mttv. 203. § 55. pontja szerint definiálja azzal az eltéréssel, hogy a párt, politikai mozgalom és kormány alatt jelölő szervezetet és független jelöltet kell érteni. A Ve. a politikai reklám közzétételére általános jellegű szabályokat határoz meg. A törvény által nem szabályozott kérdésekben az Mttv. rendelkezéseit rendeli alkalmazni.

A médiaszolgáltató egyenlő feltételek mellett – különös tekintettel a politikai reklámok számára, megjelenési sorrendjére, időtartamára és az adásba kerülés időpontjára – teheti közzé a jelöltet, illetve listát állító jelölő szervezetek és a független jelöltek politikai reklámjait. Közös jelölt, illetve közös lista esetén a jelölő szervezetek együttesen jogosultak a politikai reklám megrendelésére. A politikai reklámhoz véleményt, értékelő magyarázatot fűzni tilos. A politikai reklám közzétételéért a médiaszolgáltató ellenszolgáltatást nem kérhet, és nem fogadhat el.

Az audiovizuális médiaszolgáltatásban közzétételre szánt politikai reklám megrendelője köteles a reklám feliratozásáról vagy jelnyelvi tolmácsolással való ellátásáról gondoskodni.

Politikai reklám közzététele a közszolgálati médiaszolgáltatásban

A Duna Médiaszolgáltató Zrt. lineáris médiaszolgáltatásában köteles közzétenni annak a nyolc jelölő szervezetnek a politikai reklámjait, amelyek országos összesítésben a legtöbb képviselő- és polgármesterjelöltet állították (a közös jelölteket és listákat a jelölés arányában kell figyelembe venni).

Erre azonban csak azt követően kerülhet sor, hogy valamennyi listát a helyi és a területi választási bizottságok jogerősen nyilvántartásba vettek.

A közzététel időtartamára vonatkozó rendelkezések az alábbiak:

- a rendelkezésre álló műsoridő tartama a nyolc legtöbb képviselő- és polgármesterjelöltet állító jelölő szervezet és a közszolgálati médiaszolgáltató tekintetében együttesen háromszáz perc,
- a rendelkezésre álló időtartamot a nyolc jelölő szervezet között egyenlő arányban kell felosztani,
- a rendelkezésre álló időtartamot egy lineáris audiovizuális és egy rádiós médiaszolgáltatása között egyenlő arányban kell felosztani, azaz 150 perc jut a televíziós és 150 perc a rádiós médiaszolgáltatásra is.

A politikai reklámot a közszolgálati médiaszolgáltató a legnagyobb éves átlagos közönségaránnyal bíró audiovizuális, illetve rádiós médiaszolgáltatásában teszi közzé.

A közszolgálati médiaszolgáltató naponta három alkalommal a Ve. rendelkezései szerint köteles biztosítani a politikai reklámok közzétételét.

Politikai reklám közzététele a kereskedelmi médiaszolgáltatásban

A közszolgálatinak nem minősülő, országosan elérhető lineáris médiaszolgáltatást nyújtó médiaszolgáltató legkésőbb a szavazást megelőző 50. napon közli a Nemzeti Választási Bizottsággal, ha biztosítani kívánja politikai reklám közzétételének lehetőségét. Amennyiben határidőben nem nyilatkozik, politikai reklámot nem tehet közzé. A politikai reklám közzétételére a Ve. közszolgálati médiaszolgáltatókra vonatkozó rendelkezései irányadók, mely alól kivétel a legnagyobb éves átlagos közönségaránnyal bíró médiaszolgáltatásában való közzétételre vonatkozó kötelezettség.

A politikai reklámok közzétételére szánt összes időtartamot a médiaszolgáltató határozza meg, de az nem lehet kevesebb, mint a közszolgálati médiaszolgáltatóra eső időtartam fele (azaz 150 perc).

A Nemzeti Választási Bizottság a politikai hirdetés és politikai reklám közzétételéről szóló 2/2014. NVB iránymutatásában kifejtette, hogy Ve. irányadó rendelkezéseiből az következik, hogy a helyi és körzeti médiaszolgáltatókra a Ve. 147. §-ában lefektetett általános szabályok alkalmazandók, mely

alapján azok kizárólag egyenlő feltételek mellett, ellenszolgáltatás nélkül tehetnek közzé politikai reklámot. A helyi és körzeti médiaszolgáltatókat politikai reklám közzétételére vonatkozó bejelentési kötelezettség nem terheli, és az általános szabályok betartása mellett időtartambeli és időszaki korlátozás nélkül közvetíthetnek politikai reklámot. (Lásd: a politikai hirdetés és politikai reklám közzétételéről szóló 2/2014. NVB iránymutatás)

5.2.4. Politikai hirdetés

A politikai hirdetés az ellenérték fejében közzétett, valamely jelölő szervezet vagy független jelölt népszerűsítését szolgáló vagy támogatására ösztönző, illetve azok nevét, célját, tevékenységét, jelszavát, emblémáját népszerűsítő, sajtótermékben közzétett médiatartalom vagy filmszínházban közzétett audiovizuális tartalom.

Az Mttv. 203. § 60. pontjában foglaltak alapján sajtótermék a napilap és más időszaki lap egyes számai, valamint az internetes újság vagy hírportál, amelyet gazdasági szolgáltatásként nyújtanak, amelynek tartalmáért valamely természetes vagy jogi személy szerkesztői felelősséget visel, és amelynek elsődleges célja szövegből, illetve képekből álló tartalmaknak a nyilvánosságához való eljuttatása tájékoztatás, szórakoztatás vagy oktatás céljából, nyomtatott formátumban vagy valamely elektronikus hírközlő hálózaton keresztül. A sajtótermékek nyilvántartását a Nemzeti Hírközlési és Médiahatóság vezeti, honlapjukon ez bárki számára elérhető.

A sajtótermékben közzétett politikai hirdetésnek azonnal felismerhetőnek, és más médiatartalmaktól megkülönböztethetőnek kell lennie.

Bejelentési kötelezettség

Amennyiben sajtótermék politikai hirdetést kíván közzé tenni, a választás kitűzését követő 5 munkanapon belül, az Állami Számvevőszékhez (a továbbiakban: ÁSZ) el kell juttatnia hirdetési szolgáltatásainak árjegyzékét. Az ÁSZ a politikai hirdetést közzé tenni kívánó sajtótermék árjegyzékét nyilvántartásba veszi, és honlapján közzéteszi. A nyilvántartásba vett árjegyzéket a sajtótermék a honlapján közzéteszi.

Az a sajtótermék, amelynek árjegyzékét az ÁSZ nem vette nyilvántartásba, nem közzé tenni politikai hirdetést. Viszont fontos megjegyezni, hogy amennyiben a sajtótermék élt a bejelentéssel, akkor valamennyi hirdetőtől be kell fogadnia a közzétételre szánt politikai hirdetést, azok megjelentetését sem tartalmi, sem terjedelmi okok miatt nem tagadhatja meg.

Magyarországon letelepedett kiadók sajtótermékei közül csak az közzé tenni politikai hirdetést, amely az Mttv. szerinti hatósági nyilvántartásban szerepel.

5.2.5. Közvetlen politikai kampány

A közvetlen politikai kampány a választási kampányanyagának a választópolgár részére közvetlen megkeresés módszerével történő eljuttatása.

A választópolgár azonban jogosult megtiltani, hogy a választási szervek a róla nyilvántartott adatokat a névjegyzékből való adatszolgáltatás szabályai szerint a jelölő szervezeteknek, jelölteknek kiadják.

A választópolgár egyéb adatai felhasználásához – mint mobiltelefonszám, elektronikus levélcím – a kifejezett hozzájárulása szükséges.

5.3. Tiltott kampánytevékenység

5.3.1. *Mozgóurna igénylésére és a szavazóhelyiséghez történő szállításra való nyilvános felhívás*

A Ve. 143/A. § (2) rendelkezése szerint mozgóurna igénylésére és a szavazóhelyiséghez történő szállításra nyilvános felhívás nem tehető közzé, szavazóhelyiséghez történő autóbuszos személyszállítás nem végezhető. (Lásd: a szavazás napján történő autóbuszos személyszállítás egyes kérdéseiről szóló 3/2014. NVB iránymutatás)

5.3.2. *Relatív területi kampánytilalom*

A Ve. 143. §-a szerint a szavazóhelyiséget magába foglaló épületnek a szavazóhelyiség megközelítését szolgáló bejáratától számított 150 méteres távolságon belül – közterületen – választási kampánytevékenység a szavazás napján nem folytatható.

A relatív területi kampánytilalom az aktív kampánytevékenység folytatására vonatkozik, amelynek alapján a közterületen a szavazás napját megelőző napokon jogszerűen elhelyezett plakátokat nem kell leszedni.

A Ve. 143. §-ában foglalt relatív területi kampánytilalom sérelmét valósítja meg, ha valamely jelölt vagy jelölő szervezet népszerűsítése érdekében bárki olyan tevékenységet folytat, mely miatt a szavazóhelyiséget magába foglaló épületnek a szavazóhelyiség megközelítését szolgáló bejáratától számított 150 méteren belül, illetve magában a szavazóhelyiségben a választói akarat befolyásolására alkalmas tartalom hallható vagy látható. A jogsértés ténye akkor is megvalósul, ha a berendezés vagy jármű, melyből a választói akarat befolyásolására alkalmas tartalmat sugározzák vagy vetítik, a szavazóhelyiséget magába foglaló épület bejáratától számított 150 méteren kívül helyezkedik el.

5.3.3. *Politikai reklám, választási gyűlés, közvélemény-kutatás*

A szavazás napján nem lehet politikai reklámot közzétenni, választási gyűlést tartani, továbbá közvélemény-kutatást végző személy a szavazóhelyiség céljára szolgáló épületben nem léphet be, valamint az épületből kilépő választópolgárok megkérdezésével végzett közvélemény-kutatás (exit poll) eredménye a szavazás befejezéséig nem hozható nyilvánosságra.

5.4. Adatszolgáltatás a névjegyzékből

A szavazóköri névjegyzékben szereplő választópolgárok nevét, lakcímét, életkorát és nemét – azok kivételével, akik annak kiadását kifejezetten megtiltották:

- az egyéni jelölt kérésére – az érintett választókerületre kiterjedően – a jelölt nyilvántartásba vételére illetékes választási bizottság mellett működő választási iroda,
- a listát állító jelölő szervezet kérésére – a jelölő szervezet által megjelölt választókerületekre kiterjedően a Nemzeti Választási Iroda
- az adatszolgáltatási díj megfizetését követően, de legkorábban az illetékes bizottság általi nyilvántartásba vételüket követően átadja.

Az adatszolgáltatás díja az adatszolgáltatásban szereplő választópolgáronként három forint.

A Ve. értelmében az adatszolgáltatás adatait kizárólag közvetlen politikai kampány céljára lehet felhasználni. Egyéb célú felhasználásuk, másolásuk, harmadik személynek történő átadásuk tilos.

A jogalkotó a választópolgár információs önrendelkezési jogának érvényesülése érdekében azonban lehetővé teszi, hogy a választópolgár megtilthassa a róla nyilvántartott adatok választási szervek általi kiadását, így azon választópolgárok adatai nem adhatóak ki a jelöltek, jelölő szervezetek kérésére, akik – erre irányuló névjegyzékkel kapcsolatos kérelmükben – az adatok kiadását megtiltották.

Az adatszolgáltatás adatait a nyilvántartásba vett jelölt és listát állító jelölő szervezet legkésőbb a szavazás napján 16.00 óráig köteles megsemmisíteni, és az erről készült jegyzőkönyvet 3 napon belül köteles átadni az adatszolgáltatást teljesítő választási irodának.

6. JOGORVOSLATOK

6.1. A jogorvoslatok fajtái

A jogorvoslatok három fajtája:

- kifogás,
- fellebbezés,
- bírósági felülvizsgálati kérelem.

Ezen felül rendkívüli jogorvoslati lehetőség az Alaptörvényben foglalt jogok megsértése esetén alkotmányjogi panasz benyújtása az Alkotmánybírósághoz.

6.2. Jogorvoslati határidők

A jogorvoslati kérelmek benyújtására, valamint azok elbírálására – a speciális jogorvoslati eljárásokat kivéve – 3 napos határidő áll az érintettek rendelkezésére a jogsértés elkövetésétől, illetve a megtámadott választási bizottság határozatának meghozatalától.

A határidőket naptári napokban kell számítani. A Ve-ben meghatározott határidő minden esetben jogvesztő, késedelem kimentésére, illetve igazolás előterjesztésére nincs mód. A határidő annak utolsó napján 16.00 órakor jár le, a választási bizottság rendelkezésére nyitva álló határidő 24.00 órakor jár le.

6.3. Jogorvoslati szervek és a hatáskörök

A helyi választási bizottság dönt:

- minden olyan kifogásról, amely kifejezetten az egyéni listás, az egyéni választókerületi, a kompenzációs listás vagy a polgármester-választáshoz kapcsolódik,
- közös eljárásban az EP-választáshoz kapcsolódó, kizárólag a HVB illetékességi területét érintő kifogásról,
- az SZSZB tevékenysége, döntése elleni kifogásról, valamint a szavazóhelyiségben elkövetett egyéb cselekménnyel kapcsolatos kifogásról,
- a HVI, illetve annak vezetője tevékenysége, döntése elleni kifogásról.

A területi választási bizottság dönt:

- minden olyan kifogásról, amely kifejezetten a vármegyei vagy fővárosi önkormányzati választáshoz vagy a főpolgármester-választáshoz kapcsolódik,
- közös eljárásban az EP-választáshoz kapcsolódó, kizárólag a TVB/FVB illetékességi területét érintő kifogásról,
- minden olyan kifogásról, amely nem tartozik az előző pont alá, és az elkövetés helye a TVB illetékességi területén található,
- a körzeti és helyi, illetve lekérhető médiaszolgáltatással vagy nem országosan terjesztett sajtótermékkel kapcsolatos kifogásról,

- a TVI, OEVI illetve annak vezetője tevékenysége, döntése elleni kifogásról,
- a helyi választási bizottság döntése elleni fellebbezésről.

A Nemzeti Választási Bizottság dönt:

- minden olyan kifogásról, amely nem tartozik a HVB vagy a TVB hatáskörébe, és az elkövetés helye nem határozható meg,
- a médiaszolgáltatók, a sajtó, illetve a filmszínházak választási kampányban való részvételével kapcsolatos kifogásról,
- az NVI illetve annak vezetője tevékenysége, döntése elleni kifogásról,
- a TVB elsőfokú döntése elleni fellebbezésről.

6.4. A kifogás

6.4.1. A benyújtásra jogosultak

Kifogást a választásra irányadó jogszabály, illetve a választás és a választási eljárás alapelveinek megsértésére hivatkozással a központi névjegyzékben szereplő választópolgár, jelölt, jelölő szervezet, továbbá az ügyben érintett természetes és jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet nyújthat be.

A felsorolás alapján látható, hogy a benyújtásra jogosultak két csoportra oszthatók. Az első csoportba a választópolgárok és a jelöltek, valamint a jelölő szervezetek tartoznak, akik ilyen minőségükben alanyi jogon nyújthatnak be kifogást. A második csoportba tartozó – az első körbe nem tartozó – természetes és jogi személy, valamint jogi személyiség nélküli szervezet akkor élhet kifogással, ha az ügyben érintett, erre hivatkozik is beadványában, és az érintettségét igazolja vagy valószínűsíti.

6.4.2. Benyújtási határidő

Kifogást úgy kell benyújtani, hogy az legkésőbb a sérelmezett jogszabálysértés elkövetésétől számított 3. napon megérkezzen az elbírálásra jogosult választási bizottsághoz. Folyamatos jogszabálysértés esetén a kifogást a jogsértés fennállása alatt folyamatosan, illetve annak megszűnését követő 3 napon belül lehet benyújtani. A nyomtatott sajtó esetében azonban a jogsértés időpontjának a megjelenés időpontját kell tekinteni és a 3 napos benyújtási határidőt ettől kell számítani.

6.4.3. A benyújtás módja, a kifogás tartalma

A Ve. értelmében kifogást benyújtani kizárólag írásban lehet.

A kifogásnak tartalmaznia kell:

- a jogszabálysértés megjelölését,
- a jogszabálysértés bizonyítékait,
- a kifogás benyújtójának nevét, lakcímét vagy székhelyét,
- a kifogás benyújtójának személyi azonosítóját, illetve ha a külföldön élő, magyarországi lakcímmel nem rendelkező választópolgár nem rendelkezik személyi azonosítóval, a magyar állampolgárságát igazoló okiratának típusát és számát, vagy jelölő szervezet vagy más szervezet esetében a bírósági nyilvántartásba-vételi számát.

Az NVB és a Kúria joggyakorlata szerint a kifogásnak már benyújtásakor tartalmaznia kell a fenti elemeket, azok későbbi pótlására, a kifogás kiegészítésére nincs lehetőség, a bizottságnak a benyújtott dokumentumok alapján kell elbírálnia a kifogást.

Így például nem elég a tanút megjelölni, hanem a nyilatkozatát írásba kell foglalni és azt kell benyújtani, vagy például nem elég általánosságban hivatkozni a V. megsértésre, hanem konkrétan meg kell jelölni azt a jogszabályhelyet, melyet az elkövető cselekménye sért.

Többes kérelem

A jogorvoslati kérelmek egy része több eljárást kezdeményez egy beadványban. Ebben az esetben az egyes eljárásokat el kell különíteni, és önálló ügyként kell kezelni őket, ennek eredményeként elképzelhető, hogy a címzett bizottságnak több határozatot kell hoznia, vagy az egyik ügytípusban határozatot kell hozni, míg a beadvány másik részét át kell tenni más bizottsághoz, vagy akár a beadványt két különböző bizottsághoz kell átteni.

Két példa szemléltetésül. Első esetben a helyi tévé csatornán elhangzik egy riport az esélyes jelöltekkel. Egy jelölt – aki meghívást nem kapott – egyrészt sérelmezi a meghívás mellőzését, másrészt az egyik nyilatkozó személyével kapcsolatos kijelentéseit. Ilyenkor külön kell kezelni a médiaszolgáltató tevékenységét a meghívás elmaradása miatt, illetve a műsorban nyilatkozó jelölt kijelentéseit. Második példában egy jelölt kifogásolja, hogy a plakátjait leragasztották, az Alma utcában lévőket a Lepke Párt elnöke, míg a Körte utcában lévőket a Pillangó Párt elnök asszonya. Bár a cselekmények ugyanazok, itt is két eljárást kell lefolytatni, a két szervezet vonatkozásában külön-külön.

6.4.4. Kifogás a választási iroda tevékenységével szemben

A választási iroda tevékenységével kapcsolatban is lehet kifogást benyújtani, ennek elbírálása annak a választási bizottságnak a hatáskörébe tartozik, amely mellett a választási iroda működik. Ha az adott választáson ez a választási bizottság nem működik, akkor a felettes választási iroda mellett működő választási bizottság jár el.

6.4.5. Áttétel

Ha a kifogás elbírálására nem az a választási bizottság illetékes, amelyhez azt benyújtották, a választási bizottság az ügyet – legkésőbb a beérkezését követő napon – jegyzőkönyvbe foglalt döntéssel átteszi az annak elbírálására illetékes választási bizottsághoz. A választási bizottság ügyrendjében vagy egyedi, jegyzőkönyvbe foglalt döntéssel az elnököt is felhatalmazhatja az áttételre, ilyenkor a bizottság elnöke egyszerű, de rövid jogi indoklást tartalmazó átirattal küldi meg az ügyet a másik bizottság részére. Fontos kiemelni, hogy áttétellel csak kifogást és csak másik bizottság részére lehet átteni.

A választási bizottság köteles eljárni a hozzá áttett ügyben. Ez alól egy kivétel van, mégpedig az NVB a hozzá áttett ügyet további egy napon belül ismételtén átteheti, vagy akár vissza is teheti az eredeti címzettnek. Ha pedig a választási bizottság, illetve a bizottság elnöke az ügyet nem teszi át az illetékes választási bizottsághoz, a választási bizottság köteles az ügyben eljárni. Ezek az előírások is garantálják, hogy a benyújtott kifogások rövid időn belül el legyenek bírálva, és így a választási eljárás jogszerűen és gyorsan befejeződjön, ezen belül az eredmények megállapítása és jogerőssé válása minél hamarabb megtörténjen.

A Nemzeti Választási Bizottság következetes joggyakorlata, hogy a bizottságok és átruházott jogkörben az elnökök hatásköre az egy napon belüli áttételt teszi lehetővé, az azon túli áttétel joghatás

kiváltására nem alkalmas. Ilyen esetekben az áttételt soron kívül vissza kell küldeni az áttételt fogadatosítani akaró bizottság részére az eljárás lefolytatására.

Az áttételek kapcsán felhívánk a figyelmet az úgynevezett „médiás” ügyekre, melynek során fokozott figyelemmel kell eljárni.

Első feladat ezen kifogások körében, hogy azt kell eldönteni, hogy a sajtó vagy a média milyen formában jelenik meg, így nem mindegy, hogy ők a jogsértés elkövetői (például nem biztosítanak megjelenési lehetőséget az egyik jelöltnek), ilyenkor speciális, a média kampányban való részvételével kapcsolatos jogorvoslattal állunk szemben; vagy csak közvetítői a jogsértésnek (például az egyik jelölt nyilatkozatát véli a kifogástevő jogsértőnek), és az eljárást az általános rend szerint kell lefolytatni. (Lásd a 6.4.3. pont végén található példák közül az elsőt.) Amennyiben pedig a média kampányban való részvételével kapcsolatos jogorvoslattal találkozunk, akkor az eljárási jogosultságokra különös figyelmet kell fordítani, hogy csak akkor kerüljön sor áttételre, ha az indokolt, ha viszont indokolt, akkor mindenképp történjen meg az áttétel, hogy a Ve. hatásköri illetékességi rendje ne sérüljön.

6.4.6. Elbírálási határidő

A választási bizottság legkésőbb a kifogás beérkezésétől számított 3 napon belül dönt, míg az általános választásnapra kampányszabály sértés esetén az NVB legkésőbb az 5. napon köteles dönteni.

(Kivétel! Nem kitűzött választáshoz kapcsolódó kifogás esetén legkésőbb a beérkezést követő 15. napon kell az illetékes bizottságnak döntenie.)

A választási bizottság döntései esetében a Ve. 10. § (3) bekezdés második fordulata alapján a rendelkezésre álló határidő 24.00 órakor jár le. Ráadásul ez a határidő nem jogvesztő, a bizottság döntési kötelezettsége ezt követően is fennáll, és a mulasztás miatt akár jogorvoslat is kezdeményezhető, melyről az alábbiakban részletesen is szó lesz.

6.4.7. A döntés és a szankciók

A választási bizottság a kifogást – érdemi vizsgálat nélkül, vagy érdemi vizsgálat alapján – elutasítja, vagy annak helyt ad.

A kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az:

- nem jogosult nyújtotta be,
- elkésett,
- nem tartalmazza a jogszabálysértés megjelölését,
- nem tartalmazza a jogszabálysértés bizonyítékait,
- nem tartalmazza a kifogás benyújtójának nevét, lakcímét vagy székhelyét,
- nem tartalmazza a kifogás benyújtójának személyi azonosítóját, illetve a külföldön élő, Magyarországon lakcímmel nem rendelkező választópolgár magyar állampolgárságát igazoló okiratának típusát és számát, vagy jelölő szervezet vagy más szervezet esetében a bíróság nyilvántartásba-vételi számát,
- annak elbírálása nem tartozik egyik választási bizottság hatáskörébe sem.

Ha a választási bizottság a kifogásnak helyt ad:

- megállapítja a jogszabálysértés tényét,
- a jogsértőt eltiltja a további jogszabálysértéstől,
- a választási eljárást vagy annak a jogorvoslattal érintett részét megsemmisíti és megismételteti,

- bírságot szabhat ki a választási kampány szabályainak megsértése, valamint a névjegyzékből szolgáltatott adatok megsemmisítési szabályainak megszegése esetében.¹⁸

A bírság kiszabásáról, és annak mértékéről a bizottság mérlegelési jogkörében dönthet.

A bírság legmagasabb összege természetes személy esetén a kötelező legkisebb munkabér havi összegének ötszöröse, egyébként a kötelező legkisebb munkabér havi összegének tizenötszöröse.

A rendelkezésre bocsátott valamennyi ajánlóív benyújtásának elmulasztása esetén a bírság összege minden be nem nyújtott ajánlóív után ezer forint. A bizottság ez esetben hivatalból jár el és hozza meg határozatát. Nem szabható ki bírság a határidő elteltét követő napon benyújtott, ajánlást nem tartalmazó ajánlóív után.

6.4.8. A határozat közlése

A határozatot – ha jelen van, vagy ha elektronikus levélcíme rendelkezésre áll – a meghozatala napján haladéktalanul, ha ez nem lehetséges, a meghozatalát követő napon haladéktalanul, rövid úton kell közölni a kérelmezővel, valamint azzal, akire a határozat jogot vagy kötelezettséget keletkeztet vagy származtat.

A határozat rövid úton való közlése:

- a jelenlévők részére a határozat átadásával,
- elektronikus levélben vagy
- a kézbesítési megbízott részére az előbbieken meghatározott módon

történhet.

A határozat rövid úton való közlésének módját a kérelmező jelöli meg.

A határozatot nyilvánosságra kell hozni.

6.5. A fellebbezés

6.5.1. A benyújtásra jogosultak

Fellebbezést a választási bizottság elsőfokú határozata ellen az ügyben érintett természetes és jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet nyújthat be. Nem nyújthat be fellebbezést a megtámadott határozatot hozó bizottság elnöke és annak tagja.

A kifogáshoz képest a fellebbezés benyújtására jóval szűkebb személyi kör jogosult, sem a választópolgárokat, sem a jelölteket, illetve jelölő szervezeteket nem illeti meg alanyi jogon a fellebbezés lehetősége. Mint ahogy a fentiekben rögzítettük fellebbezést csak érintett nyújthat be, és a kifogás szabályainál kifejtettekkel megegyezően erre hivatkozni is kell a beadványban, és az érintettségét igazolni vagy valószínűsíteni kell.

¹⁸ A jogorvoslati eljárásban lehetséges eseteken túl a bizottság bírságot szab ki a jelölt, jelölő szervezet rendelkezésére bocsátott ajánlóív visszaadási kötelezettség elmulasztása esetén is.

A rendelkezésre bocsátott valamennyi ajánlóív benyújtásának elmulasztása esetén a bírság összege minden be nem nyújtott ajánlóív után ezer forint. A bizottság ez esetben hivatalból jár el és hozza meg határozatát. Nem szabható ki bírság a határidő elteltét követő napon benyújtott, ajánlást nem tartalmazó ajánlóív után.

6.5.2. A fellebbezés jogalapja

A fellebbezés a választási bizottság elsőfokú határozata ellen irányul.

Fellebbezést lehet benyújtani:

- jogszabálysértésre hivatkozással,
- a bizottság mérlegelési jogkörében hozott határozata ellen.

Nem lehet fellebbezni:

- a jegyzőkönyvbe foglalt döntés,
- a másodfokon eljáró bizottság határozata,
- a Nemzeti Választási Bizottság határozata ellen.

6.5.3. A benyújtás helye, ideje, módja

A fellebbezést a megtámadott határozatot hozó választási bizottságnál kell előterjeszteni, úgy, hogy a megtámadott határozat meghozatalától számított 3 napon belül megérkezzen. A fellebbezést írásban lehet benyújtani.

A Ve. szabályai és az elsőfokú határozat rendelkező részének a jogorvoslatokra vonatkozó tájékoztatása egyértelműen meghatározzák, hogy a fellebbezést hova és milyen módon lehet benyújtani. Az előbbiekből következik, hogy a fellebbező teljes mértékben tisztában van ezekkel a szabályokkal, ezért az esetlegesen rossz helyre benyújtott fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, azt áttenni, vagy az elbírálásra jogosult részére megküldeni nem lehet.

A fellebbezésnek tartalmaznia kell:

- a kérelem jogi alapját, azaz a jogszabálysértés megjelölését, vagy mérlegelésre hivatkozást,
- a kérelem benyújtójának nevét, lakcímét vagy székhelyét,
- a kérelem benyújtójának személyi azonosítóját, illetve ha a külföldön élő, magyarországi lakcímmel nem rendelkező választópolgár nem rendelkezik személyi azonosítóval, a magyar állampolgárságát igazoló okiratának típusát és számát, vagy jelölő szervezet vagy más szervezet esetében a bírósági nyilvántartásba-vételi számát.

A fellebbezést a választási iroda az ügy összes iratával együtt a beérkezése napján felterjeszti az elbírálásra jogosult választási bizottság elé.

A fellebbezésben új tények és bizonyítékok is felhozhatók.

6.5.4. Döntés a fellebbezésről

A fellebbezést elbíráló választási bizottság a fellebbezésnek helyt ad és az első fokú választási bizottsági határozatot megváltoztatja, vagy a fellebbezést elutasítja és a bizottság határozatát helyben hagyja.

A fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha:

- nem az arra jogosultak nyújtották be,
- elkésett,
- nem tartalmazza a fellebbezés kötelező tartalmi elemeit,
- nem a megtámadott határozatot hozó választási bizottsághoz nyújtották be.

Nem lehet elutasítani a fellebbezést abban az esetben, ha az elbírálásra jogosult választási bizottsághoz terjesztették elő. Ebben az esetben az elbírálásra jogosult bizottság mellett működő választási iroda feladata, hogy valamennyi kapcsolódó iratot beszerezze.

A fellebbezésről az arra jogosult választási bizottság legkésőbb a beérkezéstől számított 3 napon belül dönt. (Kivétel! Nem kitűzött választáshoz kapcsolódó fellebbezés esetén legkésőbb a beérkezést követő 15. napon kell az illetékes bizottságnak döntenie.) Az ugyanazon elsőfokú határozat ellen benyújtott fellebbezéseket a választási bizottság egy eljárásban is elbírálhatja. A fellebbezés során a bizottság a sérelmezett határozato(ka)t, valamint az azt megelőző eljárás(oka)t vizsgálja.

A választási bizottság – amennyiben a fellebbezés érdemi vizsgálat nélküli elutasítására nem került sor – a megtámadott határozatot:

- helybenhagyja vagy
- megváltoztatja.

A bizottságnak érdemben kell döntést hoznia, az első fokon eljáró választási bizottság új eljárásra utasításának nincs helye.

6.5.5. A határozat közlése

A fellebbezési eljárás során hozott határozatot a másodfokon eljáró bizottság közli a fellebbezővel, azal, akire a határozat jogot vagy kötelezettséget keletkeztet vagy származtat, és mindazokkal, akikkel az elsőfokú határozatot is közölték.

A másodfokon eljáró választási bizottság a fellebbezés elbírálása érdekében megküldött iratokat a határozat jogerőre emelkedését követően visszaküldi a felülvizsgált határozatot hozó választási bizottságnak.

6.6. Speciális jogorvoslatok

A tananyag egyes részeinél is kifejtésre kerültek azok a speciális jogorvoslati szabályok, melyek adott ügytípusok esetén az általánostól eltérő jogorvoslati előírásokat tartalmaznak, azonban jelen fejezetben összefoglalva is ismertetjük a speciális rendelkezéseket.

6.6.1. Szavazókörök kialakításával kapcsolatos jogorvoslat

A HVI vezetőjének a szavazókörök kialakításáról és felülvizsgálatáról szóló határozata ellen a határozat közzétételének időtartama alatt lehet fellebbezést benyújtani a HVI vezetőjéhez.

A fellebbezést a TVI vezetője bírálja el, a beérkezést követő 3 napon belül. A TVI vezetője a szavazóköri beosztást módosítja, vagy a fellebbezést elutasítja. A TVI vezetőjének döntése ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

6.6.2. Névjegyzékkel kapcsolatos jogorvoslat

A Nemzeti Választási Iroda:

- központi névjegyzékkel kapcsolatos döntése ellen legkésőbb az annak meghozatalát követő 30. napon lehet fellebbezést benyújtani;
- szavazóköri névjegyzékkel kapcsolatos döntése ellen legkésőbb az arról szóló értesítés kézhezvételét, illetve elektronikus címre küldött értesítés esetén az értesítés megküldését követő 3 napon belül lehet fellebbezést benyújtani, de legkésőbb a szavazást megelőző 2. napon 14.00 óráig.

A fellebbezést a választási iroda vezetőjéhez kell benyújtani, aki a benyújtást követő 15 napon belül, míg a választás kitűzését követően legkésőbb a beérkezését követő napon, de legkésőbb a szavazást megelőző 2. nap 15.00 óráig dönt. Ha a választási iroda vezetője a fellebbezésnek helyt ad, a névjegyzéket módosítja, ellenkező esetben a fellebbezést felterjeszti a Fővárosi Törvényszékhez.

A választási iroda vezetőjének döntését az érintettel, valamint a fellebbezés benyújtójával, a bíróság határozatát a megtámadott határozatot hozó választási iroda vezetőjével is közölni kell.

A bíróság a fellebbezésről legkésőbb a beérkezését követő 15. napon, a választás kitűzését követően meghozott döntés esetén a beérkezését követő 3 napon belül, de legkésőbb a szavazást megelőző napon dönt. A bírósági eljárásban az ügyvédi képviselet – szemben az általános előírásokkal – nem kötelező. A bíróság vagy elrendeli a névjegyzék módosítását, vagy a fellebbezést elutasítja.

6.6.3. Jelöltek, listák sorrendjével kapcsolatos jogorvoslat

A jelöltek, listák sorrendjét megállapító választási bizottsági döntés ellen nincs helye önálló jogorvoslatnak, az a szavazólap adattartalmának jóváhagyása elleni bírósági felülvizsgálati kérelembe foglalható.

6.6.4. A szavazólap adattartalmával kapcsolatos jogorvoslat

A szavazólap adattartalmát megállapító választási bizottság döntése ellen fellebbezést nem, csak bírósági felülvizsgálati kérelmet lehet benyújtani.

A felülvizsgálati kérelmet a megtámadott határozatot hozó választási bizottságnál kell benyújtani úgy, hogy az legkésőbb a határozat meghozatalát követő napon megérkezzen.

A bírósági felülvizsgálati kérelmet a Kúria bírálja el legkésőbb a kérelem felterjesztését követő napon.

6.6.5. Választás eredménye elleni jogorvoslat

Az SZSZB szavazóköri eredményt megállapító döntése ellen önálló fellebbezésre nincs lehetőség, csak a választási bizottság eredményt megállapító döntése elleni fellebbezéssel együtt van helye.

A választási bizottság eredményt megállapító döntése ellen

- az SZSZB szavazóköri eredményt megállapító döntésének törvénysértő voltára,
- a szavazóköri eredmények összesítésére és a választási eredmény megállapítására vonatkozó szabályok megsértésére hivatkozással lehet fellebbezést benyújtani.

Ha az SZSZB szavazóköri eredményt megállapító döntésének törvénysértő voltára hivatkozással adták be a fellebbezést, és a fellebbezés elbírálása csak a szavazatok újraszámolása esetén lehetséges,

a fellebbezést elbíráló bizottság köteles a szavazatokat újraszámolni. Ebben az esetben az elbírálásra rendelkezésre álló határidő 6 napra nő, és az újraszámolást végző bizottság igénybe veheti a választási iroda segítségét.¹⁹ Ha az SZSZB a szavazóköri eredményt megállapította, a szavazatok újraszámolásának nincs más módja, csak az itt leírt.

Az önkormányzati és nemzetiségi választás eredménye elleni bírósági felülvizsgálati kérelemről a Kúria 8 napon belül dönt.

6.6.6. Jogorvoslat a választási szerv hallgatása miatt

Ha a HVB vagy a HVI eljárási kötelességének határidőben nem tesz eleget, a TVB, illetve a TVI az erre irányuló kifogás megérkezésétől vagy hivatalos tudomásszerzéstől számított 3 napon belül megállapítja a jogszabálysértést, valamint:

- a mulasztó választási szervet az eljárás során kívüli lefolytatására utasítja, vagy
- meghozza az elmulasztott döntést.

Ugyanígy kell eljárni az NVB-nek, illetve az NVI-nek a TVB/TVI jogsértése esetén. A Kúria az NVB helyett az elmulasztott döntést nem hozhatja meg, hanem az eljárás során kívüli lefolytatására utasítja, kivéve egy esetet, mégpedig ha az NVB a Kúria eredmény-megállapításra vonatkozó utasításának két napon belül nem tesz eleget, a Kúria a jegyzőkönyvek alapján két napon belül megállapítja a választás eredményét.

Az NVI jogsértése esetén ez a speciális jogorvoslati forma nem érhető el, viszont a választási iroda tevékenységével kapcsolatban kifogást lehet benyújtani az NVB-hez.

6.6.7. A média kampányban való részvételével kapcsolatos jogorvoslat

Az NVB bírálja el a médiaszolgáltatók és a sajtó, illetve a filmszínházak választási kampányban való részvételével – a Ve. rendelkezéseinek megsértésével – kapcsolatos kifogást.

A médiatartalom-szolgáltató székhelye vagy lakóhelye szerint illetékes TVB bírálja el a körzeti és helyi, illetve lekérhető médiaszolgáltatóval vagy nem országosan terjesztett sajtótermékkel kapcsolatos kifogást.

A kifogásban a kérelmező megjelöli, vagy lehetőség szerint csatolja a törvénysértés bizonyítékaként szolgáló műsorszámot. Amennyiben a kérelmező nem csatolta a megjelölt műsorszámot, és az szükséges lenne a kifogás elbírálásához, akkor azt az illetékes választási bizottság hivatalból szerzi be.

A választási bizottság a kifogásnak helyt adó döntésében, az általános jogkövetkezmények alkalmazásán túl kötelezi a médiatartalom-szolgáltatót, hogy határozata rendelkező részét:

- napilap és internetes sajtótermék, valamint lekérhető médiaszolgáltatás esetében a határozat közlésétől számított 3 napon belül, a jogsértő közléshez hasonló módon,
- más időszaki lap esetében a legközelebbi számban, a jogsértő közléshez hasonló módon,
- lineáris médiaszolgáltatás esetében a határozat közlésétől számított 3 napon belül, a jogsértő közléssel azonos napszakban és ahhoz hasonló módon

tegye közzé.

¹⁹ Bár a bírósági felülvizsgálat szabályai nem kerültek ismertetésre, annyi megállapítható, hogy annak előírásai hasonlítanak a fellebbezési szabályokra, de jelentős eltérés, hogy az önkormányzati választáson az eredmény elleni jogorvoslatok elbírálására 8 napot biztosít a Kúria számára a Ve. 345. § (4) bekezdése.

6.7. A bírósági felülvizsgálati kérelem

Bírósági felülvizsgálati kérelmet a választási bizottság másodfokú határozata, továbbá az NVB határozata ellen az ügyben érintett természetes és jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet nyújthat be. A felülvizsgálati kérelmet a megtámadott határozatot hozó választási bizottságnál kell benyújtani. Annak formai feltételeit a Ve. részletesen tartalmazza.

A bírósági felülvizsgálati kérelmet a Kúria bírálja el.

7. A SZAVAZÁS

7.1. A szavazás előkészítése

7.1.1. A szavazóhelyiség kialakítása

A szavazóhelyiség kialakításáról, berendezéséről a választási iroda gondoskodik.

A szavazóhelyiséget úgy kell kialakítani, hogy:

- a) a választópolgárok számára jól megközelíthető legyen,
- b) garantálja a választópolgárok befolyásolástól mentes joggyakorlását,
- c) biztosítsa a szavazatszámoló bizottság (a továbbiakban: SZSZB) zavartalan működését.

A jelölt vagy a jelölő szervezet használatában lévő épületben nem lehet a szavazóhelyiséget kialakítani akkor sem, ha a jelölt vagy jelölő szervezet az épületnek csak egy (esetleg külön bejárattal rendelkező) részét használja. Amennyiben az épület az ingatlan-nyilvántartás adatai szerint a jelölt vagy jelölő szervezet tulajdonában van, de azt részben sem használja, akkor kialakítható a szavazóhelyiség az épületben.

A fogyatékossgal élő választópolgárok joggyakorlása alapelveinek érvényesülését segíti elő azon törvényi követelmény, mely szerint minden településen (minden választókerületben) legalább egy szavazóhelyiséget akadálymentesíteni kell. Az akadálymentesség fogalmát a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 4. § g) pontja az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2. §-ának 1. pontjában foglaltakra utalva határozza meg a következőképpen:

„Akadálymentes: az épített környezet akkor, ha annak kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított, ideértve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akiknek ehhez speciális eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük.”

A szavazóhelyiségek általában különböző intézményekben, ritkábban (a településközponttól távolabbi településrészekben) családi házakban kerülnek kialakításra. A HVI és az OEVI feladata, hogy a különböző funkciójú helyiségeket úgy jelölje ki és rendezze be, hogy az megfeleljen a törvényi előírásoknak, alkalmas legyen arra, hogy ott a választópolgárok leadhassák szavazataikat.

A szavazás titkosságának biztosítása, továbbá a szavazás zökkenőmentes lebonyolítása érdekében a szavazóhelyiség berendezése során gondoskodni kell:

- az SZSZB munkavégzéséhez szükséges berendezési tárgyakról (például asztal, szék, toll stb.),
- legalább kettő hagyományos szavazófülke kialakításáról, mivel az úgynevezett mobil szavazófülkék önmagukban nem alkalmasak a szavazófülke funkciójának betöltésére,
- toll elhelyezéséről a szavazófülkében rögzítve,
- megfelelő számú, de legalább kettő szavazóurna elhelyezéséről, valamint legalább egy mozgóurna biztosításáról.

A kerekesszéket használó választópolgárok számára továbbra is mobil szavazófülkékkel biztosítható a szavazás. A mobil szavazófülkék megfelelő módon történő elhelyezése is szükséges ahhoz, hogy a funkciójukat elláthassák és a titkosságot is biztosítsák. Ezért a mobil szavazófülkét úgy kell elhelyezni, hogy kerekesszékekkel megközelíthető legyen, és senki ne láthassa, hogy a választópolgár hogyan szavaz.

7.1.2. A Ve. 78. §-a szerinti kijelölt szavazókör

Az önkormányzati választáson a kijelölt szavazókör – a szavazókörhöz tartozó területen lakóhellyel, vagy tartózkodási hellyel rendelkező választópolgárokon kívül – alapvetően a településszintű lakóhellyel rendelkezők szavazására szolgál, azonban az EP-választással történő közös eljárás miatt azon választópolgárok szavazását is itt kell lebonyolítani – az országgyűlési választáshoz hasonlóan –, akik tartózkodási hellyel nem rendelkeznek azon a településen, ahová átjelentkezési kérelmük szól. Ilyen esetben az átjelentkező választópolgár csak az EP-választás vonatkozásában kerül át a kijelölt szavazókör névjegyzékébe, az önkormányzati választás tekintetében a lakóhelye szerinti szavazókör névjegyzékében marad.

Az önkormányzati választáson az átjelentkezés lehetősége csak szűk körben működik, ahogy az a **2.4. pontban** kifejtésre került. Az átjelentkező választópolgár ilyenkor nem az állandó lakóhelye, hanem a tartózkodási helye szerinti jelöltekre, jelölő szervezetekre szavazhat, tehát ugyanazokat a szavazólapokat kapja, mint a településen állandó lakóhellyel rendelkezők. Ezért nincs is szükség arra, hogy külön szavazókörbe kerüljenek, hanem a tartózkodási hely címe szerinti szavazókör névjegyzékébe kerülnek felvételre, abban a szavazókörben szavazhatnak. Ilyenkor az átjelentkező választópolgár mind az önkormányzati, mind az EP-választás esetében átkerül a tartózkodási hely címe szerinti szavazókör névjegyzékébe.

Az EP-választással közös eljárás és az azon várható, az önkormányzati választásokhoz képest jelentős számú átjelentkező miatt kiemelkedően fontos, hogy a kijelölt szavazókör szavazóhelyiségének berendezése – a névjegyzékben szereplő választópolgárok számának megfelelően – olyan módon történjen, hogy biztosítottak legyenek a szavazás gördülékenységének feltételei:

- szükség esetén külön munkaasztal legyen biztosítható a szavazókörben lakcímmel rendelkező választópolgárok számára,
- szükség esetén – az átjelentkezők névjegyzékének több részre osztásával – több munkaasztal legyen biztosítható az átjelentkező választópolgárok számára,
- több munkaasztal esetén minden asztalhoz külön sor vezessen,
- több munkaasztal esetén a választópolgárok számára jól látható és egyértelmű jelzések mutassák, hogy ki melyik sorba álljon, és melyik munkaasztalnál veheti át a szavazólapját,
- megfelelő számú szavazófülke álljon rendelkezésre,
- a feltételeket abban az esetben is biztosítani kell, ha az SZSZB – a Ve. 257/A. (1) bekezdés b) pontja alapján ugyanazon épületen belül alszavazókörönként, több helyiségben végzi a tevékenységét.

7.1.3. A szavazásnap iratok és kellékek átadása

A szavazás lebonyolításához szükséges iratokat és kellékeket az SZSZB elnöke, akadályoztatása esetén elnökhelyettese veszi át a HVI-től. Ezek a következők:

- a) a szavazóköri névjegyzék,
- b) a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzéke,
- c) a szavazólapok,
- d) a borítékok,
- e) az egyéb iratok és kellékek.

Az átadás-átvételt a szavazás napja előtti szombaton kell elvégezni, amely a HVI székhelyén (vagy a HVI vezetője által meghatározott egyéb helyen), átvételi elismervénnyel történik. Az ezt segítő átadás-átvételi lista nyomtatható a VÁKIR-ból.

Az SZSZB elnöke által aláírt átvételi elismervényen szerepel az SZSZB-nek átadott bélyegző lenyomata is. Az SZSZB részére biztosított bélyegző csak hivatalos célra használható!

Ha a szavazást megelőző második nap 10.00 órát követően az iratok átadásáig mozgóurna iránti kérelem érkezett a HVI-hez, ezeket a kérelmeket a HVI átadja elbírálásra az SZSZB-nek.

A HVI vezetője gondoskodik az átadott iratok és kellékek őrzéséről a szavazás napjáig.

7.2. A szavazás napja

7.2.1. Az SZSZB működése

Az SZSZB bonyolítja le a választás egyik legfontosabb elemét, a szavazást. Ezért a bizottság működésének legfontosabb szabályait az alábbiakban ismertetjük.

Az SZSZB működésének tartama alatt hatóságnak, a tagja pedig hivatalos személynek minősül.

Az SZSZB-t az elnök képviseli. Ha az SZSZB-nek nincs elnöke, vagy az elnök a tevékenységében akadályozott, az elnök hatáskörét a helyettese gyakorolja. Amennyiben a szavazás napján sem az elnök, sem az elnökhelyettes nincs jelen a szavazóhelyiségben, az elnök hatáskörét a választási bizottság tagjai közül a legidősebb választott tag mint korelnök gyakorolja.

Az SZSZB testületként működik. Az SZSZB akkor határozatképes, ha legalább három tag jelen van. Az SZSZB döntéséhez a jelen levő tagok több mint felének azonos tartalmú szavazata szükséges. Csak igennel vagy nemmel lehet szavazni, tartózkodásra nincs mód. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt. Az SZSZB munkáját egy, vagy több jegyzőkönyvvezető segíti, aki a helyi választási iroda tagja és nem számít az SZSZB tagjának.

Valamennyi jelen lévő választott és megbízott (delegált) tagot szavazati jog illet meg minden, a bizottság hatáskörébe tartozó ügyben. A választott és megbízott tagok jogai és kötelezettségei azonosak, azzal az eltéréssel, hogy a megbízott tagok részére nem jár tiszteletdíj.

Az SZSZB működése és tevékenysége, valamint a rendelkezésére álló adatok – törvényben megállapított kivétellel – nyilvánosak, azonban a választási eljárás nyilvánossága nem sértheti a szavazás titkosságát és a személyhez, valamint a személyes adatok védelméhez fűződő jogokat. Így a névjegyzék adatai, illetve az, hogy ki szavazott már vagy ki nem szavazott még, semmilyen körülmények között nem adható ki harmadik személynek.

Az SZSZB és az egy szavazóköri település HVB-jének tagjai a szavazatszámolást követő napon mentesülnek a jogszabályban előírt munkavégzési kötelezettség alól, és erre az időre távolléti díj illeti meg őket, amelyet a munkáltató fizet. A munkáltató a választási szerv tagját megillető távolléti díj és járulékaik megtérítését a szavazást követő 5 napon belül igényelheti a helyi választási irodától.

Az SZSZB mellett a helyi választási iroda legalább egy tagja jegyzőkönyvvezetőként működik, azonban a HVI vezetőjének lehetősége van, hogy az SZSZB mellett közreműködő jegyzőkönyvvezetők számát a szükséghez képest magasabb számban határozza meg, így biztosítva a folyamatos és gyors munkavégzést.

7.2.2. Feladatok a szavazás megkezdése előtt

Az SZSZB tagjainak megfelelő időben kell a szavazóhelyiségbe érkezniük ahhoz, hogy a szavazás megkezdéséig elvégzendő feladatokat végre tudják hajtani. Az SZSZB elnöke a jegyzőkönyvvezető útján haladéktalanul értesíti a HVI vezetőjét, ha a megjelenő (bizottság munkájában részt vevő) tagok száma nem éri el az 5 főt. Ebben az esetben ugyanis a mozgóurnaival való szavazásra nem lenne lehetőség, hiszen akkor az SZSZB szavazóhelyiségben jelenlévő tagjainak létszáma nem érné el a szükséges három főt. Emiatt a HVI vezetőjének gondoskodnia kell az SZSZB további tagokkal történő kiegészítéséről.

Az SZSZB a szavazáshoz előkészíti a szavazólapokat, a nyomtatványokat, valamint ellenőrzi, hogy a szavazás egyéb feltételei (például szavazófülkék, golyóstollak) a törvényi rendelkezésnek megfelelően rendelkezésre állnak-e.

Az átadott mozgóurna iránti kérelmeket az SZSZB még a szavazás megkezdését megelőzően elbírálja.

7.2.3. *Akik a szavazóhelyiségben tartózkodhatnak*

A szavazóhelyiségben végig, folyamatosan jelen lehetnek az SZSZB tagjai, a jegyzőkönyvvezető és a nemzetközi megfigyelő.

A nemzetközi megfigyelő az NVI által rendelkezésére bocsátott regisztrációs kártya felmutatásával és viselésével, előzetes bejelentés nélkül jelenhet meg a szavazóhelyiségben, és:

- az SZSZB munkájának teljes menetét figyelemmel kísérheti,
- a választási iratokba betekinthez,
- kérdést intézhet az SZSZB tagjaihoz, és az SZSZB figyelmét felhívhatja az általa tapasztalt rendellenességekre, viszont
- a választási eljárást és az SZSZB tevékenységét nem zavarhatja, és nem befolyásolhatja,
- köteles pártatlanul végezni tevékenységét,
- tevékenysége végzése alatt köteles az NVI által rendelkezésére bocsátott regisztrációs kártyát jól látható helyen és módon viselni.

A szavazás megkezdéséig jelen lehetnek a szavazóhelyiségben a választási iroda tagjai.

A szavazás megkezdésétől (6.00 óra) a munka befejezéséig a sajtó képviselői is – külön engedély nélkül – jelen lehetnek és végezhetik munkájukat a szavazóhelyiségben, az SZSZB munkáját azonban nem zavarhatják. A szavazás titkosságát nem sérthetik meg, a névjegyzékbe nem tekinthetnek be, arról fényképet, filmfelvételt nem készíthetnek. Az SZSZB csak a szavazók számáról adhat felvilágosítást. A szavazóhelyiségben a sajtó nem készíthet riportot a választópolgárokkal.

A sajtó képviselője akkor tartózkodhat a szavazóhelyiségben, ha személyazonosságát igazolja, és bemutatja sajtóigazolványát vagy a médiatartalom-szolgáltató által a részére kiállított meghatalmazást.

A választópolgárok csak a választójoguk gyakorlásához szükséges ideig tartózkodhatnak a szavazóhelyiségben, illetve az egyedül szavazni nem tudó választópolgár segítője a segítségnyújtás időtartamára.

7.2.4. *Az SZSZB tagjaira vonatkozó tilalmak*

Az SZSZB tagjai a szavazóhelyiségben csak a HVI-től kapott tollat használhatják, és nem használhatnak adatrögzítésre vagy adattovábbításra alkalmas eszközt (papír, egyéb toll vagy ceruza, mobiltelefon, diktafon, laptop stb.) a szavazóhelyiségben.

Ilyen eszközöket magánál tarthat az SZSZB tagja (tehát például nem kell leadni a telefonokat), de nem használhatja a szavazóhelyiségben. Ha az SZSZB tagja elhagyja a szavazóhelyiséget, kint már használhatja a telefonját.

Ezek a rendelkezések nem vonatkoznak a jegyzőkönyvvezetőre.

Az SZSZB tagjai (sem a választott, sem a delegált tagok) nem viselhetnek olyan öltözéket vagy kiegészítőt (például kitűző, jelöltre vagy pártra utaló öltözék stb.), nem tehetnek a választópolgárok számára láthatóvá olyan tárgyat, amely kampányeszköznek minősülhet, azaz valamelyik listára utalhat. Ezen túl az SZSZB tagjai semmilyen módon nem befolyásolhatják a választópolgárokat abban, hogy mire szavazzanak.

7.2.5. A szavazással kapcsolatos feladatok

A szavazóhelyiség kinyitása

Az SZSZB 6.00 órakor kinyitja a szavazóhelyiséget.

Az urnák lezárása

Az urnák lezárására csak az első választópolgár jelenlétében kerülhet sor.

Az SZSZB ellenőrzi a szavazás céljából megjelenő első választópolgár – aki az SZSZB tagja és a jegyzőkönyvvezető nem lehet – személyazonosságát és lakcímét vagy személyi azonosítóját, valamint azt, hogy szerepel-e a névjegyzéken.

Az SZSZB és az elsőként szavazó választópolgár együttesen megvizsgálja az urnák (a szavazóhelyiségben használt és a mozgóurna) állapotát, valamint azt, hogy azok üresek.

Az SZSZB lezárja az urnákat, melynek úgy kell történnie, hogy az urnából – annak szétszedése nélkül – ne lehessen szavazólapot kivenni vagy az urnába (az e célt szolgáló nyíláson kívül máshol) szavazólapot betenni.

Ki kell tölteni az ellenőrző lapo(ka)t, amelyet az SZSZB jelen lévő valamennyi tagja, valamint az elsőként szavazó választópolgár is aláír, majd azt a mozgóurna(k)ba – és csakis a mozgóurna(k)ba – kell dobni.

Dokumentálni kell, hogy az urnák üresek voltak, azok lezárása szabályszerűen történt, és a mozgóurna(k)ban elhelyezték az ellenőrző lapot.

Az urnák hitelesítését megelőzően a szavazást nem lehet megkezdeni.

A személyazonosság és a személyi azonosító vagy a lakcím igazolása

Az SZSZB ellenőrzi a szavazás céljából megjelent választópolgár:

- személyazonosságát és
- lakcímét vagy személyi azonosítóját (régii nevén személyi számát).

Az Európai Unió más tagállamának állampolgára nemcsak magyar hatóság által, hanem az állampolgársága szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága által kiállított útlevelemel vagy személyazonosító igazolvánnyal is igazolhatja személyazonosságát. Viszont a lakcím és a személyi azonosító igazolására csak magyar hatóság által kiállított okirat (tipikusan az úgynevezett lakcímkártya) alkalmas.

Személyazonosság igazolására alkalmas dokumentumok:

- magyar hatóság által kiállított személyazonosító igazolvány,
- magyar hatóság által kiállított régi típusú, könyvecske formájú személyazonosító igazolvány (a kemény borítójú, népköztársasági címerrel és a puha borítójú, köztársasági címerrel ellátott),
- magyar hatóság által külföldi állampolgárok számára kiállított személyazonosító igazolvány,
- magyar hatóság által kiállított ideiglenes személyi igazolvány,
- más uniós tagállam által kiállított személyi igazolvány (nem magyar állampolgárságú választópolgár esetén),
- magyar hatóság által kiállított vezetői engedély,
- magyar hatóság által kiállított útlevelemel,
- magyar hatóság által kiállított ideiglenes útlevelemel,
- más uniós tagállam által kiállított útlevelemel (nem magyar állampolgárságú választópolgár esetén).

Az egyes okmányok igénylése során a kérelem benyújtásakor kapott átvételi elismervény (A4-es nyomtatott lap) nem alkalmas a személyazonosítás igazolására!

Lakcím igazolására alkalmas dokumentumok:

- lakcímet igazoló hatósági igazolvány (lakcímkártya),
- lakcím bejelentésről szóló átvételi elismervény,
- régi, könyvecske alakú személyazonosító igazolvány, amennyiben tartalmazza a lakcímet.

Személyi azonosító igazolására alkalmas dokumentumok:

- személyi azonosítót igazoló hatósági igazolvány (a lakcímkártya hátoldala),
- hatósági bizonyítvány, illetve igazolás a személyi azonosító jelről.

A névjegyzék

A szavazóhelyiségben az szavazhat, aki a névjegyzékben szerepel.

Szintén szavazhat az is, aki a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékében szerepel, azonban a szavazóhelyiségben megjelent, ha a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzéke a szavazókörben van. Ilyenkor a választópolgárt nem kell (sőt tilos) visszavenni a névjegyzékre, hanem a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékét kell aláírnia.

Az SZSZB nem vehet fel választópolgárt a névjegyzékbe.

A szavazás menete

Az SZSZB megállapítja a polgár személyazonosságát és lakcímét vagy személyi azonosítóját, valamint azt, hogy a névjegyzéken szerepel-e. Ha a névjegyzéken nem az a lakcím szerepel, mint a bemutatott lakcímkártyán, de a személyi azonosító egyezik, a polgár szavazásának nincs akadálya.

Az SZSZB a szavazólapokat a bal felső sarkukon, a megjelölt helyen a hivatalos bélyegzővel, a választópolgár jelenlétében megbélyegzi. A bélyegző hiánya a szavazólapok érvénytelenségét eredményezi.

A választópolgár a névjegyzék aláírásával igazolja a szavazólapok átvételét. Írásképtelen választópolgár helyett – e tény feltüntetése mellett – kettő SZSZB tag írja alá a névjegyzéket.

Az önkormányzati választáson külön szavazólap szolgál az egyéni listás, az egyéni választókerületi, a polgármester-, a vármegyei listás és a főpolgármester-választásra.

Településtípusonként a következő szavazólapokon lehet választani.²⁰

a) 10 000 vagy annál kevesebb lakosú településen:

- polgármesteri,
- egyéni listás,
- vármegyei közgyűlési.

b) 10 000-nél több lakosú településen – kivéve a megyei jogú város:

- polgármesteri,
- egyéni választókerületi,
- vármegyei közgyűlési.

c) Megyei jogú városban:

- polgármesteri,
- egyéni választókerületi.

d) Fővárosi kerületben:

- polgármesteri,
- egyéni választókerületi,
- főpolgármesteri,
- fővárosi közgyűlési.

²⁰ Az önkormányzati választással egy időben bonyolított választás esetén (EP, nemzetiségi önkormányzati, országos vagy helyi népszavazás) a választópolgár további szavazólapokat kaphat.

Az SZSZB a szavazólapokat a borítékkal együtt átnyújtja a választópolgárnak. A borítékot kérés nélkül át kell adni a választópolgárnak.

A szavazólapok és a boríték átnyújtása után az SZSZB – ha ezt a választópolgár igényli – megmagyarázza a szavazás módját.

Az SZSZB felhívja a választópolgár figyelmét a szavazófülke igénybevételének lehetőségére, de annak használatára nem kötelezheti. A szavazófülkében csak a választópolgár, illetve a Ve. 181. § szerinti segítője tartózkodhat.

A szavazatok leadásához a választópolgár használhatja a szavazófülkében elhelyezett tollat vagy a saját tollát is.

A látássérült választópolgár Braille-írással ellátott szavazósablont vehet igénybe a szavazás segítése céljából, melyet a szavazást megelőző 9. napig kérhet a választási irodától. Az SZSZB a választópolgár szavazólapját behelyezi a szavazósablonokba, és így adja át a választópolgár részére. A szavazást követően a választópolgár a szavazólapot kiveszi a szavazósablonból, borítékba helyezheti és az urnába dobja, a szavazósablont visszaadja az SZSZB-nek.

Kitöltés után a választópolgár a szavazólapokat a borítékba helyezheti, ezt követően az urnába dobja.

A szavazás módja

Érvényesen szavazni csak a hivatalos szavazólapon szereplő jelöltre, listára a jelölt neve melletti, illetve lista feletti körbe tollal két, egymást metsző vonallal lehet. A szavazat érvényességét – ha az egyéb jogszabályi feltételeknek megfelel – nem érinti, ha a szavazólapon bármilyen megjegyzést tettek, a jelöltek sorrendjét megváltoztatták, a jelölt nevét kihúzták, illetve nevet írtak hozzá.

A választópolgárok segítése a szavazásban

Az SZSZB egyik feladata a szavazás törvényes lebonyolítása, melynek része a szavazókörben a választópolgárok tájékoztatása, és a választópolgároknak a törvény által előírt rendben történő segítségnyújtás is. Ennek keretében különösen tájékoztatást ad a kiesett jelöltekről és listákról, az írásképtelen választópolgár helyett – e tény feltüntetésével – az SZSZB két tagja aláírja a névjegyzéket, megmagyarázza a szavazás módját, segítséget nyújt a testi fogyatékos vagy látássérült választópolgárnak a szavazáshoz.

Rontott szavazólap cseréje

Ha a választópolgár a szavazólap urnába történő helyezése előtt jelzi, hogy a szavazólap kitöltését elrontotta, a rontott szavazólapot az SZSZB bevonja, áthúzza, ráírja, hogy „RONTOTT”, egy külön e célra szolgáló borítékba helyezi (amelyen feltünteti, hogy az a rontott szavazólapokat tartalmazza), és a rontott szavazólap helyett új szavazólapot ad ki. Az SZSZB a rontott szavazólap helyett újat – választópolgáronként – csak egyszer adhat ki.

Szavazás mozgóurnával

A mozgóurnás szavazásra a szavazóhelyiségben történő szavazásra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni, a névjegyzék helyett azonban a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékét kell használni. A mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzéke a szavazóköri névjegyzék speciális változata. A többes szavazás lehetőségének kizárása érdekében egy választópolgár vagy csak a kinyomtatott szavazóköri névjegyzéken, vagy csak a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékén szerepelhet.

Az SZSZB a mozgóurnát igénylő választópolgárt felveszi a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékébe, és törli a kinyomtatott szavazóköri névjegyzékből.

Mozgóurnás szavazás esetén szavazófülke helyett a szavazás titkosságát garantáló körülményeket kell a választópolgár számára biztosítani.

A kérelem benyújtására vonatkozó szabályok a **2.5. pontban** már ismertetésre kerültek. Annyit érdemes kiemelni még egyszer, hogy a kérelem előterjesztésének végleges határideje a szavazás napján 12.00 óra.

A 12.00 óra után beérkezett kérelmeket is továbbítani kell az SZSZB-hez, hiszen az SZSZB hatáskörébe tartozik ezek elutasítása.

Főszabályként az SZSZB csak az illetékességi területén belül végezhet mozgóurnázást. Ez alól két kivétel van:

- az akadálymentes szavazóhelyiséget igénylő, és emiatt a lakcímétől eltérő szavazókör névjegyzékébe áttett, valamint
- az EP-választás miatt – a településen bejelentett tartózkodási hellyel nem rendelkező – átjelentkező

választópolgár esetében a település egészén végezheti tevékenységét a bizottság.

Az SZSZB mozgóurnás szavazást lebonyolító – legalább két – tagja csak azok részére biztosíthatja a mozgóurnás szavazást, akik a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékében szerepelnek. A mozgóurnás szavazást lebonyolító SZSZB tagok a szavazás helyszínén újabb szavazási igényeket nem fogadhatnak el. Különösen körültekintően kell eljárni például szociális intézmények esetében. Mozgóurnás szavazás során szavazófülke helyett a szavazás titkosságát garantáló körülményeket kell a választópolgár számára biztosítani.

A szavazólapok átvételének elismerése céljából a mozgóurnával szavazó választópolgár nem a névjegyzéket, hanem a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékét írja alá. A büntetés-végrehajtási intézetben a választópolgárok személyazonosságát és lakcímét nem az igazolványuk alapján, hanem a büntetés-végrehajtási intézet által készített nyilvántartás alapján kell megállapítani.

Az esetleges rontott szavazólap kicserélése érdekében a mozgóurnás szavazáshoz a felkeresett választópolgárok számánál legfeljebb tízzel több szavazólapot visznek ki az SZSZB tagjai. Ha tíznél kevesebb választópolgárhoz megy ki a mozgóurna, akkor indokolt csak a választópolgárok száma kétszeresének megfelelő számú szavazólapot kivinni, hiszen egy választópolgár számára a szavazólap csak egyszer cserélhető rontás miatt.

A mozgóurnás szavazáshoz a szavazólapot előzetesen, a szavazóhelyiségben bélyegzőlenyomattal látja el az SZSZB. A fel nem használt szavazólapokat visszaérkezéskor át kell húzni, meg kell számolni, és külön kell kötegelni.

A mozgóurnás szavazást úgy kell megszervezni, hogy az SZSZB tagjai 19.00 óráig visszaérjenek a szavazóhelyiségbe a mozgóurnával.

A napközbeni jelentés

Az SZSZB egyik tagja vezeti a számlálólapot. Minden olyan választópolgárt számba kell venni, aki a névjegyzéket aláírta (ideértve azt is, aki helyett az SZSZB 2 tagja írta alá).

A jegyzőkönyvvezető az erre rendszeresített nyomtatványon, az azon feltüntetett időpontban jelenti az addig számba vett választópolgárok számát a HVI-nek.

A visszautasítás

Nem szavazhat, és a visszautasítottak jegyzékére kell felvenni azt, aki:

- nem szerepel a névjegyzéken,
- nem tudja személyazonosságát érvényes igazolvánnyal igazolni,
- nem tudja lakcímét vagy személyi azonosítóját igazolni,
- már szavazott (azaz már szerepel az aláírása a névjegyzéken),
- megtagadja a névjegyzék aláírását.

A visszautasításról az SZSZB dönt, de a döntésről külön alakszerű határozatot nem kell hozni. Az SZSZB döntése alapján a jegyzőkönyvvezető vezeti fel a polgár adatait a visszautasítottak jegyzékébe.

Ha valaki nem tudja igazolni a személyazonosságát, lakcímét vagy személyi azonosítóját, ezért visszautasításra kerül, és felveszi az SZSZB a visszautasítottak jegyzékére, de később visszatér, és magával hozza az érvényes igazolványát, nem akadályozza a szavazásának az, hogy szerepel a visszautasítottak jegyzékében (a visszautasítottak jegyzékéből ilyen esetben sem kell törölni).

Az SZSZB teendői rendkívüli esemény bekövetkezésekor

Az SZSZB elnöke felelős a szavazás napján a szavazóhelyiségben a rend fenntartásáért. Ennek érdekében hozott intézkedése mindenkire kötelező.

Esetleges jogsértés esetén a törvényes rend helyreállítása nem minden esetben az SZSZB feladata, így különösen a kampányra vonatkozó szabályokat a szavazóhelyiségen kívül megsértő tevékenység megakadályozása, vagy a szavazókör 150 méteres körzetében elhelyezett plakátok eltávolítása. Ha a választópolgárok ilyen cselekményeket az SZSZB-nél észrevételeznek, tájékoztatni kell őket, hogy az illetékes választási bizottsághoz (HVB/TVB) nyújthatnak be kifogást.

Rendkívüli eseménynek kell tekinteni minden olyan történést, amely a választás szabadságát vagy titkosságát, illetve a választás lebonyolítását veszélyezteti.

A teljesség igénye nélkül ilyenek lehetnek:

- rosszullét miatt mentőt kell hívni egy választópolgárhoz, esetleg a bizottság valamely tagjához,
- haláleset történik a szavazóhelyiségben,
- bombariadó,
- tűz üt ki, áramszünet következik be a szavazóhelyiségben,
- tettelesen bántalmaznak az SZSZB tagját,
- a választópolgárok összeverekednek a szavazóhelyiségben,
- kábítószer hatása alatt álló vagy ittas személy akadályozza a választópolgárokat a szavazásban, vagy inzultálja az SZSZB tagjait,
- rendbontó személyek a szavazóhelyiség bútorzatát megrongálják, felborítják a szavazófülkét stb.

A rendkívüli események súlyuk szerint két csoportba sorolhatók: az egyik körbe azok tartoznak, amelyek az SZSZB elnökének döntése nyomán gyorsan megszüntethetők, elháríthatók, így a szavazás folytatását nem veszélyeztetik.

Vannak azonban olyan rendkívüli, elháríthatatlan események, amelyek miatt a szavazás lehetetlenné válik. Ilyenek többek között:

- ha az SZSZB szavazóhelyiségben jelen lévő tagjainak száma 3 alá csökken,
- ha haláleset történik,
- ha bombariadó van.

Ilyen esetekben a szavazást fel kell függeszteni, az urnákat és az iratokat zárolni kell, és a felfüggesztés tényéről a HVI vezetőjét haladéktalanul tájékoztatni kell. Bombariadó esetén a fentiekén kívül további intézkedési kötelezettség a szavazóhelyiség kiürítettése és a rendőrség értesítése.

A szavazás ideje alatt bekövetkező rendkívüli eseményt a jegyzőkönyvvezető telefonon, e-mailben vagy telefaxon jelenti a HVI-nek. A HVI rögzíti az NVR-be a rendkívüli eseményt.

A szavazás lezárása

A szavazás 19.00 óráig tart.

Az SZSZB a szavazást 19.00 órakor lezárja, ekkor a szavazóhelyiséget be kell zárni. Abban az esetben, ha 19.00 órakor még sorban állnak a választópolgárok a szavazáshoz, a 19.00 órakor már sorban állók még szavazhatnak, a később érkezők azonban nem. Hosszabb sor esetén ez úgy biztosítható, ha az SZSZB egyik tagja (vagy ha van elég tag a szavazás folyamatos lebonyolítására, akkor két tagja) 19.00 órakor beáll a sor végére. Az SZSZB az utolsó választópolgár leszavazását követően zárja le a szavazást.

A szavazás lezárása után szavazatot nem szabad elfogadni. A szavazás lezárásakor meg kell győződni arról, hogy valamennyi urna sértetlen-e. Ha valamelyik urna sérült, e tényt az SZSZB rendkívüli eseményként külön jegyzőkönyvben rögzíti. Az SZSZB dönt arról, hogy – az eset körülményeit is figyelembe véve – az urna sérülését figyelmen kívül hagyva belekeveri annak tartalmát a többi szavazólap közé, vagy a sérült urnát nem bontja fel.

A jegyzőkönyvvezető haladéktalanul jelenti a HVI-nek a szavazás lezárását. A HVI az NVR-ben rögzíti a zárás tényét és annak pontos időpontját.

7.2.6. A szavazatszámhlálással kapcsolatos feladatok

Szavazatszámhlálás választás típusonként

A szavazatszámhlálásra vonatkozó szabályokat:

- az egyéni listás,
- az egyéni választókerületi,
- a polgármester,
- a vármegyei listás,
- a főpolgármester, illetve
- a fővárosi listás

választás tekintetében külön kell alkalmazni.

Az egyes szavazólapok típusa szerint külön kell válogatni a szavazólapokat, és típusonként külön kell megszámolni őket. Külön jegyzőkönyvet kell kiállítani választás típusonként és a megszámoló szavazólapokat is választás típusonként elkülönítve kell csomagolni. Célszerű, hogy a bizottság tagjai egyszerre csak egy választástípus szavazólapjait számolják, így elkerülhető a különböző típusú szavazólapok összekeveredése.

A szavazóköri jegyzőkönyv kitöltésének szabályai

A szavazóköri eredményről szavazóköri jegyzőkönyvet kell – két példányban – kiállítani. A jegyzőkönyvet tollal kell kitölteni. A jegyzőkönyvet a jegyzőkönyvvezető a bizottság döntései alapján tölti ki. A jegyzőkönyvvezető feladata a pontos, teljes kitöltés, valamint annak ellenőrzése, hogy a jegyzőkönyvet mindenki aláírta.

A jegyzőkönyvet három, eltérő időpontban kell aláírni:

- az urna lezárása után a szavazás megkezdésekor,
- a szavazatszámolás befejeztével,
- jegyzőkönyv másolati példányának átvételekor.

A jegyzőkönyv adatai mellőzhetetlen számszaki és logikai egyezőségeket tartalmaznak, melyekre a jegyzőkönyv az egyes rovatokat illetően nyomatékosan utal. Ezeket, valamint az összeadások, illetve kivonások eredményeit minden esetben többször kell ellenőrizni.

Az urnák felbontása előtt

Az SZSZB először a fel nem használt, valamint a rontott szavazólapokat számolja meg, és azokat külön-külön csomagolja.

Az SZSZB a szavazóköri névjegyzék és a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzéke alapján megállapítja a szavazáson megjelent választópolgárok számát.

Az urnák felbontásának szabályai

1. A szavazatszámolásra szolgáló asztalról mindent el kell pakolni.
2. A műanyag urnákat lezáró plombák sorszámát össze kell hasonlítani a jegyzőkönyvekben rögzített sorszámokkal. A papír urnák esetében a lezárás és az urna sértetlenségét kell ellenőrizni. A műanyag urnát lezáró és a jegyzőkönyvben rögzített plombasorszám eltérését, valamint az urna vagy az urnazárás sérülésének tényét a rendkívüli események jegyzőkönyvében rögzíteni kell.
3. Először fel kell bontani a mozgóurnát, és meg kell keresni az ellenőrző lapot. Ha nincs ellenőrző lap a mozgóurnában, a benne lévő valamennyi szavazólap érvénytelen: a borítékokat fel kell nyitni, a szavazólapokat meg kell számolni, és kötegelni kell.
4. Csak a mozgóurna felbontása után lehetséges a szavazóhelyiségben használt urnák felbontása.
5. Ezt követően – mind a mozgó-, mind a szavazóköri – urnák tartalmát össze kell keverni.
6. Fel kell nyitni a borítékokat, és ki kell venni belőlük a szavazólapokat.

A szavazatszámolás

A szavazólapokat először választás típusonként külön kell válogatni és a következő lépéseket választás típusonként kell követni.

A szavazólapokat minden esetben legalább kétszer meg kell számolni. Ha a két számlálás eltérő eredményre vezet, addig kell folytatni a számlálást, amíg két számlálás eredménye megegyezik.

A szavazólapokat tartalmazó kötegeket a kötegelő csíkokkal úgy kell becsomagolni, hogy – a csomagolás megsértése nélkül – ne lehessen abból szavazólapot kivenni, illetve abba szavazólapot betenni. A kötegelő csíkra rá kell írni a szavazókör sorszámát és a csomagban lévő szavazólapok számát. A csomagot a szavazatszámoló bizottság jelen lévő tagjai aláírásukkal, valamint bélyegzőlenyomattal hitelesítik.

A szavazólapok megszámlálása

A szavazólapokat az alábbiak szerint kell szétválogatni:

- érvényes szavazólapok: egy körben van tollal írt x vagy + jel (két, egymást metsző vonal), függetlenül attól, hogy van-e bármilyen más megjelölés a szavazólapon;
- érvénytelen szavazólapok:
 - » lebélyegzett, de érvénytelen szavazólapok
 - egyetlen körben sincs x vagy + jel
 - egyéni listás szavazólapon a lehetséges szavazatnál több körben van x vagy + jel

- egyéni választókerületi, (fő)polgármesteri vagy listás szavazólapon több körben is van x vagy + jel
- kiesett jelölt, lista melletti körben van x vagy + jel
- a választópolgár ceruzát használt;
- » bélyegzőlenyomat nélküli szavazólapok.

Az érvényesség vizsgálatakor az alábbiakra kell tekintettel lenni:

- nem érvénytelen a szavazólap, ha a bélyegzőlenyomat nem a bal felső sarokban került elhelyezésre, illetve a választópolgár saját, akár fekete vagy bármilyen más színű tollal töltötte ki;
- a szavazat érvényességének vizsgálatakor kizárólag a körök területét kell figyelni, az azokon kívül lévő minden jelölést figyelmen kívül kell hagyni:
 - » így érvényes a szavazat, ha a körbe kettőnél több vonalat húztak, de abból legalább kettő a körben egymást metszi;
 - » érvényes a szavazat továbbá akkor is, ha a szavazólapon több körbe is beleírtak, de csak egyetlen körben található két egymást metsző vonal.

Az érvényes szavazólapok feldolgozása, az adatok rögzítése a jegyzőkönyvben

Az érvényes szavazólapokat jelöltenként, listánként külön csoportokba kell válogatni, és legalább kétszer meg kell számolni.

Az egyéni listás jelöltek esetén célszerű egy külön vezetett táblázatban jelölni a kapott szavazatokat, tekintettel arra, hogy egy szavazólap több szavazatot is tartalmazhat.

Összegezni kell a szavazatokat. A szavazólapokat jelöltenként, listánként kötegelni kell, és a kötegekre jelöltenként, listánként külön-külön rá kell írni az érvényes szavazólapok számát. Azonban az egyéni listás szavazólapoknál egy-egy szavazólapon több jelöltre is lehet szavazni, ezért a szavazólapok jelöltenként nem csoportosíthatók, célszerű a csoportosítást az érvényes szavazatok száma szerint elvégezni.

Ha az urnákban talált, hivatalos bélyegzőlenyomattal ellátott szavazólapok száma meghaladja a szavazáson megjelent választópolgárok számát, a szavazatszámláló bizottság a jelöltekre, illetve listákra leadott szavazatok közül jelöltenként, illetve listánként a többletnek megfelelő számú szavazatot érvénytelennek nyilvánít.

A jegyzőkönyvben rögzíteni kell az érvényes szavazatok számát jelöltenként, listánként.

A jegyzőkönyveket teljeskörűen ki kell tölteni.

Az SZSZB jegyzőkönyvvezetője a szavazóköri jegyzőkönyvek kitöltését követően haladéktalanul jelenti a HVI-nek a részvételre és a szavazatokra vonatkozó adatokat. A jelentés történhet bediktálással vagy például a jegyzőkönyvről készített felvétel megküldésével.

A HVI a beérkezett adatokat haladéktalanul rögzíti az NVR-ben. Ha az NVR hibát jelez, arról értesíteni kell az SZSZB jegyzőkönyvvezetőjét, aki a hiba javítása érdekében tájékoztatja az SZSZB-t.

A jegyzőkönyv másolatának átadása a delegált tagnak

A jegyzőkönyvek egy-egy másolati példányát az SZSZB elnöke – kérésükre, a szavazóhelyiségben haladéktalanul és ingyenesen – átadja az SZSZB megbízott tagjainak.

Az SZSZB tagjai (a hivatalos másolat igénylése helyett/mellett) jogosultak arra, hogy a jegyzőkönyvet lefényképezzék. Ha az SZSZB megbízott tagja a jegyzőkönyvből hiteles másolatot kér, azt a jegyzőkönyv lefényképezése nem váltja ki.

Az iratok beszállítása a HVI-hez

Az SZSZB és a jegyzőkönyvvezető a választási iratokat a szavazatszámlálás befejezését és a jegyzőkönyvek kitöltését követően haladéktalanul beszállítja a HVI-hez.

A HVI átadás-átvételi elismervénnyel veszi át az SZSZB-től:

- a szavazóköri jegyzőkönyveket,
- a névjegyzéket, valamint a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékét,
- a kötegelt szavazólapokat,
- a visszautasítottak jegyzékét,
- a rendkívüli eseményekről kiállított jegyzőkönyveket,
- valamennyi egyéb iratot és kelléket.

Jegyzőkönyvek adatainak összevetése az NVR-ben rögzített adatokkal

A szavazóköri jegyzőkönyvek átvételét követően a HVI jogi és számszaki szempontból ellenőrzi azok mindkét példányát, a hibásan vagy hiányosan kitöltött jegyzőkönyvet javíttatja az SZSZB-vel.

A jegyzőkönyvek adatait a HVI összeveti az NVR-ben rögzített adatokkal, és eltérés esetén:

- javítja az NVR-ben szereplő hibás adatokat vagy
- a hibás jegyzőkönyvet javíttatja az SZSZB-vel.

Az ellenőrzést és hibajavítást követően a jegyzőkönyvek mindkét példányán és az NVR-ben azonos adatoknak kell szerepelniük.

A szavazóköri jegyzőkönyvek nyilvánossága

A szavazóköri jegyzőkönyvek 2. példányait a HVI 3 napra közszemlére teszi, vagy egyéb módon biztosítja a megtekinthetőségüket.

7.3. A szavazást követő feladatok, a szavazóköri jegyzőkönyvek továbbítása

A hatályos szabályozás szerint a szavazóköri jegyzőkönyvek továbbítása az alábbiak szerint történik.

A szavazást követő napon vagy még a szavazás estéjén a HVI-k átadják a TVI-nek/FVI-nek a vármegyei önkormányzati választás, a főpolgármester választás szavazóköri jegyzőkönyveinek 1. példányait.

E szavazóköri jegyzőkönyvek 1. példányait a TVI is ellenőrzi, azok adatait összeveti a HVI által az NVR-ben rögzített adatokkal:

- a hibásan vagy hiányosan kitöltött jegyzőkönyvre felhívja HVI a figyelmét, amely gondoskodik a jegyzőkönyv javíttatásáról az SZSZB-vel,
- az NVR-ben szereplő hibás adatot javítja,
- ha a jegyzőkönyvi és az NVR-adatok egyeznek, a jegyzőkönyv státuszát az NVR-ben „ellenőrzött”-re állítja.

A fővárosi kerületi polgármester-választás eredményéről a HVB által kiállított jegyzőkönyv egy példányát a HVI annak jogerőssé válását követő napon az FVI-hez szállítja.

7.4. A választás eredményének megállapítása

A szavazóköri jegyzőkönyvek alapján a település, illetve fővárosi kerület tekintetében a HVB megállapítja a polgármester-, és az egyéni listás, vagy egyéni választókerületi képviselő-választás eredményét.

Az egyéni választókerületi eredményeket megállapító határozatok jogerőre emelkedését követő 3 napon belül, a határozat mellékletét képező jegyzőkönyv alapján a HVB megállapítja a kompenzációs listás választás eredményét.

Egy szavazókörrel rendelkező településen a HVB gyakorolja az SZSZB feladat- és hatáskörét, így a szavazatszámítását követően a szavazóköri jegyzőkönyv kitöltésével megállapítja a polgármester- és az egyéni listás választás eredményét.

A szavazóköri jegyzőkönyvek alapján a vármegyei listás, illetve a fővárosi listás és a főpolgármester-választás eredményét a TVB, illetve az FVB állapítja meg.

Az eredmény elleni jogorvoslatok során előforduló jogi problémák

A jegyzet 6.5.5. pontja alatt ismertettük a választás eredménye elleni speciális jogorvoslat részletes szabályait, melynek lényege, hogy az eredményt megállapító döntés ellen szűk jogi alapon lehet jogorvoslattal élni, így csak az eredmény matematikai hibás megállapítása, illetve az eredmény-megállapítás szabályainak megsértésére alapozva lehet fellebbezést benyújtani.

Az eredmények elleni fellebbezések sokszor figyelmen kívül hagyják ezeket az előírásokat, és olyan cselekményekre (például tiltott kampányolás, szavazatok vásárlása, jogosulatlanul szavazók észrevételezése, szavazók szállítása) hivatkoznak, melyek nem tehetők az eredmény elleni jogorvoslat tárgyává, így a fellebbezések elutasításra kerülnek.

A fenti, az eredmény megállapításával közvetlen kapcsolatban nem álló törvénysértésekre alapozva ugyanakkor önálló jogorvoslat nyújtható be kifogás formájában.

7.5. A választási iratok őrzése és megsemmisítése

A szavazólapokat a HVI-ben kell elhelyezni és 90 napig megőrizni úgy, hogy illetéktelen személy ne férhessen hozzá. A választás eredményével összefüggő büntetőeljárás esetén az érintett szavazólapokat az ügy jogerős lezárásáig kell megőrizni.

A szavazást követő 90. nap utáni munkanapon a választási iratokat meg kell semmisíteni, a jegyzőkönyvek első példányait pedig a Magyar Nemzeti Levéltárnak kell átadni.

A Nemzeti Közsolgálati Egyetem kiadványa.

Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Közigazgatási Továbbképzési Intézet
www.uni-nke.hu

Felelős kiadó:

Dr. Deli Gergely rektor
Címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Olvasószerkesztő:

Dorogi Katalin

Tördelőszerkesztő:

Vöröss Ferenc

ISBN 978-963-498-623-2 (PDF)